ISSN 1814–4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№11 листопад 2010

Вирощуємо гриби

Лимонник – плід п'яти смаків

Вівці у господарстві

Юридичні консультації

Рубрику веде Б.Дегтярьов, юрист

Право на пенсію

Питання:

Я два роки прослужив в армії, 15 років – у міліції, зараз працюю на заводі. Чи маю я будь-які пільги у разі виходу на пенсію?

В.П.Горлов,
м. Маріуполь, Донецька обл.

Статтею 22 Закону України "Про міліцію" визначено, що працівники міліції користуються пільгами при розподілі житла, встановленні квартирних телефонів, влаштуванні дітей у дошкільні заклади, вирішенні інших питань соціально-побутового забезпечення у порядку, передбаченому законодавством України.

За працівниками міліції, звільненими із служби за віком, хворобою або за вислугою років, зберігається право на ці пільги.

Згідно із статтею 6 Закону України "Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їхній соціальний захист" ветеранам органів внутрішніх справ надається 50%-на знижка плати за користування житлом (квартирної плати) та плати за комунальні послуги (водопостачання, газ, електрична, теплова енергія та інші послуги), користування квартирним телефоном.

Слід зазначити, що ці пільги надаються ветеранам органів внутрішніх справ і членам їхніх сімей, які проживають разом з ними, у житлових будинках усіх форм власності в межах норм, передбачених законодавством, або 50%-на знижка вартості палива, в тому числі й рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню для осіб, які живуть у будинках, що не мають центрального опалення.

Статтею 64 Закону України "Про Державний бюджет України на 2010 рік" встановлено, що до членів сім'ї пільговика в разі надання пільг належать: дружина (чоловік), їхні неповнолітні діти, яких визнано інвалідами з дитинства 1 та 2 груп або інвалідами 1 групи; особа, яка проживає разом з інвалідом війни 1 групи та доглядає за ним, за умови, що інвалід не перебуває в шлюбі; непрацездатні батьки; особа, яка перебуває під опікою або піклуванням громадянина, що має право на пільги та проживає разом з ним.

Ще раз слід нагадати, що перераховані пільги надаються лише тим працівникам міліції, які були звільнені із служби (органів міліції) за віком, хворобою або вислугою років.

Про внески до Пенсійного фонду

Питання:

Я вже на пенсії і продовжую працювати. Підкажіть, будь ласка, чи маю я право не перераховувати внески із зарплати до Пенсійного фонду?

Ю.Р. Семенюк,
смт Заболотів, Івано-Франківська обл.

Відповідно до підпункту 1 пункту 8 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" страхові внески нараховуються та сплачуються страхувальниками й застрахованими особами на умовах і в порядку, визначених цим Законом.

Страхувальниками відповідно до цього Закону є підприємства, установи, організації, створені відповідно до законодавства України, незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання за умов, якщо вони: по-перше, використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством; по-друге, мають окремий баланс і самостійно ведуть розрахунки із застрахованими особами.

Страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування є цільовим загальнообов'язковим платежем, який здійснюється на всій території України в порядку, встановленому Законом.

Законодавством не можуть встановлюватися пільги з нарахування та сплати страхових внесків або звільнення від їхньої сплати.

Виходячи з вищенаведеного, дописувач не має права відмовитися від нарахування та сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Тривалість робочого дня медичних працівників

Питання:

Чи є чинним постанова Ради Народних Комісарів СРСР від 11.12.1940 № 2499 "Про тривалість робочого дня медичних працівників"? Якими нормативними актами сьогодні регулюється тривалість робочого дня лікарів, зокрема наркологічного диспансеру?

К.І.Степаненко,
Хмельницька обл.

Одним з основних нормативних актів, яким регулюється тривалість робочого часу медичних працівників, є Кодекс законів про працю України (ст. 51), яким встановлено скорочену норму робочого часу працівникам закладів охорони здоров'я.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.05.2006 року № 319 "Про затвердження норм робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я" (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09.06.2006 р. за № 696/12570) встановлено конкретні норми робочого часу для медичних працівників, які працюють у нормальних умовах праці

Цим наказом встановлені такі норми робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров'я:

● 38,5 години на тиждень для лікарів та фахівців з базовою та неповною вищою освітою (середнього медичного персоналу), медичних реєстраторів, дезінфекторів лікарняних, санаторно-курортних закладів охорони здоров'я (структурних підрозділів) за винятком тих, хто працює у шкідливих умовах праці; амбулаторно-поліклінічних закладів (за винятком лікарів, зайнятих винятково амбулаторним прийомом хворих); санітарно-профілактичних закладів; клінік, лабораторій та інших структурних підрозділів охорони здоров'я;

● 33 години на тиждень для лікарів, зайнятих винятково амбулаторним прийомом хворих амбулаторно-поліклінічних закладів; амбулаторно-поліклінічних підрозділів лікувально-профілактичних закладів, пунктів охорони здоров'я (здоровпунктів), фельдшерських та фельдшерсько-акушерських пунктів (у тому числі сільських та селищних рад); центрів (бюро) медико-соціальної експертизи, лікарсько-консультаційних комісій.

Але у ті дні, коли згідно з графіком роботи або правилами внутрішнього трудового розпорядку ці лікарі працюють у стаціонарі (чергування), на дільниці, проводять санітарно-просвітню та профілактичну роботу, диспансеризацію, тривалість їхнього робочого дня встановлюється, виходячи з норми робочого тижня – 38,5 годин на тиждень.

Згідно з пунктом 6 зазначеного наказу Міністерства охорони здоров'я України постанова Ради Народних Комісарів СРСР від 11.12. 1940 р. № 2499 "Про тривалість робочого дня для медичних працівників" не застосовується.

Крапельне зрошення картоплі

Статистика стверджує, що дві третини площі присадибних ділянок зайнято картоплею. Картопля – це не тільки продукт повсякденного харчування, наш другий хліб, але й ефективний лікарський засіб.

Основна робота по догляду за посадками картоплі у нас зосереджується у весняно-літній період і, в першу чергу, на зрошуванні. Поливи у східних та південних областях України – обов'язкова умова одержання високих врожаїв. Дякуючи поливу багато городників Харківської та Полтавської областей одержують рекордні врожаї картоплі – від 500 до 1000 кг з однієї сотки ("Селянська газета", "Наша дача" та інші).

Ми вирощуємо 21 сорт картоплі української, російської, німецької та голландської селекції (є по одному сорту китайської, єгипетської та французької). Поливаємо не часто (через 10–15 днів), але рясно, щоб промочити ґрунт на глибину 40–50 см. Для цього на 1 кв. м виливаємо 40–50 літрів води. Краще поливати по борознах між рядками картоплі, тому що полив дощуванням збільшує ризик захворювання на фітофтороз. У нас води достатньо, а коли не вистачало, поливали тричі: після появи сходів, у період бутонізації та після цвітіння.

Найефективнішим у цих умовах є крапельне зрошення картоплі, при якому раціонально використовується кожна краплинка води. Технологія такого зрошення дуже проста. Металеву (або дерев'яну) діжку ставимо на пагорбі або на дерев'яних опорах із бруса, щоб дно її було вище від рівня городу. Для нормування об'єму поданої води на стінках діжки є шкала обліку, зроблена олійною фарбою.

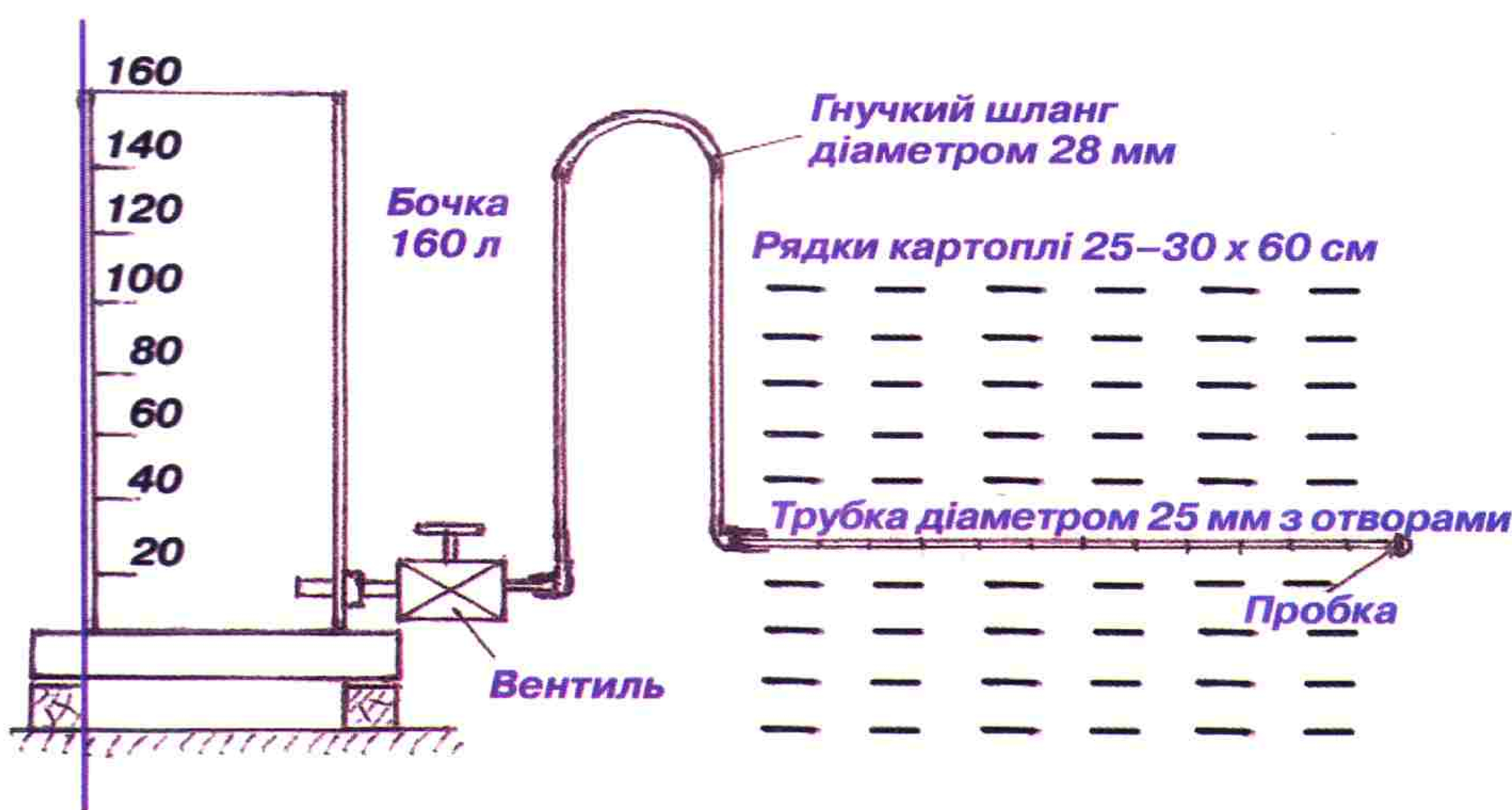

Схема крапельного зрошення

Вода через вентиль коло дна діжки самостійно рухається на гнучкому шлангу до пластикової трубки діаметром 25 мм з отворами діаметром 2–3 мм через кожні 20 см впродовж усієї трубки, яка вкладається між рядками картоплі. Після подачі необхідної кількості води пластикова трубка самотужки пересовується на нове місце або перекладається на інший рядок. Ще краще цю роботу виконувати удвох. Залежно від погодних умов наступний полив робимо через два тижні або через місяць.

Крапельне зрошення у 2009 році дало нам змогу отримати урожай білоруського сорту Скарб 1:9, або 360 кг з сотки. Але ще більшою була врожайність українського сорту Косень 95 – 1:11, або 440 кг з сотки. І це в умовах вражаючої літньої спеки, коли температура повітря в затінку сягала 30–34° і у багатьох господарів картопля "згоріла". З найбільшого куща ми накопали 1,8 кг, а найбільша картоплина важила 1,35 кг.

Простий пристрій дає змогу зрошувати будь-які городні та садові культури.

О.І. Свистюр,
смт Хотінь, Сумська обл.

Вирощування овочів у скляних теплицях

Чи не могли б ви розповісти, як вирощувати в теплиці взимку зелену цибулю, редиску, салат, огірки? Якщо можна, то опишіть все – від посадки і до збирання врожаю. Люди, які цим займаються, не дуже люблять ділитися секретами.

О.М. Зацнов,
с. Кобижча, Бобровицький р-н, Чернігівська обл.

Для вирощування овочів взимку вам знадобиться лише скляна (полікарбонатна) теплиця з обігрівом. Плівкова для зимової культури непридатна. Потрібно серйозно прорахувати: чи окупить одержана продукція витрати на обігрів, які чималі: на обігрів 10 м² площі (в дуже спрощеному розрахунку за висоти 2,5 м) потрібно 1 кВт енергії. Варто також передбачити, що робити у разі раптової зупинки обігріву (наприклад, знеструмлення усього села). Газові чи піролізні котли на твердому паливі автономні, проте не зайвим буде для цих випадків передбачити аварійний обігрів хоча б на кілька годин, аби перестрахуватися в разі несподіваного їх виходу з ладу. Розглянемо агротехніку кожної культури, тим більше, що таємниць тут немає ніяких.

КУЛЬТУРА ЦИБУЛІ

Вигонкою називають одержання продукції за рахунок раніше відкладених запасів поживних речовин у запасаючих органах – цибулинах. Тому для неї доведеться вирішувати, де взяти серед зими цибулини середнього розміру. Їх можна закупити або заготовити самому ще з літа. Раніше вигонку проводили, з чого доведеться. Можна так робити й вам, але сучасна технологія рекомендує підбирати садивний матеріал з кількох сортів з різним періодом спокою, для конвеєрного надходження зелені. Найбільш придатні багатозачаткові сорти, в тому числі й цибуля-шалот (кущівка). Якщо ви вирішили зберігати посадковий матеріал самі, незалежно від умов зберігання, оберіть найбільш лежкі сорти. Навіть з-поміж них оберіть цибулини з якомога плескатішою формою. Чим вони темніші, тим довше будуть зберігатися.

Перед закладанням на зберігання цибулю необхідно відсортувати й просушити. Від цибулин різного розміру та діаметру отримаєте рослини, які дуже відрізняються за висотою. Натомість однакові дадуть вирівняну, однорідну зелень, що позбавить вас необхідності перебирати її (це зменшує тривалість зберігання й товарний вигляд). Найбільш цінною є партія розміром 30–60 г (4–5-сантиметрові цибулини). У дрібних фракцій листків буде менше (10–14). Здавалося б, чим крупніша цибулина, тим більше у ній поживних речовин і відповідно, тим більший буде від неї врожай. Проте це не так, на відміну від картоплі. Адже дуже великі цибулини використовують у їжу, шкода їх витрачати на вигонку. До того ж біла частина пера від них буде меншою, ніж від середніх, оскільки більша частина лусок зіпсується.

Отож доцільно висаджувати однакові за розміром фракції через кожні 7–10 днів. Цим ви забезпечите конвеєр надходження свіжої зелені, вартість якої взимку сягає 30–60 грн. за кілограм.

Висаджування. Простий спосіб – витягнути садивний матеріал з підвалу й уткнути в ґрунт. Але й тут є свої тонкощі. Слід перед цим допомогти цибулині вийти зі стану спокою (інакше побачите, що частина цибулин вперто не утворюють зелені, не проростають). Зробити це можна кількома способами: надрізами шийки, проколюванням. Надрізи шийки потрібно робити на висоту не більше 1/5 її частини, інакше деякі листки виростуть викривленими. В інший спосіб шийку цибулини 2–3 рази проколюють голкою. Це також активізує доступ повітря в зону зачатків, сприяючи виведенню зі стану спокою.

Перед висаджуванням ґрунт необхідно добре полити, щоб він просів, а цибулини не слід сильно вдавлювати. Перший полив проводять після початку відростання.

Великі цибулини висаджують мостовим способом – одну за одною майже впритул, вони вже не збільшуватимуться у розмірах. А от для середніх, які ще будуть розростатися, рекомендують напівмостовий – відстань між сусідніми цибулинами дорівнює діаметру однієї з них. На 1 м² мостової посадки витрачається 8–9 кг дрібних цибулин або 12–13 – великих. За напівмостового ця цифра удвічі менша (5–6 кг).

Збирають перо за висоти 35–40 см (приблизно на 55–60-й день, залежно від температури). Не варто прагнути більш високого, бо при цьому хоч і продовжують збільшуватися розмір та вага, проте зелень грубішає, втрачаючи смакові якості.

Перші 10–12 днів після висаджування світло практично не потрібне. Але в подальшому необхідний рівень освітлення – не менше 500 люкс. При ньому оптимальне значення температури – 16–22°С удень і 14–18°С вночі, вологість повітря – 70–85%.

За 2–3 дні до збирання припиняють поливи, щоб грунт легко струшувався з коріння. Оскільки приймають очищену продукцію, очистіть її від покривних лусок, зв'яжіть зелень у пучки.

Зауважимо ще один важливий момент. Вирощуючи цибулю, можна занести до грунту нематоду, якої в цибулинах буває від 2 до 6 тис. Тож нині віддають перевагу ізольованому вирощуванню її від грунту – в ящиках, у піддонах.

КУЛЬТУРА САЛАТУ

Що знадобиться. Касети, насіння високої схожості, скляна (або полікарбонатна) теплиця, родюча грунтосуміш, лампи досвічування.

Неприпустимо. Вносити мінеральні добрива, особливо будь-які азотні.

Щоб сформувати потрібну густоту рослин, краще розпочати з вирощування розсади у касетах. Надалі вирішуйте: пересаджувати її з касет до підлоги теплиці, формуючи потрібну густоту і вирівняність рослин за висотою, чи так і продовжувати вирощувати в касеті до товарної придатності. Для цієї культури підійдуть будь-які касети, наприклад, 5х5х7 см. Засипте їх родючим чорноземом, полийте. За кілька хвилин, коли грунт просяде, посійте по одній насінині в чарунку на глибину 0,5–1,0 см. Підберіть сорти різних сортотипів – з суцільними листками, різного ступеня розсіченості, забарвлення, що дасть різноманітну продукцію. Варто застосовувати конвеєрне вирощування, висіваючи у кілька термінів. Поливаючи раз на 2–3 дні, скоро отримаєте сходи, а потім і товарну продукцію. Аби вона довше зберігалася, посадіть у теплиці кущ ревеню. Загорнутий в його широкі листки салат дуже довго зберігається свіжим (як і будь-яка зелень).

Якщо ви раніше вирощували салат, то вам відомо, як важко відмити його листки від часток грунту – ніби вже й занурювали у воду, але все одно хрустить на зубах. Тож найкращим способом поливу салату нині вважається підтоплення. Для цього в касетах знизу є отвори. Зробити таку систему непросто: аби вода рівномірно підтопила усе корито, поверхня має бути ідеально рівною. Тож усю частину теплиці під салатну лінію доведеться бетонувати. Замовити такі корита з пластику і зробити рухомі стелажі можна у спеціалістів. Втім, можна обійтися і більш простою технологією, просто посіявши його на підлозі. Але тоді доведеться боротися з бур'янами і змиритися з нижчим врожаєм та дещо більшою кількістю нітратів.

Оскільки в салаті за нестачі світла збільшується накопичення нітратів, у момент наростання (або хоча б в останній тиждень) потрібне інтенсивне досвічування по 10–12 годин на добу. Тож порахуйте, чи окуплятся показники електролічильника від ламп 400–600 Вт, розвішаних через 3 м одна від одної на висоті 2–2,5 м врожаєм рослин. Навряд чи сподобається також таке яскраве світло сусідам уночі. Вже за появи 4–6 листків салат можна проріджувати і вживати в їжу. Оскільки салат під час досвічування і високої температури може зацвісти, оберіть сорти, стійкі до стрілкування, сучасних закордонних фірм, наприклад, Афіціон, Фортунас, Революція, Ришельє та інші. Проте за ваших умов температура може й не перевищувати 20°С, тому випробовуйте кілька різних, визначивши кращі для вас.

КУЛЬТУРА РЕДИСКИ

У технології її вирощування багато схожого з салатом. Головне – сіяти з інтервалом між рослинами не менше 5 см, а ширина міжрядь – до 15–20 см. Надія на те, що потім зможете прорвати, не виправдовується (перевірено практикою). Можете це робити і в касетах (поклавши по одній насінині в чарунку), глибиною не менше 10 см. Щоправда, для цього потрібне насіння високої схожості. Нині є сорти, рекомендовані саме для такої технології. Можемо порекомендувати й інший спосіб культури редиски – під плівкою з обігрівом наприкінці лютого.

КУЛЬТУРА ОГІРКА

Огірок – єдина з-поміж наших овочевих рослин, яка полюбляє свіжий гній. Під інші внесіть тільки перепрілий, щоб грунт був родючим і пухким.

Для культури огірка потрібно обрати лише партенокарпічні сорти, що не потребують запилювачів. Ви, звичайно, можете занести вулик, але за короткого світлового дня взимку його ефективність невелика. Вулик із джмелями коштує понад 100 $ США. Посіявши насіння наприкінці листопада, вже на Новий рік можна одержати розсаду, яку висаджують на постійне місце (знову ж таки її слід досвічувати, але після висаджування – вже ні). Ко-

ДІМ·САД·ГОРОД **№11** **2010 р.**

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець — КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"

Зареєстрований Міністерством інформації України, серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

ли рослини зацвітуть, світловий день збільшиться і обпадання не буде, до того ж партенокарпіки стійкі до нестачі світла, порівняно із бджолозапильними сортами.

Висаджування рекомендують за такими схемами: ширина міжрядь 50–70 см, відстань між рослинами в рядку – 30–40 см. Якщо ж підв'язувати до V-подібної шпалери, тобто одну рослину на один бік, а другу – на інший, інколи залишають між рослинами і 25–30 см.

На перших трьох вузлах (місце, де листок відходить від стебла, там же й утворюються плоди та пагони) видаліть усі квітки й пагони (цей процес називають осліпленням). Це дасть змогу рослині зміцнитися. За неналежного росту додатково осліпіть ще 1–2 вузли.

У подальшому достатньо враховувати, що огірок з-поміж інших рослин відрізняється своєю скоростиглістю – вже на 30–40-й день цвіте, а ще за 10–12 днів формує перший зеленець. Тож розподіл його на сорти – ранні та пізні, на відміну від, скажімо, помідора, неактуальний. Будь-який сорт вам дасть свіжу продукцію вже наприкінці лютого – на початку березня. Надалі на наступних п'яти вузлах видаляйте пасинки, залишаючи квітки, а, перекинувши через шпалеру, можете лишати на пасинках по одній зав'язі (в цей час кількість світла збільшується, тому рослині можна дати більше навантаження).

Проти хвороб рекомендуємо застосовувати лише біопрепарати, які посилюють імунітет рослин (мікосан, планріз, гаупсин, їх легко придбати в клубі органічного землеробства). Якщо ж ви не бажаєте вирощувати розсаду, яку потрібно досвічувати, а придбаєте її на тепличному комбінаті (теж варіант), на ній можна занести діапазуючих шкідників. Проти них є такі засоби (без хімії):

- проти білокрилки – боверин, пастки жовтого кольору;
- проти павутинного кліща – актофіт, або попросіть у біолабораторії будь-якого тепличного комбінату "фітосейлюса";
- проти попелиці – вертицилін.

Отже, обираючи сорти для зимово-весняної культури, вам доведеться мати справу із гладкоплідними довгими гібридами (скажімо, Баккара й Фламінго) чи короткими (Орзу, Магнум, Аламір). А от для більш пізньої культури пізніше можете обрати й короткоплідні горбкуваті, скажімо, знамениті Кураж чи Анджеліна.

Зауважимо: серйозний виробник насіння (як голландські фірми) безкоштовно надасть вам рекомендовану агротехніку. Якщо поблизу вас таких немає, продавець, який реалізує їхнє насіння, має дати вам координати консультантів. Також на етикетці вказують адреси й телефони гарячої лінії. Потрібно тільки чітко уявляти, для якого періоду призначена культура, тоді й агротехніка буде дещо відрізнятися.

Ю.В. Слєпцов

Хочу поділитися із читачами журналу своїм ще невеликим, та все ж досвідом вирощування гливи на пеньках. Уперше почувши про те, що гриби можна вирощувати в себе у дворі, на пеньках, я навіть критично посміхнувся, але думка про те, що це було б чудово, не давала мені спокою. А раптом і справді вийде? І не потрібно буде в ліс ходити по гриби, знай, збирай собі гриби з пенька прямо у дворі. Місць тінистих у нас багато, полін теж вистачає, от і здолала мене цікавість остаточно. Купив я міцелій гливи. Виявилося, що вона буває різна: біла, сіра, коричнева, лимонна, рожева, але смак від цього істотно не змінюється, просто лимонна виглядає, на мій погляд, набагато ошатніше від сірої.

ВИРОЩУЄМО ГРИБИ БІЛЯ БУДИНКУ

З придбанням міцелію не вдалося уникнути неприємних моментів. Найперший міцелій був на брусочках і мене запевняли, що гриби не змусять себе чекати. Але, на жаль, два роки минуло з тих пір... Потім я довідався, що найшвидший урожай дає свіжий міцелій (на пшениці або вівсі), але й тут кілька разів мені траплявся міцелій з великою кількістю сіро-зеленої цвілі, що свідчить про його погану якість. Але якщо довго мучитися... Словом, знайшов я таки гарну людину, яка продала мені якісний міцелій білої гливи на пшениці. Потім, вивчивши різні технології вирощування грибів на пеньках, я знайшов свою технологію, якою залишився задоволений. Але нехай слово "технологія" нікого не лякає, адже вирощувати гриби на пеньках насправді дуже просто.

Спочатку треба вибрати поліно: підійде дерево будь-якої породи, крім тополі, тому що вона алергенна, і дуба – у ньому багато дубильних речовин, що може вплинути на смак грибів. Довжина поліна повинна бути не менша 35 см, а діаметр – не менше 15 см. Це оптимальний розмір для того, щоб одержувати врожай грибів тривалий час – від трьох до п'яти років. Справа в тому, що міцелій гливи живиться деревиною, яка руйнується, отож чим більше поживи, тим рясніше й триваліше плодоношення грибів. Поліно діаметром 15 см глива "з'їсть" за 5 років і плодоношення припиниться, тому краще брати поліно більшого діаметра. А довжини 35 см цілком достатньо. Тепер поліно перед засівом треба добре намочити. Я беру велику миску, кладу в неї поліно і заливаю водою. Залишаю на добу. Після цього можна приступати до засіву міцелієм.

На початку вирощування гливи я свердлив отвори в нижній половині пенька й вкладав туди міцелій, заткнувши отвори мокрою ватою. Цей спосіб більш трудомісткий. Потім перейшов до простішого способу засіву. Полягає він у тому, що я висипаю міцелій на газету (по центру), а зверху притискую його свіжозрізаним кінцем пенька. Вільні кінці газети піднімаю, тепер міцелій не зможе висипатися під час садіння й туди не потрапить бруд. Копаю яму глибиною 15–20 см, вставляю в неї поліно тим кінцем, що з газетою, і засипаю лунку землею. Виходить, що 20 см поліна залишається закопаним у землі, а 15 см – на поверхні. Все поліно закопувати не треба. Землю навколо пенька поливаю з лійки.

Найбільше мені подобається "садити" гриби восени, менше поливати треба, та й урожай з'являється раніше (через рік після засіву). А за весняного засіву врожаю доводиться чекати й півтора року, та й поливати треба куди частіше. Перші півроку – дуже важливі. Це, звичайно, не означає що не можна засівати поліна міцелієм навесні. Просто особисто я засіяні навесні поліна не закопую в землю, а кладу в льох, де вони добре почуваються, накриті мокрою мішковиною, і потихеньку обростають грибницею, а восени дістаю ці поліна й закопую їх на постійне місце. Таке поліно вже навесні може порадувати першим урожаєм грибів.

З особистого досвіду можу стверджувати, що глива відмінно підходить для вирощування на пеньках. По-перше, вона дуже врожайна, а, по-друге, її міцелій не боїться морозів і зимує добре (це ми перевірили особисто). А от міцелій лікарського делікатесу шиїтаке часто вимерзає, тому його все ж краще вирощувати у поліетиленових мішках, набитих пропареною соломою. Ще мені дуже подобається смак гливи. Для смаження і тушкування вона підходить ідеально, навіть краще, ніж печериці.

Отож, моя мрія збулася, і тепер я регулярно двічі на рік (навесні й восени) одержую врожай гливи з пенька. На соломі його можна одержувати ще раніше: через два місяці, та й технологія вирощування теж нескладна. Кого вона зацікавить – надсилайте підписаний конверт, а я вам вишлю свою технологію вирощування гливи і шиїтаке безкоштовно. Буду радий, якщо з моєю допомогою й у вас у дворі або на дачі буде рости цей чудовий гриб – глива.

Р.С. Биков,
а/с 9, м. Пирятин,
Полтавська обл., 37000

Нещодавно на базарі у м. Хмільник Вінницької області придбали цікаву рослину – лаконос (його ще називають фітолакка). Ягоди у нього дуже солодкі, подібні до шовковці.

Прошу розповісти на сторінках журналу про цю рослину, її лікувальні властивості, що можна з них приготувати, а також про агротехніку вирощування.

Г.І. Мисечко, Житомирська обл.

Квітки лаконоса нагадують свічки каштана.

Лаконос – могутній американський корінь

Батьківщина цієї дивовижної рослини – Північна Америка. Ботанічна назва її – фітолакка американа. За свої різнобічні властивості й потужне кореневище лаконос у народі прозвали могутнім американським коренем. Незважаючи на своє південне походження, ця рослина досить непогано акліматизувалася в Україні й навіть може розмножуватися самосівом. За осінньої сівби насінням лаконос уже в перший рік життя сягає півметрової висоти й зацвітає. В наступні роки розростається до півтора метра, а в себе на батьківщині виростає до триметрової висоти.

Отакий чотирирічний корінь масою понад 7 кг ми виростили на городі.

Могутній американський корінь – порівняно морозостійка й вологолюбна рослина з густо облистненими пагонами, що відмирають на зиму. Віддає перевагу тінистим місцям, тому що на яскравому сонці листки його в'януть навіть за достатку вологи. Лаконос цвіте з червня по серпень білими квітками, зібраними в колосоподібне гроно, що нагадує свічки каштана. Темно-фіолетові, немовби лаковані ягоди прикрашають рослину до пізньої осені. Вона є гарним медоносом. Всі частини лаконоса знаходять своє застосування.

У народній медицині відвари листя та його коренів використовують як відхаркувальний, проносний, сечогінний і протиглистяний засіб. Гомеопати рекомендують витяжку зі свіжих корінь лаконоса для лікування запальних процесів у горлі, ревматизму й радикуліту. Вважається, що відвари з ягід лаконоса сприяють зниженню артеріального тиску на початкових стадіях гіпертонічної хвороби. Однак найширше застосовують корінь лаконоса. За рубежем в офіційній медицині широко представлені такі лікарські препарати з лаконоса, як "Мерифіт і "Фітолакцин" для лікування радикулітів та поліартритів. Спиртові настоянки з кореня лаконоса застосовують зовнішньо для лікування радикулітів. У США, Англії та Німеччині препарати з нього використовують, поряд з іншими лікарськими засобами, у лікуванні пухлин різної локалізації.

Я займаюся вирощуванням лаконоса на своїй присадибній ділянці вже багато років. Рослина ця невибаглива, і агротехніка її проста. Розмножую висівом насіння у два строки. Восени, у жовтні, висіваю насіння в грядки на глибину 2 см і з відстанню 10 см – у рядку. Посіви мульчую торфом для захисту від вимерзання. Можна сіяти насіння й у кімнаті з початку березня у горщечках з торфоперегнійною сумішшю. Насіння перед сівбою замочую на добу у воді кімнатної температури, а потім витримую для набрякання загорненим у вологу марлю 3–5 діб. Цей захід є обов'язковим, тому що насіння лаконоса має щільну оболонку.

Виростлу розсаду пікірую після появи трьох листків в окремі горщечки з торфоперегнійною сумішшю, періодично поливаючи слабким настоєм чаю. У другій

половині травня по закінченні нічних заморозків висаджую рослини на постійне місце. Відстань між окремими екземплярами лаконоса – близько одного метра, тому що в подальшому він розростається в потужний кущ діаметром майже метр. Оскільки лаконос росте на одному місці багато років, у посадкову лунку вношу відро перегною й склянку деревного попелу. Для висаджування вибираю місця, напівзатінені у полуденні години гілками дерев.

На першому році життя рослини потребують частих поливів і розпушування землі, що сприяє гарному розвитку кореневої системи. Раз на 10 днів підживлюю їх розчином курячого посліду (1:20) або коров'яку (1:10). За ранніх строків сівби вже в перший рік лаконос зацвітає й дає насіння. Восени, після перших заморозків, зрізую всю надземну частину рослини й прикриваю коріння опалим листям для запобігання вимерзанню. У наступні роки періодично підживлюю курячим послідом і поливаю в посушливу пору літа.

Ураження рослин шкідниками або хворобами на своїй ділянці я не спостерігав. Корінь трирічних рослин викопую наприкінці жовтня, подрібнюю й сушу в печі за температури 55–60°С.

Для приготування настоянки лаконоса беру 0,5 склянки висушеного кореня, 1 ст. ложку прополісу й 0,5 л 70°-ного спирту. Настоюю корінь 7–10 днів у темряві за кімнатної температури. Одержану настоянку застосовую зовнішньо при поліартриті та радикуліті для натирання болючих місць. Препарат має знеболювальну й протизапальну дію. При тонзилітах і фарингітах можу рекомендувати полоскання горла цією ж настоянкою (1 ст. ложка на склянку теплої підсоленої води). Для посилення дії під час її настоювання до лаконосу можна додати півсклянки свіжозібраних квіток білого бузку.

Сік ягід лаконоса колись використовували як харчовий барвник у приготуванні для компотів, кремів, під час квашення капусти. Добре забарвлюються ним у червоно-бордові кольори тканини з натуральних волокон. Великі й соковиті листки могутнього американського кореня охоче поїдають домашні птахи і худоба. Засушені з ягодами гілки можуть прикрасити інтер'єр квартири в складі зимових букетів. Лаконос декоративний у будь-яку пору року завдяки гарним великим листкам, рясним квітам та ягодам. Добре виглядає він у поодиноких насадженнях на газонах в оточенні чорнобривців або резеди.

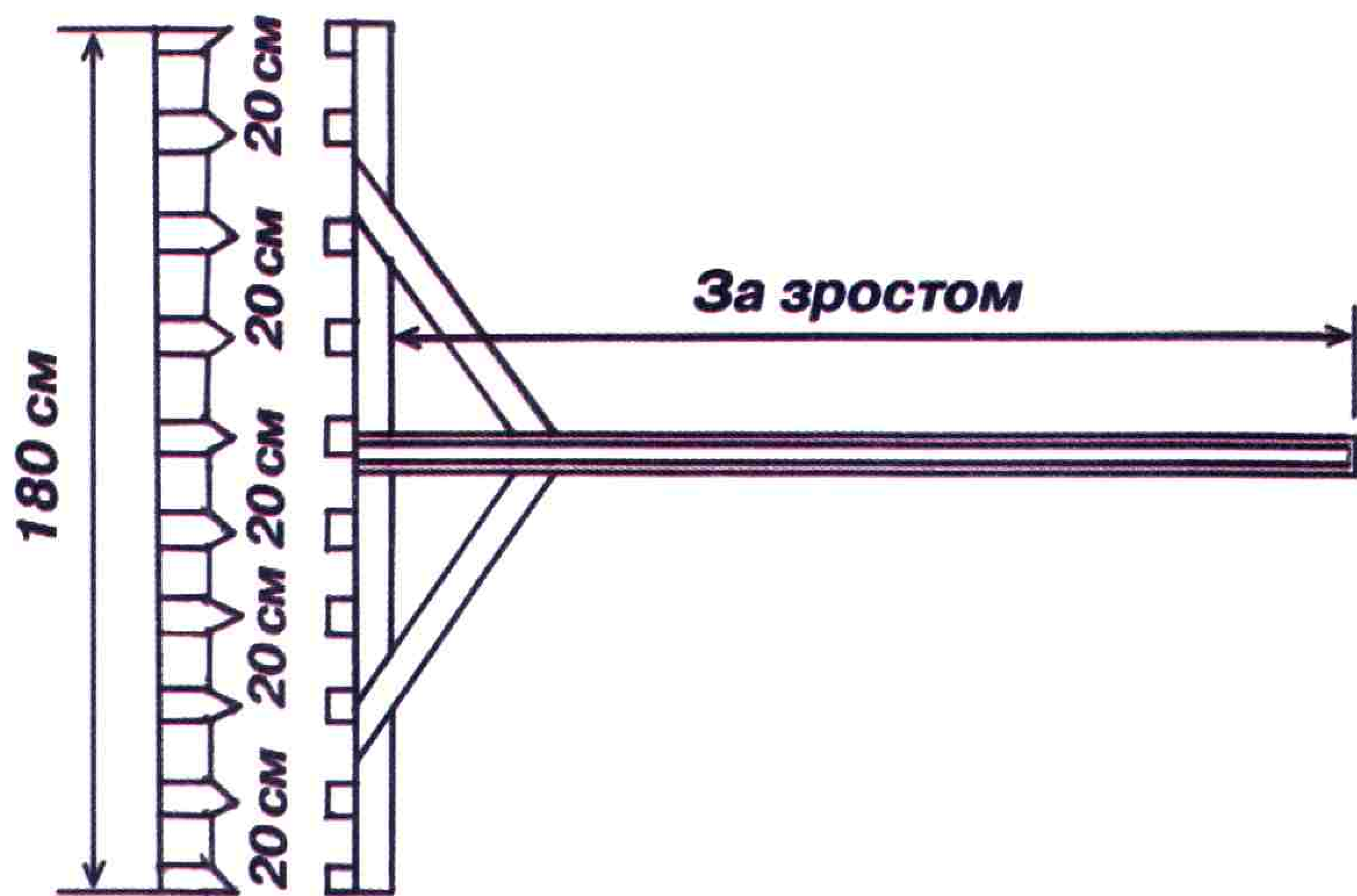
М.М. Цеков,
м. Путивль, Сумська обл.

Оптимальний маркер

Яких тільки маркерів не вигадали люди: для вузьких грядок, для висаджування картоплі і моркви, цибулі, часнику, кукурудзи тощо. Існують маркери не тільки ручні, а й кінні і тракторні.

В основу всіх маркерів для садіння городніх культур покладена різна ширина між рядами. Звідси їхній загальний недолік – вузька спеціалізація. А якщо зробити так, щоб за допомогою одного маркера можна було садити всі городні культури? З відстанню 20 см між рядками висаджують часник, цибулю, горох, петрушку, щавель, столовий буряк та інші, через 40 см – кріп, редьку, моркву, квасолю, сою, мелісу тощо, через 60 см – огірки, картоплю, овочеву кукурудзу, арахіс, розсаду капусти, томати, баклажани, перець.

Таким чином, якщо поставити скребки через 20 см, ми отримаємо маркер для садіння більше 20 городніх культур. А коли на вже розміченій смузі зсунути маркер на 10 см убік і провести борозни, ми отримаємо універсальний маркер для садіння всіх городніх культур. За ширини смуги 180 см і відповідних зросту людини довжини ручки та її діаметра маркер стає оптимальним, тобто дуже зручним у роботі.

Деякі люди роблять маркери з металевого прокату труб, з шарнірами і зварюванням. Усі деталі нашого маркера виготовляються з легких та міцних підручних матеріалів, отож зробити їх може кожний.

Конструкція дуже проста – дошка (або брусок) з 10 скребками і ручка. До дошки довжиною 180 см прибивають 10 скребків через 20 см. В середині її врізують і прибивають ручку потрібної довжини та діаметра. Для міцності дошки з'єднують з ручкою двома розкосами під кутом 45°.

За один прохід на грядці можна нарізати 4 борозенки для картоплі, капусти, перцю, баклажанів; 5 борозенок для квасолі, редьки, моркви, сої; 10 – для цибулі, часнику, гороху, щавлю, столового буряка та ін.

Такий універсальний інструмент раджу зробити кожному городнику.

О.К. Мова,
смт Хотінь, Сумська обл.

Шановна редакція! Ми щирі прихильники й постійні передплатники журналу "ДСГ". Інколи по кілька разів перечитуємо статті, надруковані в ньому, і щоразу черпаємо для себе багато цікавого й корисного. Тепер вирішили й самі написати про унікальну та цілющу рослину – родіолу рожеву.

Сподіваємося, що редакція надрукує нашу статтю, яка сприятиме не лише збереженню рідкісного виду земної флори, а й поліпшить і зміцнить здоров'я багатьох мешканців нашої країни.

Родіола рожева – джерело сили та енергії

Не просто відшукати в природі цю рідкісну й дивовижну за своєю красою рослину, адже поширена вона лише в гірських місцевостях, на альпійських і субальпійських луках Європи та Азії. В Україні трапляється лише у високогір'ї Карпат – на кам'янистих розсипах, в ущелинах скель, де утворює місцями невеликі зарості.

Та найчастіше родіола рожева росте невеликими групами в північно-східному Алтаї в гольцовому поясі у межах висот від 1500 до 2500 м над рівнем моря. Саме там здебільшого її заготовляють як лікарську сировину. Однак ці дикі заготівлі можуть призвести до того, що через п'ять–десять років золотий корінь назавжди стане реліктом дикої природи. І навіть той факт, що рослина занесена до Червоної книги, не врятує її від зникнення. Тому нам потрібно подбати про захист і популяризацію цього рідкісного виду.

Родіола рожева за своїми лікувальними властивостями майже не поступається женьшеню й перевершує елеутерокок. Протягом багатьох століть її застосовували в народній медицині Алтаю та північно-східного Китаю як засіб, що підвищує розумову та фізичну працездатність. За твердженням тібетських монахів, золотий корінь – це невичерпне джерело сили та енергії.

До Європи родіола потрапила значно пізніше. Її завезли поодинокі мандрівники як екзотичну рослину. З лікувальною метою в офіційній медицині її почали застосовувати наприкінці XX століття.

Родіола рожева (Rhodiola rosea L.) – багаторічна трав'яниста невисока рослина родини товстянкових, з дерев'янистим стеблом, товстим і коротким кореневищем та м'ясистим корінням. Розміри кореневища іноді сягають завтовшки 15 см. Знаходиться воно майже на поверхні ґрунту, має світло-буре забарвлення з відтінком бронзи.

Щодо назви родіоли рожевої, то вона має таке пояснення. Якщо добре придивитися до рослини, можна помітити на її корені лусочки кольору старовинної позолоти. Саме через це в народі родіолу називають золотим коренем. А ось на розломі кореневище має рожевий колір і приємний запах, що нагадує ніжний аромат троянди. Звідси й пішла ботанічна назва рослини – родіола рожева.

Однак, ті, хто, судячи за назвою, вважають, що в рослини квітки рожевого кольору, помиляються. Насправді це не так. Квітки родіоли жовті або зеленкуваті, одностатеві, тобто окремо чоловічі й жіночі, причому в останніх майже немає пелюсток. Після цвітіння утворюються плодики, які перед дозріванням набувають красивого червоного кольору.

Стебла рослини численні – до 12–15 штук, рідше поодинокі, прямостоячі, заввишки 25–60 см. Сидячі м'ясисті листки, як у інших товстянкових, мають продовгувато-яйцеподібну форму, у верхній частині вони пилчасто-зубчасті, із загостреними кінчиками.

Суцвіття багатоквіткові, щиткоподібні. Квітки невеликі, одностатеві, яскраво-жовтого кольору, з п'ятьма пелюстками. Плоди – листянки, довжиною 5–8 мм, насіння – дрібне, охристо-бурого кольору. Квітує у червні – липні, плоди дозрівають у липні – серпні.

АГРОТЕХНІКА ВИРОЩУВАННЯ

Не так уже й легко, але все ж таки можливо виростити родіолу самотужки на власній дачній ділянці. Перевагу слід надавати родючим, легким за механічним складом ґрунтам, бо на важких глинистих і надто перезволожених у рослин може підгнивати коріння і слабо наростати кореневище.

Найкраще розмножувати золотий корінь поділом кореневищ з двома–трьома бруньками відновлення (приблизно у квітні або наприкінці липня) і насінням. Щоб успішно посіяти й отримати дружні сходи, потрібно заздалегідь підготувати ґрунт на ділянці, створивши належні агротехнічні умови для росту і розвитку рослини.

Насіння висівають під зиму або навесні. Сходи помірно поливають двічі на тиждень, а землю розпушують і ретельно видаляють бур'яни. На постійне місце саджанці пересаджують через 3–4 місяці або наступного року. Схема садіння: міжряддя – 70–80 см, відстань між рослинами – 30–40 см. Кореневище родіоли не заглиблюють – бруньки відновлення мають бути на рівні ґрунту, але при цьому поряд залишають неглибоку ямку для поливу.

Важливим агротехнічним прийомом є підживлення рослин. З цією метою застосовують перегній або компост,

додаючи воду у співвідношенні 1:5. Підживлювати краще після легкого зволоження (поливу) або невеликого дощу.

ЗБИРАННЯ І СУШІННЯ

Лікарську сировину родіоли рожевої (підземну частину) слід заготовляти після закінчення цвітіння й до настання перших приморозків. Кореневища і корені викопують, очищають від ґрунту і миють у проточній воді. Потім розрізують упоперек на шматки завдовжки 3–8 см, пров'ялюють і сушать у затінку на горищі або в сушарці за температури 40–50°С. Сушіння під прямими сонячними променями не рекомендується.

ФАРМАКОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ

Родіола рожева має виражену стимулюючу дію. Речовини, які в ній містяться, сприяють покращенню самопочуття при загальній слабкості, нормалізують обмінні процеси, допомагають ощадно витрачати енергію, відновлюють сили у м'язових тканинах, надають тонусу і поліпшують роботу головного мозку. А це, в свою чергу, сприяє поліпшенню загального стану, покращенню пам'яті та уваги. Препарати з цієї рослини рекомендується застосовувати як загальнозміцнюючий засіб людям, що займаються важкою фізичною та розумовою працею: сільським робітникам, спортсменам, науковцям, художникам тощо.

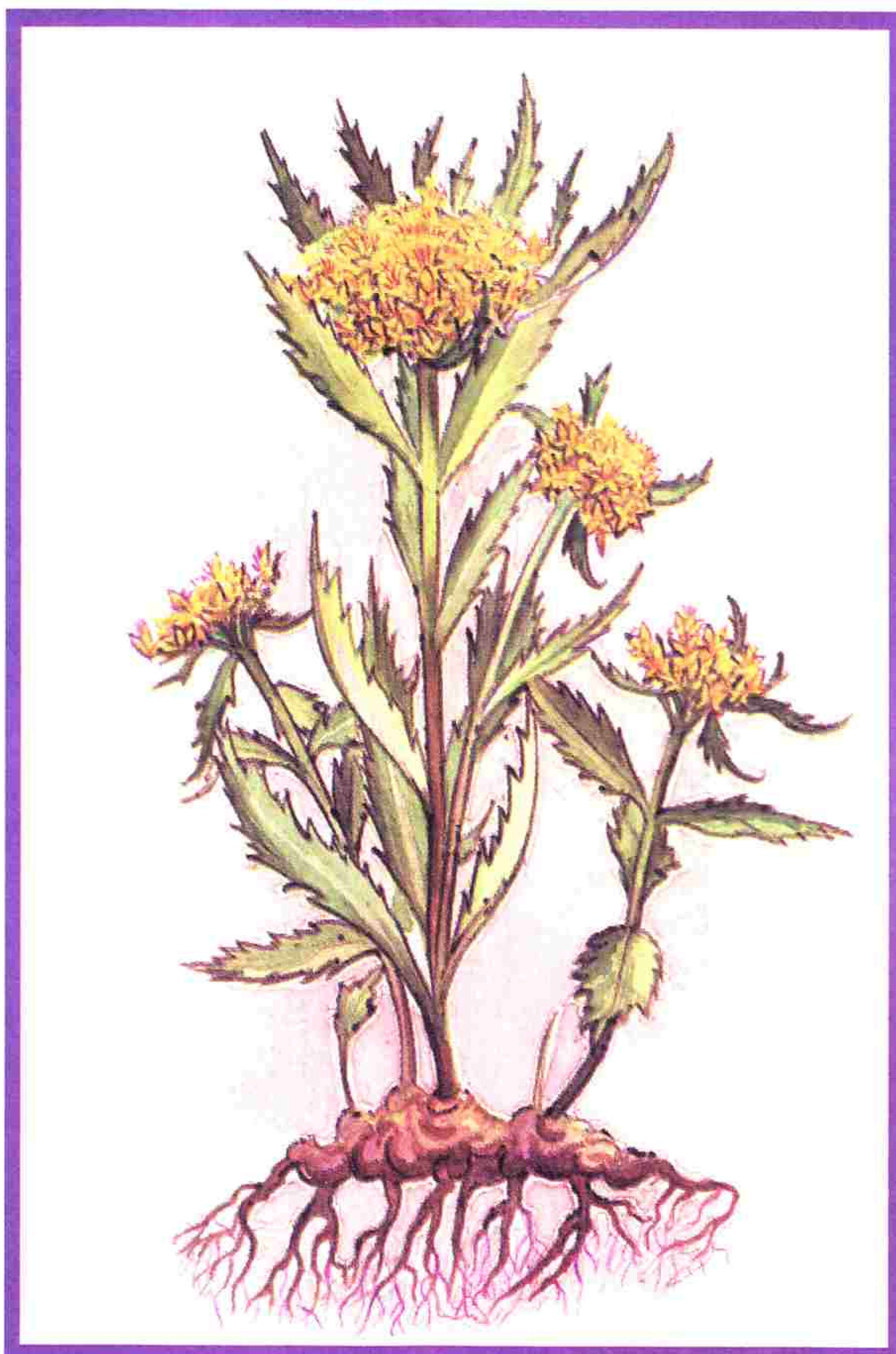
РЕЦЕПТИ

У народі настоянку родіоли здавна застосовували при захворюваннях шлунка, малярії, перевтомі, занепаді сил, імпотенції, нервових хворобах, туберкульозі, цукровому діабеті, анемії, захворюваннях печінки тощо.

- ***Екстракт спиртовий*** – лікарський засіб, що стимулює центральну нервову систему при неврозах, гіпотонії, астенічних і неврастенічних станах, підвищеній і хронічній втомі, зниженій працездатності. Вживають по 5–10 крапель 2–3 рази на день за 15–20 хвилин до їди. Курс лікування – 10–20 днів.
- ***Настоянку золотого кореня*** застосовують при діареї, лихоманках, гіпотонії, головному болю, респіраторних інфекційних захворюваннях, для зняття втоми і підвищення розумової та фізичної працездатності, при подагрі, анемії, імпотенції та багатьох інших захворюваннях. Щоб її приготувати, 50 г подрібненої сировини заливають 500 мл 40%-ного спирту чи горілки й настоюють протягом двох тижнів. Приймають по 20–30 крапель тричі на день за 30 хвилин до їди.
- ***Настій:*** 10 г подрібнених коренів заливають 200 мл окропу, настоюють 4 години, а потім проціджують. Приймають по півсклянки 2–3 рази на день за нервових і фізичних навантажень, емоційного збудження тощо.
- ***Зовнішньо екстракт родіоли рожевої*** використовують як ранозагоювальний засіб при дрібних пораненнях, для полоскання горла під час ангіни, при пародонтозі тощо.
- Поширене також застосування ***чаю із золотого кореня*** з додаванням лікарських рослин: листя суниці лісової, ожини, малини і чорної смородини; квіток звіробою, перстачу прямостоячого, трави чебрецю, які додають у рівних пропорціях. Дві–три столові ложки сухої суміші трав настоюють протягом години в 1 л окропу. П'ють, додаючи мед або цукор за смаком.

Однак слід зазначити, що постійне вживання таких чаїв небажане, бо їх рекомендують лише під час виконання особливо важкої роботи – фізичної або розумової, а також при застуді, важких формах грипу, ангіні тощо.

І найголовніше, чого не слід забувати, то це про обов'язкову консультацію у лікаря щодо можливості лікування рослиною.

Родіола рожева.
Акварель. О.І. Табанюк, Н.О. Патріхалко.

ПРОТИПОКАЗАННЯ ТА МОЖЛИВІ ПОБІЧНІ ЕФЕКТИ

Слід зазначити, що при передозуванні препаратів родіоли рожевої можуть розвинутися побічні явища у вигляді підвищеної дратівливості, болю в ділянці серця, безсонні тощо.

Препарати родіоли рожевої протипоказані за лихоманки, гіпертонічного кризу, підвищеної збудливості. Також протипоказане застосування родіоли рожевої за різко виражених симптомів нервових захворювань і виснаження коркових клітин. Тож в разі появи ознак збудження, безсоння й головного болю прийом препаратів родіоли припиняють.

ЗАСТОСУВАННЯ В ІНШИХ ГАЛУЗЯХ

Підземну частину родіоли рожевої використовують у харчовій промисловості для виготовлення безалкогольних тонізуючих напоїв. Окрім того, її застосовують для дублення шкіри та забарвлення тканин. Надземну частину інколи споживають у їжу як салат.

Отже, всім, хто ще не посадив на своїх дачних і присадибних ділянках цю рідкісну й красиву лікарську рослину – родіолу рожеву, радимо зробити це обов'язково. Бажаємо читачам журналу успіхів і, звичайно ж, міцного здоров'я!

О.І. Табанюк, Н.О. Патріхалко,
колекціонери лікарських рослин,
С. Теофилівка, Бершадський р-н,
Вінницька обл., 24433,
Тел. (04352) 47-548, (097) 446-89-31

Здоровий спосіб життя – що це таке?

Здоровий спосіб життя людини широко пропагується у передових розвинених країнах світу. Він знаходить дедалі більшу підтримку й активних послідовників та учасників у широких верствах населення цих країн. Звичайно, небайдужа до цього й наша Україна.

Автор пропонує для обговорення деякі аспекти здорового способу життя в сучасних умовах.

1. Сонце, повітря й вода в екологічно чистих районах завжди були, є і будуть нашими головними й вірними друзями в забезпеченні здорового способу життя. Тут, безумовно, мається на увазі активна співучасть людини із цими трьома найважливішими складовими (стихіями) природи. Це спілкування з природою має бути оптимально збалансоване як за тривалістю, так і за окремими різними процедурами для кожного окремого індивідууму та їхньої групи, у тому числі й для кожної окремої родини. Воно може містити в собі: гімнастику в різних видах; біг, піші походи й прогулянки, різні ігри в природних умовах (парк, ліс, луг, берег моря, річки або озера); загоряння на пляжах; плавання й ігри в природних водоймах (море, озеро, ріка) та багато іншого.

2. Фізична активність. За рівнем еволюційного розвитку людини у теперішній час усілякі фізичні вправи абсолютно необхідні для забезпечення повноцінного функціонування як усього організму, так і окремих його систем та органів. І взагалі, з точки зору забезпечення повноцінного життя й підтримки здоров'я людини на тривалий період різна систематична фізична праця є обов'язковою, поряд із працею розумовою. Особливо важливо це для дітей: вони дуже рухливі (кажуть: непосидючі), добре ростуть і швидко розвиваються розумово. Існувала раніше (й зараз існує) думка, що тип конституції тіла та загальний фізичний розвиток визначений з народження. Але у даний цей час для багатьох людей це судження може виявитися не таким категоричним і навіть протилежним. Завдяки систематичним вправам цілком можливо поліпшити й постійно вдосконалювати поставу, придбати пружну ходу, мати гарно розвинуту мускулатуру тіла. І навпаки, не займаючись систематично гімнастикою й іншою фізичною працею, можна одержати зовсім протилежний результат навіть за дуже гарних природних даних.

Фізична активність раніше узагальнено йменувалася гімнастикою. Зараз у побуті дедалі частіше використовується термін – фітнес, від англійського слова fitness – відповідність. Нова методологія, що формується, одержує практичне втілення в різних умовах: на природі, в окремому приватному будинку або квартирі й у спеціальних фітнес-клубах. Головна інтрига фітнесу полягає у тім, що кожний може вибрати собі своє й у такий спосіб здійснити власне розуміння відповідності як у постановці завдання, так і в конкретному її втіленні у своє тіло й у всього себе.

Численні приклади з практики підтвердили, що фітнес – ефективний, дієвий і досить оперативний шлях до здорового способу життя й успішної творчої діяльності в сучасному динамічному і часом суперечливому світі, як противага сидячому способу життя та роботи, надмірному (надлишковому) висококалорійному харчуванню, які в цілому породили в XX столітті гіподинамію, зайву повноту й навіть тучність людей серед населення в ряді високорозвинених країн.

3. Якісна питна мінеральна вода. Вода, яку ми п'ємо, відіграє дуже важливу роль. Людина, як органічна субстанція, у середньому на 70% складається з води. Практично всі життєві процеси, що протікають в організмі людини, так чи інакше пов'язані з водою. Отже, від очищення води від непотрібних і шкідливих домішок, насиченості її тими або іншими корисними й необхідними мінеральними елементами та їхніми сполуками залежить її доброчинна дія на людський організм, більше того, від цього залежить життєвий потенціал людини. "Яку воду ми п'ємо, яку воду п'ють наші діти й онуки, яку воду ми повинні пити?" Це – найважливіше питання з погляду здоров'я й ефективності нашого життя та діяльності. У цьому питанні кожний з нас повинен бути обізнаний і забезпечений достатніми знаннями. На сьогодні ця проблема в цивілізованому світі вирішується осмисленим добором води для кожної людини з різних джерел: з міського водопроводу, з бюветних джерел і бутильованої води. Остання найбільш різноманітна за асортиментом та мінеральним складом і тому найкраще підходить для індивідуального вибору.

4. Правильне різноманітне харчування дає нашому організму енергоресурси, життєздатність і працездатність на тривалий період. Воно має бути збалансоване й забезпечувати:

- необхідну калорійність – 25–50 ккал на добу на кожний кілограм маси, залежно від інтенсивності праці;
- вміст (наявність) мінеральних макро- і мікроелементів у необхідних кількостях та асортименті: кальцій, фосфор, магній, калій, натрій, сірка, бор, фтор, алюміній, кремній, хром, марганець, залізо, кобальт, нікель, мідь, цинк, селен, молібден, срібло, йод та ін.;
- вміст (наявність) вітамінів у необхідних кількос-

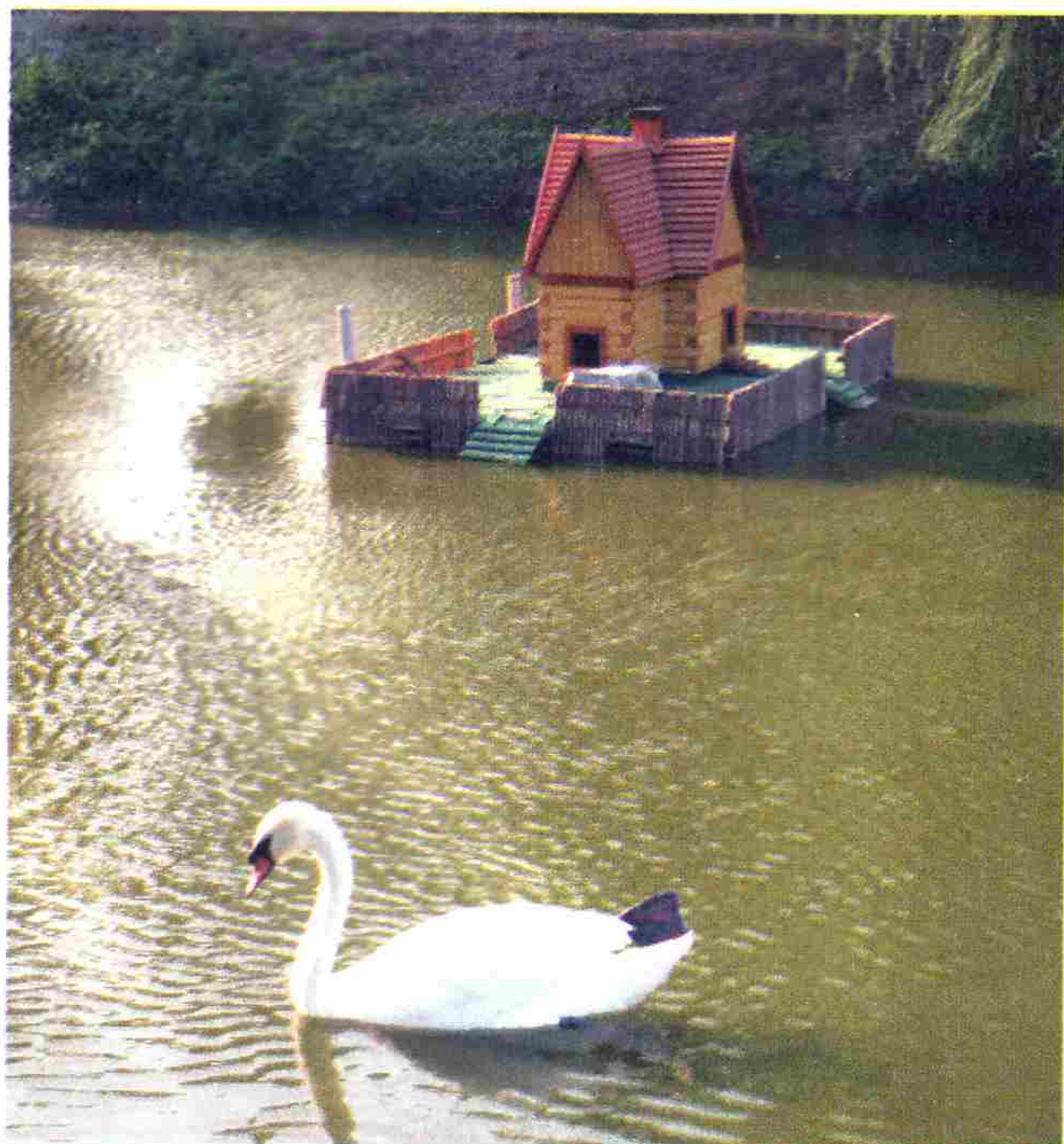
тях і асортименті: вітаміни А, групи В, С, D, Е, К, Н, Р, РР та ін.

Для цього їжа має бути різноманітною як за номенклатурою (асортиментом), так і за районами її виробництва, одержання або вирощування. Вона повинна містити як продукти тваринного походження й морепродукти, так і продукти рослинного походження (овочі та фрукти), при цьому частка останніх у загальній кількості має бути більшою.

5. Інтелектуальна активність і спілкування з людьми. Людина – продукт суспільний. Якою вона є зараз і що створила у світі – це все винятково завдяки її праці в поєднанні з її розумом. Компоненти успішності містять у собі:

- активну змістовну роботу (робота "до душі" сприяє моложавості);
- упорядкований щоденний відпочинок, систематичну (регулярну) відпустку зі зміною місця перебування, цікаві аматорські заняття (хобі) захищають від перевтоми, сприяють розширенню світогляду й кола спілкування з людьми;
- упорядковане сімейне життя, краще, якщо в родині є діти (знайди собі пару в житті, дай продовження своєму роду, покажи потомству подальший шлях у житті – це кращий спосіб продовження активного довголіття);
- витримку й оптимістичний доброзичливий настрой за будь-яких умов (практично з будь-якої ситуації, навіть критичної, можна знайти вихід);
- почату справу, спершу добре продуману, слід доводити до кінця – це також породжує спокій і впевненість у власних силах;
- відчуття значимості, корисності й затребуваності з боку оточуючих – підтримує відчуття наявності змісту в житті.

6. Чистота – запорука здоров'я. Цей аспект автор розглядає в широкому змісті: чистота рук, ніг і всього тіла; чистота одягу й взуття; чистота споживаних продуктів харчування й води; чистота у вашій квартирі, будинку або заміській дачі й багато іншого. У тому числі – і чистота ваших вчинків та задумів. Якщо ви, шановний читачу, виїхали з родиною й (або) із друзями на пікнік, скажімо, десь на галявину лісу, на берег річки або озера, то відпочиньте на природі й повеселіться від душі, а, їдучи ... залишіть місце прибраним і безпечним.

ВИСНОВОК

У цілому, здоровий спосіб життя для кожної людини-індивідуума можна розуміти як єднання й активну взаємодію з природою та суспільством людей. При цьому мається на увазі дотримання законів природи й суспільства, а головною метою є забезпечення повноцінного, багатогранного та довголітнього життя на Землі.

Як бачимо, перераховані аспекти здорового способу життя цілком придатні і для селянина, і для дачника, і для колективного садівника. Усе є: де поспілкуватися з природою, куди й для чого прикласти свої руки і свій розум. Як мовиться, вперед! Успіхів вам і міцного здоров'я на довгі роки.

І ЩЕ КІЛЬКА СЛІВ ПРО НАШ ІМУНІТЕТ

Основоположником вчення про імунітет є наш співвітчизник Ілля Мечников, професор Таврійського (нині Одеського) університету, надалі професор Пастерівського інституту в Парижі, Нобелівський лауреат. Сутність його фагоцитарної теорії імунітету тварин і людини полягає в тому, що в живому організмі присутні особливі "блукаючі" клітини, названі фагоцитами, у перекладі – клітини-пожирачі. Вони захоплюють і знищують (поглинають) сторонні предмети в організмі, у тому числі й хвороботворних мікробів. Надалі було встановлено, що в організмі людини функції фагоцитів покладені на безбарвні кров'яні тільця – лейкоцити й ще на деякі клітини тканин.

Образно кажучи, в організмі людини завжди напоготові армія мікроскопічних солдатиків, озброєних спеціальними сіточками й гострими кинджальчиками. Ця армія стрімко мобілізується, підключаючи потужні резерви, і спрямовується до місця нападу на організм (проникнення хвороботворної інфекції, поранення тощо). Там знищує все стороннє, що загрожує здоров'ю. Якщо ця армія численна й швидко орудує своїми сіточками та кинджальчиками, то говорять: "У цієї людини міцний (сильний, стійкий) імунітет". А якщо солдатиків мало, кинджальчики їхні затупилися й моторність не та, то говорять: "Слабкий (ослаблений) імунітет", або більше того: "Імунітету немає".

А що потрібно робити, скаже шановний читач, щоб підняти імунітет і тримати його на високому рівні? Відповідь одна – вести здоровий спосіб життя.

Всі публікації автора в журналі "Дім, сад, город" про вітаміни, мінеральні елементи в овочах і фруктах, про мінеральну воду, про здоровий спосіб життя мають головну мету: розширити знання шановного читача з цих питань і надихнути його на поведінку та дії, спрямовані на поліпшення здоров'я, зокрема, на зміцнення імунітету і підвищення інтересу до життя.

А.П. Антосик,
кандидат технічних наук,
садівник-аматор

ЛИМОННИК КИТАЙСЬКИЙ – ПЛІД П'ЯТИ СМАКІВ

Лимонник китайський є найпівнічнішим представником родини магнолієвих. Листки, стебла мають ніжний лимонний аромат, квітки – лимонно-конвалієвий, корені – з ароматом валеріани.

Рослини лимонника – це дерев'янисті ліани з виткими стеблами довжиною 4–6 м, а за наявності опори можуть досягати висоти 15 м.

Чудодійні властивості лимонника з давніх-давен відомі людям. Вони використовували всі частини рослини: стебла, корені, листки, плоди. У східній медицині за своїм значенням лимонник знаходиться на другому місці після женьшеню. Як лікарський засіб він був описаний ще за 250 років до нашої ери, де зазначалося, що плід має п'ять смаків, позаяк його оболонка (шкірочка) солодка, м'якоть кисла, насіння гірке й терпке та має присмак хвої. Під час зберігання лікарські препарати з насіння набувають солоного смаку.

Цілющі властивості лимонника здавна знали мисливці Приамур'я, які, йдучи в тайгу на полювання, завжди брали з собою сушені ягоди і гілки лимонника. В роки Великої вітчизняної війни, коли відчувалася гостра нестача ліків, почали застосовувати настій лимонника, який допоміг одужати багатьом пораненим. При цьому з'ясувалося, що настій не тільки відновлює сили, зміцнює нервову систему, стимулює дихання, серцеву діяльність, але й загострює зір. Його почали давати пілотам нічної авіації, снайперам, розвідникам, яких відправляли на нічні операції в тил ворога.

Медики встановили, що плоди лимонника поліпшують діяльність кори головного мозку, збуджують, проте не виснажують, а зміцнюють центральну нервову систему. Найбільше діючої речовини схизандрину знаходиться в плодах. Міститься він і в решті частин рослини. Плоди лимонника мають у своєму складі органічні кислоти (головним чином лимонну, менше – яблучну, винну), цукри, таніни, пектини, вітаміни Е, С, Р, ефірні олії. Листки, стебла, корені містять мікроелементи: срібло, мідь, цинк, марганець, титан, молібден.

Сухі розтерті плоди лимонника лікарі рекомендують хворим на гастрит, виразку шлунка, тим, у кого організм ослаблений після важких захворювань, з пониженим кров'яним тиском; настоянку його плодів призначають при імпотенції. Лимонник – хороший профілактичний засіб проти грипу. Але не зайвим буде нагадати, що в усіх випадках слід порадитися з лікарем.

На Далекому Сході, у Південно-Східній Азії та Північній Америці він росте у вигляді багаторічної дерев'янистої ліани з кількома тонкими стовбурами діаметром 2–2,5 см при основі. Росте переважно по берегах струмків і річок, на галявинах лісів, вирубках, на родючих, рівномірно зволожених ґрунтах, іноді на супісках. Заболочених ґрунтів і таких, що на тривалий строк заливаються водою, не витримує. Непридатні для лимонника й сухі ґрунти, позаяк його мичкуваті корені і кореневища розташовуються на поверхні.

Ліана потребує опори і в природних умовах обвивається навколо дерев, які ростуть поруч, вона гнучка й міцна. Якщо її зламати, відчувається сильний лимонно-смолистий аромат, який зберігається і в засохлих стеблах.

Перш ніж висаджувати лимонник, слід ретельно продумати місце його розташування, тому що ця рослина вирізняється високою декоративністю, отож можна прикрасити садибу. Складнощі виникають через те, що у лимонника існує кілька генеративних форм: однодомні, на яких формуються і чоловічі, й жіночі квітки; дводомні – чисто чоловічі форми з тичинковими квітками та рослини з лише жіночими квітками.

У дорослих рослин дуже часто проявляється ярусне розташування квіток: у нижній частині формуються лише чоловічі, в середній – чоловічі і жіночі, у верхній – тільки жіночі квітки. Лимонник вступає у плодоношення на третьому–п'ятому році життя саджанця. Для постійного і надійного плодоношення необхідно висаджувати поряд мінімум два кущі. Якщо рослина 4–5-річного віку квітує, але не плодоносить, не хвилюйтеся, а використовуйте листки і молоді пагони в чай. Листки збирають у серпні, вересні, розкладають у затінку або в приміщенні, що добре провітрюється, і перемішують. А через 1–2 роки лимонник почне давати щедрі врожаї ягід.

Із листків та плодів лимонника виходить чай з приємним лимонним ароматом. Він має золотисто-жовте забарвлення, а за настоювання впродовж 3–4 годин стає темно-жовтим. Такий чай вважається добрим замінником байхового. У домашніх умовах листки на зиму можна збирати вже наприкінці липня, але не більше 20% від загальної їх кількості на рослині, а перед листопадом чи після перших заморозків зібрати все листя і висушити.

Наприкінці серпня ягоди достигають і набувають яскраво-червоного забарвлення. Вони не обсипаються, достигають повністю, затим засихають і можуть навіть залишатися на зиму, не приваблюючи до себе пташок. У свіжому вигляді ягоди мало їстівні, кислі, із своєрідним хвойним присмаком. У кожній ягоді міститься по 1–2 жовтих ниркоподібних насінини гіркого (хвойного) смаку.

Середній вміст органічних кислот у ягодах лимонника становить 8%, в той час як у лимона – 5,8%, порічок – 2,2%, суниці і малини – 1,5%. Якщо розвести сік водою в 10 разів, він не втрачає ні яскраво-червоного забарвлення, ні кислого освіжаючого смаку, ні лимонного аромату. З нього виходить чудовий тонізуючий напій.

Зібрані ягоди довго не зберігаються. Після збирання їх необхідно переробити впродовж 2–3 днів. Ось кілька

способів. Свіжі вимиті й очищені від плодоніжок ягоди закладають у скляні банки на 2/3 висоти, присипаючи зверху цукром шаром 1–2 см. Ягоди дають багато соку, який не псується за кімнатних умов і зберігає свої властивості в холодильнику впродовж усієї зими. Із ягід також можна приготувати сік шляхом обережного розчавлювання їх у скляному або емальованому посуді і відціджування.

Насіння не менш цінне, ніж сік. Його використовують для вживання, переробки або для сівби. Ягоди можна сушити на повітрі, в духовці або в струмені теплого повітря від вентилятора за температури не вище 60°С. Висушені ягоди темного забарвлення очищають від плодоніжок і зберігають у скляних банках.

Сік, ягоди, листки і гілки використовують для приготування настоїв або чаю. Якщо надаєте перевагу споживанню сухих ягід, то обов'язково розжовуйте кісточки, в них міститься багато корисних цілющих речовин.

РОЗМНОЖЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ ЛИМОННИКА

Розмножують лимонник висіванням насіння, відсадками, живцями та поділом куща. Автор цих рядків вирощуванням та розмножуванням лимонника займається з 1986 року і найбільш здоровий садивний матеріал одержує з насіння. За насіннєвого розмноження насіння висівають восени (у жовтні) або навесні (у квітні). Для весняної сівби його спочатку стратифікують, тримаючи протягом 30–40 днів у вологому піску за температури 15–20°С, а потім стільки ж часу за температури 1–5°С. Після цього висівають у ґрунт у борозенки глибиною 1–2 см. Восени насіння висівають без стратифікації.

Якщо ви придбали готові саджанці, то їх також можна висаджувати як восени, так і навесні. Я рекомендую садити в ями діаметром 60 см і завглибшки не менше 50 см. На дно слід закласти дренаж з битої цегли або гравію шаром 8–10 см. Заповнювати яму із саджанцем потрібно родючим чорноземним ґрунтом, змішаним з перегноєм (10–15 кг), додавши склянку амофоски та дві склянки попелу. Після садіння я поливаю рослини, а ґрунт навколо саджанця мульчую. Впродовж 20–25 днів саджанці притінюю з південного боку.

Мої спостереження показали: за високої агротехніки чим раніше ліана буде підв'язана до опори, тим швидше лимонник вступить у плодоношення. Тому на постійне місце ліану краще висаджувати відразу біля шпалери висотою 2–3 м. Саджанці, вирощені в контейнерах, можна пересаджувати під час вегетації у будь-яку пору року. До осені другого року пагони лимонника досягають довжини 2–2,5 м.

У лісах на Сахаліні, у Примор'ї молоді пагони лимонника ростуть у затінку, під густим покровом лісу і лише, ставши дорослими, вибираються доверху на сонце. Тому й на ділянці бажано висаджувати рослини в тіні парканів, стін, альтанок, арок. А через 1–2 роки після садіння верхівки лимонника самі знайдуть сонце. Для створення зеленої стіни біля паркану відстань між саджанцями може становити 0,5–0,75 м.

Лимонник у дуже затемнених місцях майже не плодоносить, на сонячних відкритих затримується ріст. Тому потрібно, щоб верхівки ліани були добре освітлені сонцем, а основи рослини – затінені. Ще слід зазначити: чим рідше розташовані ліани, тим менше ягід у гроні (це пов'язане з перехресним запиленням).

Ґрунт під кущами впродовж усієї вегетації слід утримувати під мульчею шаром близько 20 см, яка пригнічує ріст бур'янів, зберігає вологу, а згодом перетворюється на добриво. Органічні та мінеральні добрива використовую у рідкому стані. Навесні підживлюю лимонник азотними добривами, а восени фосфорно-калійними.

Обрізую лимонник восени і взимку, а влітку видаляю кореневу поросль, що масово утворюється і загущує кущ та затримує плодоношення. Весняне обрізування небажане, воно спричиняє "плач" – велику втрату соку, що виснажує ліану. Весняний поділ куща та відокремлення кореневої порослі іноді призводять до загибелі материнського куща.

В умовах Донбасу лимонник китайський не боїться морозів і практично не пошкоджується хворобами та шкідниками. За низького рівня агротехніки для рослин, посаджених на відкритих сонячних місцях, пересихання кореневої системи може призвести наприкінці літа до їхньої загибелі.

Тим, хто проживає у багатоповерхових будинках, лимонник можна вирощувати на балконі. Для цього використовують ящики розміром 50x50 см. Ґрунт у них завжди має бути пухким, вологим і не перегріватися на сонці. Від ящика до стелі протягують 2–3 ізольованих дроти, по яких можуть плестися не більше двох–трьох ліан. За літо лимонник необхідно кілька разів підживити повним мінеральним добривом. Кореневу поросль видаляють влітку й восени. В зиму ґрунт має увійти вологим і утепленим підручним матеріалом.

М.Н. Бичковський,
м. Міусинськ-1, Луганська обл.

Тепличні умови

Компанії "Профіль-М" – виробнику перших справжніх українських теплиць виповнилося 5 років. За цей час з конвеєра підприємства зійшли десятки тисяч каркасів для теплиць під плівку і полікарбонат з оцинкованого профілю. Всі вони є удосконаленими конструкціями найкращих світових досягнень у цій галузі – **теплицями XXI століття.**

У світлі останніх соціально-економічних подій – світової кризи і масової економії на усіх можливих речах і послугах, знайшлося немало бажаючих заробити на цьому – ціла "армія" народних умільців готова задовольнити ваші потреби. Ось до прикладу,говорячи про теплиці, такі майстри запропонують вам конструкцію "дешево і сердито". Але чим це може обернутися – розумієте самі – неякісні матеріали, ніякої гарантії і, врешті, через рік такого "виробника" днем з вогнем не знайдеш.

Компанія **"Профіль-М"** за 5 років на українському ринку довела, що вона готова не лише виробляти теплиці, але й **нести відповідальність за їхню якість.**

До речі, спеціалісти компанії щорічно проходять стажування у різних країнах світу на найкращих підприємствах, де створюються і виробляються тепличні конструкції. З багатьма з них **"Профіль-М"** успішно співрацює. Завдяки цьому на сьогодні ці теплиці **користуються попитом не лише в Україні**, але й у Росії, Румунії, Польщі, Прибалтиці, Білорусі, Молдові, Ірані і т.д.

Згідно з дослідженнями й опитуваннями експертів у галузі тепличного господарства, компанія **"Профіль-М"** вийшла **на перше місце в Україні** з виробництва тепличних каркасів **для дачників і професіоналів.** На сьогодні клієнтами компанії стали десятки тисяч українців.

А ще, теплиці назвали одним із **найантикризовіших товарів,** який справедливо заслуговує на народні інвестиції. Зважаючи на це, компанія **"Профіль-М"** вирішила створити справжні тепличні умови – **антикризову програму:**

- до 8-го березня **безкоштовна доставка** + оплата при отриманні;
- при купівлі двох теплиць – **парничок у подарунок;**
- теплицю можна, не лише купити, але й заробити – продайте 5 теплиць знайомим, сусідам – **шосту отримаєте безкоштовно**.

І ще, **1%** від кожної **купленої** вами **теплиці** – це вклад у теплицю-**подарунок** для ще одного **дитячого будинку** чи **багатодітної сім'ї**.

Детально про теплиці і полікарбонат читайте на сайті: teplica.vinnitsa.com.

066 136 64 75 **097 698 59 95**
093 540 10 51 **098 131 58 77**
050 461 04 15

Теплиці під полікарбонат	Розміри моделі	Каркас	Комплект полікарбонату 4 мм	Комплект полікарбонату 6 мм
"Удачна-3"	4x6x2,5 м	4 000 грн	3 300 грн	4 600 грн
"Удачна-2-6м"	3x6x2 м	2 800 грн	2 400 грн	3 200 грн
"Удачна-2-4м"	3x4x2 м	2 300 грн	1 800 грн	2 500 грн
"Перчик-М"	1,5x4x1,75м	900 грн	1 200 грн	1 600 грн

Теплиці під плівку	Розміри моделі	Каркас
"Удачна" (зміцнена)	3x6x2	1 700 грн
"Дачна"	3x6x2	1 100 грн
"Помідорчик"	2,5x5x1,75	800 грн.
"Перчик"	1,5x5x1,75	600 грн
"Огірочок"	0,9x5x0,9	450 грн
"Редисочка"	2x4x0,4	200 грн

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Вода в житті людини і рослини

У номерах 9,10 журналу "Дім, сад, город" за 2008 р. опублікована стаття "Вода в житті людини і рослини", у якій подано популярний опис властивостей води стосовно до використання її в житті людини й рослин (у цьому випадку овочевих і плодово-ягідних культур у саду): фізичні й хімічні властивості води, кругообіг води в природі, добір і нормативна база для природних питних вод, рекомендації щодо використання води для поливу рослин у саду й на городі тощо. У цьому номері журналу ми продовжуємо розмову про воду і її значення в житті людей і рослин, про її специфічні властивості й особливості, що забезпечують життя – безперервне, нескінченне в просторі й у часі єднання людини з рослинним світом на Землі.

Уже було сказано, що людина, як і все живе на Землі, являє собою автоматично керовану біосистему в складі єдиної біосфери Землі. Ця біосистема в середньому на 70% складається з води, як основного середовища, у якому відбувається обмін речовин. Практично всі процеси, що протікають в організмі людини, так чи інакше пов'язані з водою. Виведення відпрацьованих продуктів з організму людини здійснюється його органами виділення також з використанням води (потовиділення, дихання, туалетні випорожнення). Для забезпечення елементарного балансу виведена з організму вода має регулярно поповнюватися новими, свіжими порціями води.

1. Яку кількість води необхідно споживати людині за день?

Тут, як і в багатьох інших питаннях, пов'язаних із життєдіяльністю людини, має бути певний порядок – раціональний питний режим, що забезпечує підтримання водно-сольового балансу на оптимальному рівні. Пропонується проста формула (для нормальних комфортних умов):

$$Q = k \cdot \frac{G}{100}, \text{ де}$$

Q – кількість води, що необхідна людині у середньому щодня, л ($дм^3$) ;

G – маса тіла людини , кг;

k – коефіцієнт віку.

Для дорослої людини оптимальне значення k = 4. У тканинах дітей у нормі більший вміст води, ніж у дорослої людини. Діти рухливіші й у них вища питома витрата енергії й води. Тому коефіцієнт k у дітей вищий. Зокрема, для першого року життя він становить 15–16, далі в міру росту та дорослішання коефіцієнт зменшується й до повноліття набуває значення 5–4. З віком, коли активність і витрата енергії падають і зменшується здатність утримувати воду в тканинах та органах людського організму, коефіцієнт k відповідно зменшується й може становити 3–2,5 і менше, отже, наближається старість – золота пора нашого життєвого шляху.

Наприклад, автор, маючи зріст 175 см і масу тіла близько 70 кг, протягом багатьох років споживає в середньому 3 л (3 $дм^3$) води за день. Близько половини цієї норми – у вигляді природної мінеральної води з мінімальною мінералізацією (менш 1–0,5 г/$дм^3$, чим менше, тим краще): щораз за 10–20 хвилин перед їдою по 150–200 мл (0,15–0,20 $дм^3$) і ще, коли захочеться пити, впродовж дня. Решту – у складі їжі, соків, компотів, чаю, кави й інших напоїв. Узимку ця норма трохи менша, а влітку, особливо в спекотну погоду, – вища.

Несвоєчасне надходження води може спричинити небезпечний стан – зневоднення. Втрата води, яка призводить до зниження маси тіла людини на 10–20 %, небезпечна для життя. Повне позбавлення води у відносно здорової людини призводить до смерті через 7–10 днів, а в умовах жаркої сухої атмосфери – через 3–5 днів. Надлишкове споживання води також шкідливе, тому що може призвести до порушення травної функції, погіршення діяльності серцево-судинної системи, нирок і навіть появи судомів – водного отруєння.

Коли пити? Головну роль тут відіграє спрага, як сукупність відчуттів, що виражаються у непереборному прагненні пити воду й викликають відповідні реакції поведінки. Спрага відноситься до основних біологічних мотивацій, що забезпечують збереження життя людини. Вона виникає при зменшенні водних ресурсів організму: втраті води із внутрішньоклітинних і позаклітинних просторів або порушення нормального співвідношення між водою та мінеральними солями. Кінцевою реакцією спраги є споживання води. У такий спосіб спрага сприяє підтримці на постійному стабільному рівні балансу води й електролітів в організмі людини.

Яку воду пити? В Україні, в інших країнах ближнього й далекого зарубіжжя досить різноманітні асортименти сертифікованих мінеральних вод для пиття. Приклади таких вод наведені в таблиці 1. Головна мета автора – на прикладах показати різноманіття мінеральних питних вод, реклама будь-якої конкретної мінеральної води виключена. Таблиця побудована в такий спосіб:

- назва мінеральної води, відповідає оригіналу етикетки на пляшці води;
- черговість – у відповідності до збільшення значення загальної мінералізації у г/$дм^3$;
- вміст типових аніонів та катіонів, макроелементів у мг/$дм^3$;
- наявність і вміст специфічних мінеральних мікроелементів (в окремій графі) у мг/$дм^3$ або мкг/$дм^3$.

З огляду на дані таблиці 1 ще раз звертаємо увагу шанов-

Характеристика природних мінеральних вод

Назва мінеральної води	Мінеральні компоненти							
	Загальна мінералізація, г/дм³, не більше	Аніони, мг/дм³, не більше			Катіони, мг/дм³, не більше			Специфічні компоненти
		HCO_3^-	SO_4^{2-}	Cl^-	Na^+, K^+	Ca^{2+}	Mg^{2+}	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
AKVA VITA – Байкальська глибинна вода питна кришталево чиста, негазована, Росія	0,1	70	10	2	Na-4 K-2	17	4	Точка водозабору із озера Байкал на глибині 500 м. Кисень 12 мг/дм³
Моршинська – мінеральна природна столова вода, гідрокарбонатна, сульфатно-гідрокарбонатна, різного катіонного складу, Україна	0,1–0,3	50–150	100	25	50	5–50	25	Органічні речовини
АРХЫЗ – негазована мінеральна вода питна столова, гідрокарбонатна магнієво-кальцієва, Росія	0,2–0,5	100–300				<60	<25	Бутилюється безпосередньо із свердловини на висоті 1507 м. Природний йод 100 мкг/дм³
Знаменівська – мінеральна лікувально-столова вода, гідрокарбонатно-хлоридна натрієва кремниста, Україна	0,2–0,6	50–250	50	50–250	50–250	25	50	H_2SiO_3 45–65 мг/дм³
Трускавецька – природна мінеральна вода "Нафтуся", сульфатно-гідрокарбонатна магнієво-кальцієва, Україна	0,3–0,6	150–300	100	50	50	100	50	Органічні речовини 8–20 мг/дм³, в т.ч. леткі, 0,2–0,3 мг/дм³
Родниковый КУКАЗАР – природна мінеральна вода газована, РФ, Челябинська обл., джерело "Берёзка", гл. 300 м	0,3–0,6	200–350	<25		2–20	50–80	<15	
Оболонська – мінеральна природна столова хлоридно-гідрокарбонатна натрієво-кальцієво-магнієва вода, Україна	0,3–0,8	200–450	50	60	30–100	20–80	15–30	
Реґіна – питна мінеральна природна столова вода гідрокарбонатна складного катіонного складу, Україна	0,4–0,1	200–600	50	50	100	150	50	Природне срібло <0,0003 мг/дм³
Старий Миргород – вода питна негазована, Україна	<0,5		50	250				Фториди 1,5 мг/дм³
Куяльник – вода лікувально-столова, насичена киснем, Україна	0,5–0,8	60–120	100	350	260	20	20	Кисень 20–150 мг/дм³
Прикарпатська джерельна мінеральна столова вода, Україна	0,5–0,9	300–450	50	40–150	40–120	40–150	50	
Березовська – питна мінеральна лікувально-столова вода, гідрокарбонатна різного катіонного складу з підвищеним вмістом органічних речовин, Україна	0,5–1,0	350–600	100	25	20–150	40–150	10–50	Органічні речовини, метакремнієва кислота 40–60 мг/дм³
Березанська мінеральна природна столова вода хлоридно-гідрокарбонатна натрієва, Україна	0,5–1,0	250–550	50	50–250	150–350	50	50	
Хотинська джерельна питна вода, Україна	0,85	200–450	250	250	200	50–150	30	Природне срібло 0,0005 мг/дм³
Сорочинська вода столова газована, Україна	1,0		500	350				Фториди 1,5 мг/дм³
KORVEN – вода питна артезіанська "Лідер", природний вміст йоду, фтору, срібла. Росія, Челябинська обл.	1,0	400			Калій–20	130	65	Йодид 125 мкг/дм³, фторид 1,5 мг/дм³, срібло 25 мкг/дм³, кисень 5 мг/дм³
Горянка – мінеральна лікувально-столова вода хлоридно-гідрокарбонатна натрієва, Україна	1,0–1,5	600–900	50	100–250	250–450	50	50	Органічні речовини 8–30 мг/дм³
Карагайский бор – мінеральна лікувально-столова питна газована вода сульфатна магнієво-кальцієва, Росія	1,5–2,5	200–300	800–1200	20–40	90–120	90–120	90–120	
Сожский родник – хлорно-сульфатна натрієва природна мінеральна лікувально-столова вода, Республіка Білорусь	1,6–1,8	238	730	243	Na-412 K-18	98	33	
Кримська – лікувально-столова гідрокарбонатно-хлоридна натрієва вода, Україна	1,7–2,5	600–950	100–150	450–600	650–750	25	10	
Нарзан – природна мінеральна вода натуральної газованості, лікувально-столова сульфатно-гідрокарбонатна натрієво-кальцієва, Росія	2–3	1000–1500	300–500	100–150	130–200	300–400	80–120	Розливається безпосередньо із свердловини на висоті 1079 м без контакту з атмосферою
Миргородська – мінеральна лікувально-столова хлоридно-натрієва вода, Україна	2,5–3,5	150–450	50–250	1000–2500	600–1200	30–120	50	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Куяльник – лікувально-столова хлоридно-натрієва вода, Україна	3–4	400–500	280–380	1200–1700	900–1300	50	100	
Смирновская – вода мінеральна питна лікувально-столова сульфатно-гідрокарбонатна кальцієво-натрієва, Росія, м. Железноводськ, свердл. № 69	3–4	1200–1500	800–1000	250–350	600–800	250–350	<50	
Лужанська – мінеральна лікувально-столова гідрокарбонатна, натрієва вода, Україна	3–6,5	2000–4500	50	100	250–450	50	50	H_3BO_3 140 мг/дм^3
Sulinka, джерело № Ms-1, "Йоганус" в Сулині – вода мінеральна питна природна лікувально-столова гідрокарбонатна магнієво-натрієва, газована, Словакія	3,1–6,5	3000–4800	<50	<75	Na–600–1000 K–23,3	150–250	150–300	Літій 1,5 мг/дм^3
Лужанська-7 – лікувально-столова гідрокарбонатна натрієва, борна вода, Україна	4,5–7,5	3000–5400	120–180	850–950	1000–1900	100–190	50	H_3BO_3 35–150 мг/дм^3
БЖНИ – питна лікувально-столова мінеральна вода гідрокарбонатна натрієва кремениста борна, Республіка Вірменія	4,9–6,5	2800–3300	160–280	380–560	950–1400	175–260	80–125	H_3SiO_3 100–200 мг/дм^3 H_3BO_3 55–100 мг/дм^3
Боржомі – вода мінеральна гідрокарбонатна, натрієва лікувально-столова, Грузія	5,5–7,5	3500–5000	10	250–500	1200–2000	100	50	
Поляна Квасова – лікувально-столова гідрокарбонатно-натрієва, борна вода, Україна	6,5–12	4500–8000	25	200–600	1500–3000	70–150	50	H_3BO_3 100–250 мг/дм^3
Поляна Купель – лікувально-столова гідрокарбонатно-натрієва, борна вода, Україна	7–10,5	4500–7000	25	200–600	2000–2800	50–125	50	H_3BO_3 100–250 мг/дм^3
Ессентуки – природна лікувально-столова вода, Росія:								
№ 2 – хлоридно-сульфатно-гідрокарбонатна, натрієва	3,1–6,1	1200–2000	800–1500	400–700	500–150	100–300	100	H_2SiO_3 50–80 мг/дм^3
№ 4 – хлоридно-гідрокарбонатна, натрієва	8–10	3600–4500	25	1500–1900	2500–2900	150	75	
№17 – хлоридно-гідрокарбонатна, натрієва, борна	9,2–13	5000–7000	150	1200–2200	2700–3700	150	150	H_3BO^3 30–80 мг/дм^3

Примітки:

1. Природні мінеральні води, як правило, містять у своєму складі, крім зазначених у таблиці мінеральних макроелементів, іони дуже багатьох мінеральних мікроелементів та їхніх сполук, таких, як алюміній, барій, бор, бром, ванадій, залізо, йод, кобальт, літій, марганець, мідь, молібден, нікель, ртуть, свинець, срібло, стронцій, титан, фтор, хром, цезій, цинк, цирконій та деякі інші. Їхня концентрація на 1–2 порядки вища, ніж в океанічних і в наземних питних водах. Особливо важливо, що більшість перелічених мікроелементів мають біологічну активність, тобто виконують конкретні й незамінні функції в процесі життєдіяльності людини. При цьому слід зазначити, що концентрація мікроелементів, що можуть бути токсичними для людини (хром, свинець, ртуть, ванадій, миш'як і деякі інші) у сертифікованих мінеральних водах припустимого порогу токсичності не досягає.

2. Зазначені в таблиці мінеральні води надходять у продаж із природним вмістом газів або додатково слабко чи сильно газуються вуглекислим газом (концентрація CO_2 відповідно від 20 до 150 мг/дм^3), іноді – киснем.

них читачів на різноманіття природних мінеральних вод та їхні істотні відмінності, як за загальною мінералізацією, так і за вмістом окремих компонентів. Тому перед систематичним вживанням мінеральної води необхідно уточнити мету цієї життєво важливої процедури: звичайне пиття, використання для приготування їжі, утамування спраги в спекотну погоду або ж лікувально-дозувальний прийом за призначенням або рекомендацією лікаря.

Кип'ячена вода. Під час кип'ятіння природної води, тобто нагрівання її до 100°С і вище, у воді відбуваються три явища:

◈ водневі зв'язки між окремими молекулами води, що поєднують її в єдине ціле, розриваються; раніше існуюча ажурна конструкція строго орієнтованих у просторі й зв'язаних одна з одною молекул розпадається на окремі розрізнені молекули; у кожній такій молекулі залишаються (зберігаються) тільки більш сильні ковалентні зв'язки між атомом кисню О і двома атомами водню Н;

◈ з води виділяються сприятливі для людини гази, у першу чергу кисень і вуглекислий газ, які беруть участь практично у всіх процесах обміну речовин і життєзабезпечення; шановний читач може це спостерігати у звичайному чайнику;

◈ сприятливі для людини мінеральні елементи, які містяться у воді у вигляді іонів та їхні сполуки під впливом нагрівання й кисню, що виділяється, перетворюються у нерозчинні форми й випадають в осад у вигляді накипу; це також можна спостерігати на стінках і дні чайника або на іншому нагрівальному приладі, що контактує з киплячою водою.

У результаті цих трьох явищ під час кип'ятіння природна структурована вода, як така, перестає існувати. Кип'ячена вода для пиття в якості підбадьорливого й утамовуючого спрагу напою не рекомендується. Вона дуже добре підходить як розчинник екстрактивних речовин (чай, кава, лікувальні трави тощо) і для приготування їжі. Якщо ж у вашому розпорядженні тільки вода з сумнівного джерела, що не викликає довіри, та ще, імовірно, з великим вмістом солей, то таку воду і для пиття краще вживати після її кип'ятіння.

Про питний режим у спекотну погоду. У спеку надміру багато пити не рекомендується, тому що утамування спраги більшою кількістю води викликає буквально через кілька хвилин виділення цієї води через шкіру у вигляді поту. В результаті спрага не втамовується, а підсилюється: людина ще більше хоче пити, ще більше п'є й знову рясно потіє. В остаточному підсумку все може закінчитися досить жалюгідно – розів'ється так звана питна хвороба з різким погіршенням самопочуття й навіть можливою появою болів у животі. Однією з причин цього стану є те, що при рясному потовиділенні організм втрачає багато кухонної солі – речовини, яка утримує рідину в тканинах організму.

У регулюванні почуття спраги значна роль належить центральній нервовій системі. Спрагу можна навчитися переборювати; практика показує, що людина, не привчена до нормального утамування спраги, може випити в спекотну погоду або за інтенсивної фізичної роботи 5-6 л води за день і більше, а інша, перебуваючи в тих самих умовах, – тільки 2–2,5 л і менше. Отже, приборкування спраги можливе не тільки за допомогою раціонально вжитої води, але й шляхом відволікання уваги й навіть за допомогою навіювання.

Резюмуючи викладене, підводимо підсумок. У процесі тих або інших фізичних навантажень легке потовиділення (назване в народі "потом") з регулярним прийомом невеликих порцій води по 100–200 мл (і не більше), корисне за будь-яких обставин. Сильне потовиділення (назване в народі "піт струмками") із частими прийомами великих порцій води – шкідливе з різних точок зору й розуміння цього питання. Незважаючи на те, що процеси спраги, її утамування, потовиділення тощо, в організмі людини регулюються автоматично, іноді їх (ці процеси) можна й потрібно встановлювати на "ручне керування" нашим розумом, керуючись здоровим глуздом і конкретними обставинами. Часом сильну спрагу можна "приборкати", лише обполоскавши рот ковтком води й елементарним лимонним або м'ятним льодяником на язик. Можлива й інша ситуація, коли начебто й спраги немає, а вода організму вкрай необхідна.

2. Як поливати рослини в саду й на городі?

Ми знаємо, що овочеві й плодово-ягідні рослини на 70–97% складаються з води, вона, так само, як і в тілі людини, перебуває в русі. Всмоктуючись корінням із ґрунту, вода з розчиненими в ній поживними речовинами капілярним шляхом піднімається вгору й заповнює собою всю рослину, включаючи стовбур, гілки, листя й плоди, як основне середовище, у якому протікають усі процеси обміну та синтезу. Отже, ступінь постійного і стабільного вологозабезпечення є найважливішим чинником підвищення продуктивності рослин у нашому саду й на городі.

Перш ніж визначити строки, норми й особливості поливу рослин у саду та на городі в різні пори року, розглянемо популярно сутність фізіологічних процесів, що протікають у рослинах у присутності й за участю води. Принципове значення тут відіграють листки і єднання листків у складі всієї рослини. Більше того – спільність усіх рослин у нашому саду й на городі. Незважаючи на величезне різноманіття листків, принципова сутність їх зберігає подібність і навіть єдність основних процесів, що відбуваються в них. Листок – активний орган рослини, який визначає, спрямовує і регулює загальні процеси життєдіяльності рослини. Змінюючи під впливом різних зовнішніх умов кількість і якість утворених у процесі фотосинтезу продуктів, листок визначає ріст рослини та її продуктивність.

Життєдіяльність листка тісно пов'язана з життєдіяльністю рослини як цілого: постачаючи його асимілянтами, він сам забезпечується за допомогою інших органів рослини водою, елементами живлення й деякими фізіологічно активними речовинами. Відповідно до цього листок має ряд ознак, важливих і характерних для виконуваних ним функцій. Одна з них – пристосованість до інтенсивного газообміну з повітряним середовищем. Зокрема, один квадратний метр листкової пластинки може засвоювати за одну годину з навколишнього повітря до 3–4 л (6–8 г) вуглекислого газу (CO_2) і одночасно виділяти в навколишнє повітря (атмосферу) стільки ж за об`ємом кисню (O_2). Високу ефективність листку забезпечують:

◈ його структура – товщина листкової пластинки звичайно дорівнює 0,1–0,25 мм, відношення поверхні пластинки (s) до її об'єму (v): $s|v$ = 100–200;

◈ велика пористість, наявність в епідермісі (безбарвна зовнішня плівка листка) сочевичок (до 30 тис. на один квадратний сантиметр) і пориста будова мезофілу (м'якоть, основна тканина листка).

Важлива умова високої фотосинтетичної активності – швидкий відтік утворених асимілянтів в інші органи, що забезпечується відповідною анатомічною структурою. Неодмінна умова для фотосинтезу – наявність у хлоропластах асимілюючих клітин хлорофілу й каротиноїдів, вміст яких варіює в різних рослин. За вмісту хлорофілу 2–4 мг і більше з розрахунку на один квадратний дециметр листкової пластинки кількість хлорофілу вже не лімітує фотосинтез. Листок рослини поглинає при цьому практично всю енергію, що входить в нього від видимого світла з довжиною хвилі від 350 до 700 нм, і деяку кількість енергії інфрачервоних променів з довжиною хвилі від 700 до 2000 нм і вище.

У сонячний полудень один квадратний метр пластинки листка може поглинути до 1,5 мдж (360 ккал) енергії за годину. Але в найкращому разі тільки 5–10% цієї енергії перетворюється в енергію хімічних зв'язків, інша енергія перетворюється в тепло й, нагріваючи листок, частково виділяється в навколишнє середовище в результаті тепловіддачі. При цьому не відбувається перегріву листка, тому що майже 540 кал (більше 2200 Дж) витрачається на випаровування кожного грама води, яку листок випаровує у великій кількості. У даному прикладі один квадратний метр листкової поверхні, утворюючи за одну годину за найвищого освітлення 4–6 г асимілянтів, може випаровувати до 500–700 г води.

За тимчасових порушень водного балансу в той або інший бік у листку активізуються регуляторні системи осморегуляції, клітинного дихання й транспірації шляхом скорочення або збільшення числа діючих сочевичок і їхньої відкритості, ослаблення або збільшення водовіддачі окремих клітин тощо, що призводить до зміни інтенсивності газообміну, а відтак й фотосинтезу.

За різкого й тривалого зменшення припливу вологи з ґрунту й за сухої погоди життєдіяльність рослин знаходиться в критичному стані: призупиняється або ж зовсім припиняється ріст листків і плодів; зменшується, зникає імунітет до різних хвороб; поетапно відбувається захворювання й зав'ядання листків, скидання плодів, що не достигли, і, в останню чергу, поетапне засихання й опадання листків. Якщо рослина виявилася на останньому етапі, то це вже незворотний процес – вона гине.

Надмірне надходження вологи, особливо за інтенсивного поливу в денний час і в спеку, – теж погано. Усі компоненти листка перевантажуються вологою, що блокує осмотичний рух води в листку й з листка. Надлишкова волога не встигає, не може виділитися через сочевички листка, отже, ефект транспірації зменшується. В результаті листок перегрівається й навіть може бути ушкоджений сонцем.

При цьому слід зауважити, що не окремий листок і навіть не окрема рослина, а їхня правильно підібрана й організова-

на сукупність і єдність як цілісна фотосинтезуюча система (скажемо ще так: фітоценоз) нашого саду й городу забезпечують найкраще використання листків у процесі фотосинтезу з використанням потоків енергії сонячного світла, що надходить на конкретну ділянку поверхні Землі, вуглекислого газу з навколишнього повітря й компонентів родючості із ґрунту в саду. А це забезпечує і найвищу продуктивність. За сприятливих умов і правильної організації та культури догляду за рослинами фітоценози більшості рослин можуть поглинати практично всю енергію сонячного світла, що надходить до них, й давати максимальну кількість продукції за оптимальної площі листків – 4-5 квадратних метрів на один квадратний метр займаної ними площі.

Таким чином, через фотосинтез, здійснюваний переважно в листках рослин у нашому саду й на городі, реалізується космічна функція, як головне призначення зелених рослин – поглинання сонячної енергії й використання її на біосинтез органічних речовин. Через процеси фотосинтезу та дихання листки завжди й повсюдно забезпечують і підтримують баланс вуглекислого газу і кисню у повітрі. Через процеси транспірації листки беруть участь у споконвічному й безперервному круговороті води на нашій планеті Земля.

Коли поливати? Як практично визначити вологість ґрунту на конкретній ділянці саду й для конкретних овочевих або плодово-ягідних культур? Показником вмісту вологи в ґрунті є її стан у зоні активної частини кореневої системи. Для цієї перевірки треба звичайною лопатою зробити лунку необхідної глибини і взяти з неї пробу ґрунту на дотик відповідно до рекомендацій Д.М. Шумейкара відповідно до таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення потреби ґрунту у поливі

Вологість	Стан ґрунту на дотик	Вологість, % НВ
Дуже низька	Сухий пил	0
Низька	Розсипається, відсутнє скріплення	До 25
Задовільна	Трохи кришиться, але не розсипається	25-50
Гарна	Скачується в кулю, при стискуванні злегка пристає до рук	50-75
Відмінна	Скачується в кулю,пластична, при стискуванні грудки в руці на поверхні з'являється вологий блиск	75-100
Занадто волога	При стискуванні в руці з'являється вода	Вище 100 (перевищує максимальну вологоємність ґрунту)

Цей простий тест дає змогу зробити висновок, наскільки ґрунт має потребу в поливі: настання строку поливу встановлюють при зниженні вологості в зоні активної частини кореневої системи нижче 70% НВ.

Для городніх культур землю для тесту необхідно брати на глибині 25-30 см (один штик лопати вглиб). Оскільки коренева система садових плодово-ягідних культур перебуває зазвичай у підповерхневому ґрунтовому шарі до глибини 60-100 см і глибше, то землю для тесту потрібно брати відповідно глибше – 50-70 см (2-3 штики лопати вглиб). Шановний читачу, зробіть таку перевірку у власному саду наприкінці літа, особливо, якщо літо було спекотним і без дощів, а ґрунт має глинистий прошарок. Цілком можливо, на вас чекає несподіванка: земля нижче 40-50 см дуже суха й дуже тверда. Це означає, шо вона чекає рясного осіннього вологозарядкового поливу.

Удобрення ґрунту під час осіннього вологозарядкового поливу. Рослинні літні й осінні рештки: все, що є в компостній ямі (або купі), бадилля та інші залишки городніх культур і квітів, обпале листя із плодово-ягідних культур можна загорнути в ґрунт при перекопуванні пристовбурних кіл. Це буде по суті підживлення на наступний рік, яке після перегнивання міститиме різноманіття мінеральних елементів, необхідних плодово-ягідним рослинам для повноцінного росту й розвитку в наступні роки. Якщо при цьому будуть додані комплексні мінеральні добрива з розрахунку 50-60 г на один квадратний метр пристовбурного кола й органічні добрива типу перепрілого гною свійських тварин (коней, корів, кіз, овець чи птахів) з розрахунку 4-5 відер на одне доросле плодове дерево або одне відро на один кущ, то в цілому удобрення саду буде ще повноціннішим. Після цього перекопані й у такий спосіб удобрені пристовбурні кола потрібно рясно полити з розрахунку не менш як 500-600 л на одне доросле плодове дерево або 100-150 л на один ягідний кущ.

Тут буде доречно відзначити такі відмінності між мінеральними й органічними добривами. Комплексні мінеральні добрива містять у своєму складі концентровані макроелементи: азот, калій, фосфор. Рослинні органічні рештки містять у своєму складі зазначені вище макроелементи (хоча й не в такій кількості) і, крім того, ще практично всі мікроелементи. Тому комбінація рослинних органічних решток у саду в суміші з перепрілим гноєм і ще деяка кількість неорганічних мінеральних добрив даватимуть у підсумку повноцінне "ціле" для забезпечення рослин поживою у вашому саду на весь наступний рік.

Методи поливу

Полив поверхневий – ґрунт зволожується шляхом поглинання вологи, що подається на поверхню зрошуваної ділянки;

◈ по смугах – вода подається в борозни пристовбурних кіл дерев і кущів і всотується в ґрунт головним чином капілярним шляхом;

◈ напуском і затопленням – вода суцільним шаром покриває поверхню зрошуваної ділянки й надходить у ґрунт головним чином гравітаційним шляхом.

Полив на глибину кореневмісного шару ґрунту:

◈ у шурфи – вода подається у спеціально пробурені в землі шурфи діаметром 100-150 мм на глибину 60-100 см і надходить у ґрунт як гравітаційним, так і капілярним шляхом;

◈ у зрошувальні труби – вода подається по спеціально прокладених на глибині 50-60 см металевих або пластикових трубах діаметром 40-50 мм із численними отворами діаметром 5-6 мм по всій поверхні труби із кроком 20-30 см і надходить у ґрунт капілярним шляхом.

А.П. Антосик,
кандидат технічних наук.
(Далі буде)

Свердловина без... бура

У народі кажуть: "Без води – і не туди, і не сюди". Особливої актуальності набуває ця приказка для дачників та мешканців сіл, які не мають на своїх ділянках колодязя. Звичайно, якщо є можливість побудувати його власноруч або за допомогою спеціалістів, то це найкращий спосіб вирішити проблему. Однак така справа дуже трудомістка, та й будівництво нині не кожному по кишені.

Свердловина, зроблена своїми руками, може стати гідною альтернативою колодязю, однак і тут на забудовників очікують певні проблеми.

Отже, інколи забезпечити водою навіть невелику дачну або присадибну ділянку буває досить складно. Тож найпростіший спосіб вирішити це завдання – спорудити свердловину під колонку. Однак буріння свердловини за допомогою бурової установки також дуже дороге. Проте є один досить оригінальний спосіб, як побудувати свердловину без застосування бурової установки. А відтак про нього варто розповісти дещо докладніше.

Зазвичай, для свердловини застосовують металеву трубу діаметром 25 мм, оскільки за більшого отвору піднімати стовп води на висоту понад 8 м досить важко. Таку трубу забивають у ґрунт частинами, довжина кожної з них становить 2–3 м. Поступово, у міру забивання, їх з'єднують муфтами.

У першу ділянку труби вставляють і заварюють хвостовик залізного конуса (рис. 1). Діаметр основи конуса має бути на 10 мм більший від зовнішнього діаметра труби. Від кінця труби, куди вставлений конус, на 60 см вгору у шаховому порядку просвердлюють по колу отвори діаметром 6 мм. Вони слугують фільтром, який очищує воду, затримуючи пісок та дрібні камінці.

У місцях з'єднання муфтами на трубах нарізають різьбу. Для забивання застосовують вантаж, що має наскрізний отвір для насадження на трубу і дві ручки (рис. 2). Під час удару вантаж натискає на упор, яким слугує сталева пластина або диск із конусоподібним отвором. Вихідний діаметр отвору перевищує зовнішній діаметр труби на 4–6 мм. У цей зазор знизу підставляють металевий конус зі зрізаною верхівкою.

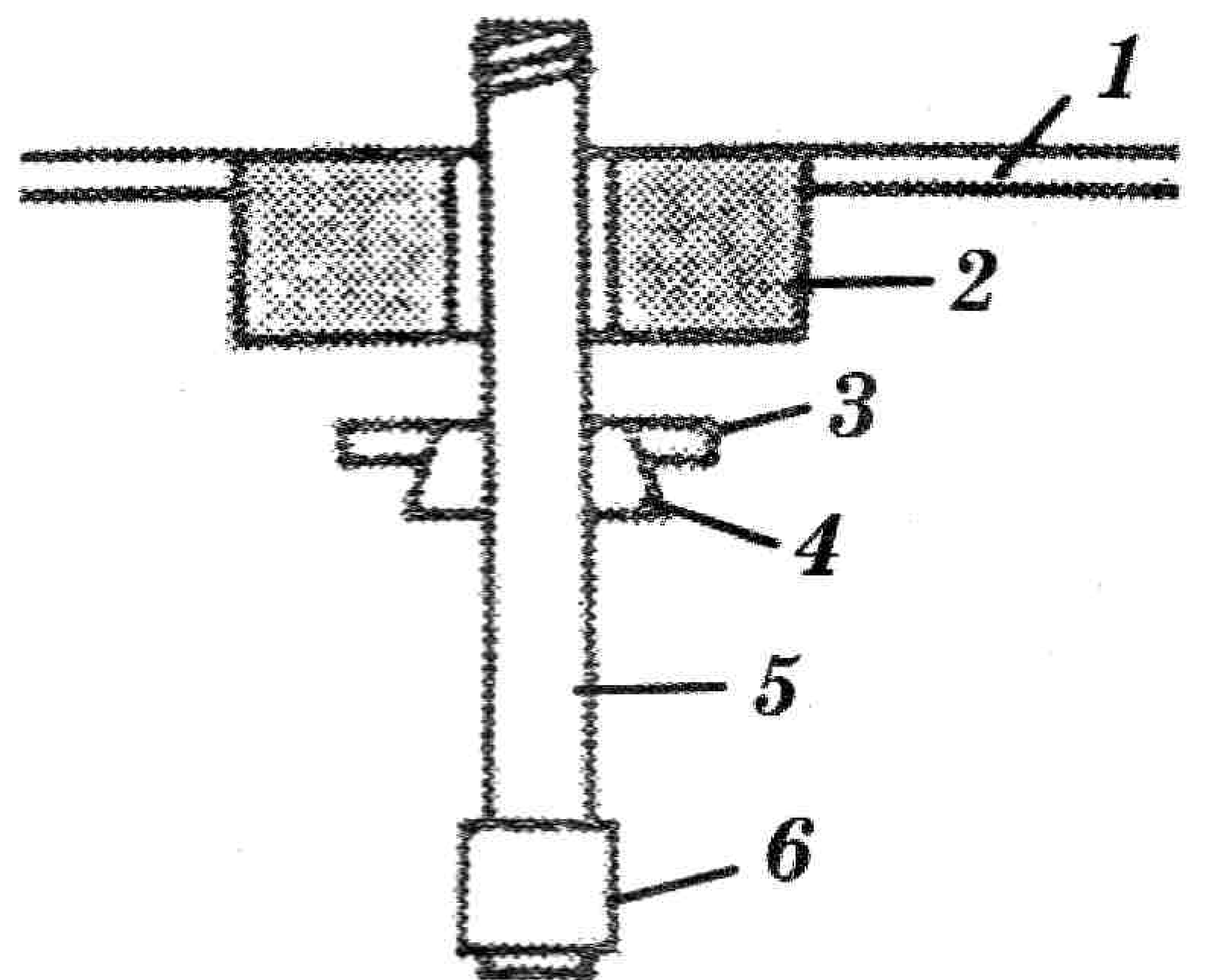

Рис. 2. Принцип забивання труби вантажем: 1 – ручка упору; 2 – вантаж; 3 – упор; 4 – заклинюючий конус; 5 – труба; 6 – муфта.

Під час удару конус входить в отвір упору і міцно заклинює його на трубі. Відповідно діаметр зрізу конуса має бути трохи більший за трубу і менший від вхідного діаметра отвору упору. Коли труба дійде до рівня землі, конус вибивають і разом з упором переставляють на наступну ділянку. Якщо діяти таким чином, то можна відносно швидко досягти водоносного шару ґрунтових вод.

Ручний насос пропонованої конструкції (рис. 3) простий у виготовленні і надійний в експлуатації. Періодичної заміни потребує лише гумовий клапан на поршні. Як видно з рисунка, насос являє собою трубу діаметром 100–110 мм, до якої приварені злив, опора для ручки і верхній фланець.

Зварний шов всередині труби, починаючи від фланця, зачищають і шліфують на висоту 30–40 см. Після забивання труби встановлюють нижній опорний фланець із хвостовиком (див. рис. 1).

Потім трубу і хвостовик встановлюють у бетонну

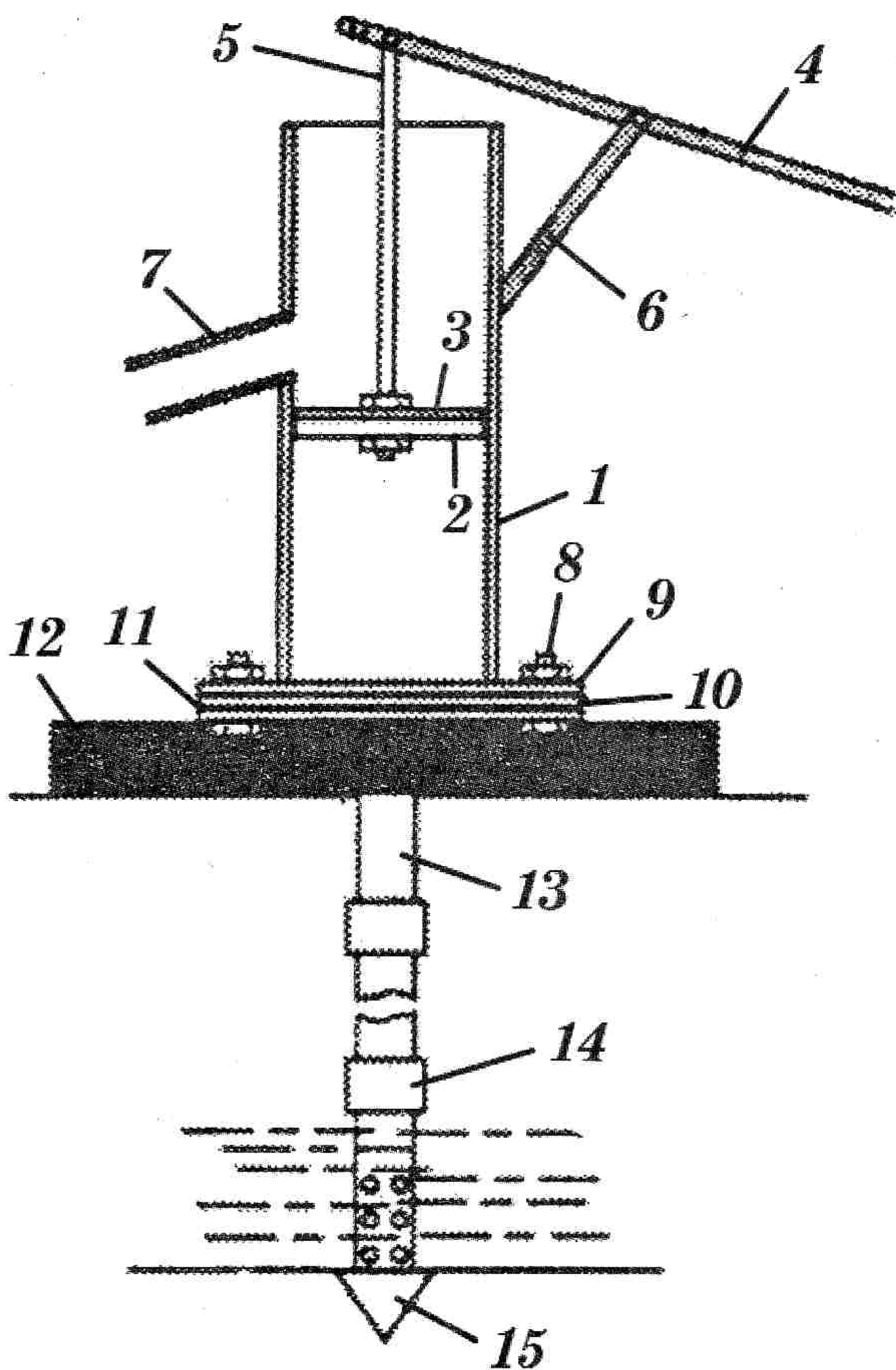

Рис. 1. Креслення свердловини у розрізі: 1 – циліндр; 2 – поршень; 3 – гумовий клапан; 4 – важіль; 5 – шток; 6 – опора; 7 – злив; 8 – болт із гайкою; 9 – верхній фланець; 10 – гумова прокладка; 11 – нижній фланець; 12 – дерев'яний брус або бетонна площадка; 13 – хвостовик нижнього фланця; 14 – муфта; 15 – металевий конус.

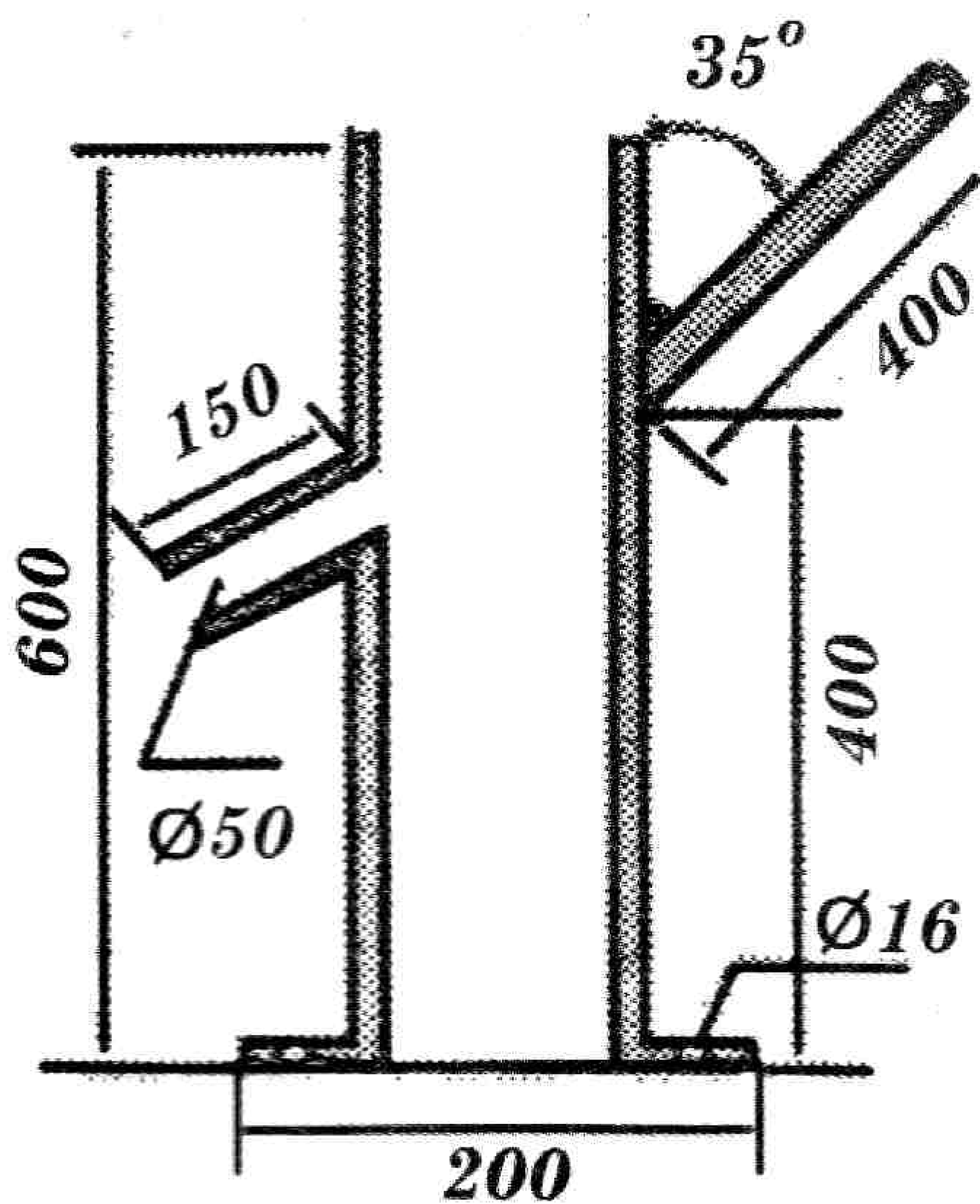

Рис. 3. Ручний насос (цифри позначено в міліметрах).

або дерев'яну основу. З цією метою краще використовувати половинки шпал або просмолені бруси, оскільки під час заміни труб, муфт та інших ремонтних робіт дерев'яну основу легше розбирати.

Ручний насос необхідний на першій стадії, коли потрібно прокачати воду із брудом, піском тощо – приблизно 50 відер. А вже потім, щойно піде чиста вода, можна підключити електронасос. Однак і надалі ручним насосом часто користуються, коли потрібно отримати невелику кількість води для господарських потреб, пиття, приготування їжі, але не для поливу.

Насамкінець хотілося б дати кілька корисних порад. Розпочинати спорудження свердловини найкраще восени. При цьому слід обов'язково враховувати глибину залягання водоносного шару. Коли ж вона невідома, то після проходження 3–4 м необхідно періодично наливати воду у трубу. Якщо шар не водоносний, вода стоятиме в трубі.

Укрийте компостні купи

Пізньої осені, після того, як наведу порядок на садовій ділянці, я обов'язково впорядковую компостні купи, які за поточний сільськогосподарський сезон поповнилися поживними рештками.

Насамперед, акуратно їх поправляю, щоб перед замерзанням ґрунту компостні купи можна було легко вкрити руберойдом або поліетиленовою плівкою. Роблю це для того, щоб не дати їм замерзнути взимку, бо, як відомо, дозрівання компосту триває і в холодну пору року, якщо при цьому підтримується необхідна температура.

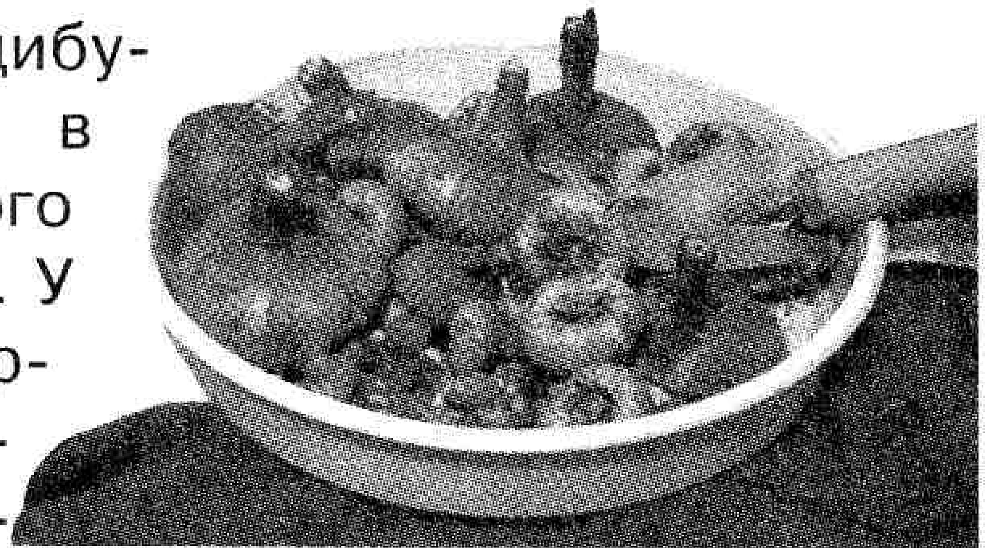
Над компостними купами, поверх укриття з руберойду або поліетиленової плівки, зазвичай, влаштовую невеликий "курінь" із дощок, під яким для утеплення залишаю обпале листя. Якщо з цією метою доводиться застосовувати листя із заражених паршею або іншими хворобами дерев, то навесні обов'язково його спалюю, бо присутність ураженого хворобами компостного матеріалу в купі небажана.

Виконання цих заходів вважаю вкрай необхідним, бо це дає змогу до висаджування овочевих і садових культур навесні отримати додаткове органічне добриво відмінної якості й поживності.

Попіл-помічник

Про зберігання бульбоцибулин гладіолусів узимку написано чимало. Проте мені жодного разу не траплявся опис такого простого й надійного способу зберігання посівного матеріалу цих квітів, яким я користуюся вже багато років. Сподіваюся, що мій досвід зацікавить читачів журналу, адже він не тільки простий, а й дуже ефективний.

Мені доводиться зберігати бульбоцибулини гладіолусів на дачі, а взимку я там буваю дуже рідко, тому роблю таким чином. Після того, як садивний матеріал добре висушу і підготую до закладання на зберігання, беру пластмасове відро і викладаю туди бульбоцибулини, пересипаючи кожний ряд деревним попелом так, щоб їх не було видно. Зверху також насипаю попіл шаром 7–8 см, а потім пісок шаром до 10 см. До речі, пісок добре витягує вологу з попелу, завдяки чому бульбоцибулини залишаються сухими протягом усього періоду зберігання.

Відро з бульбоцибулинами ставлю в погріб і засипаю його доверху картоплею. У даному випадку картопля слугує додатковим термоізолятором, тим більше, що температура в погребі нижче 0°С не опускається.

У такий спосіб бульбоцибулини добре зберігаються до весни, і втрат практично не буває.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Біодинамічний календар
Грудень

Грудень – перший місяць зими, що, зазвичай, приносить із собою перші справжні морози й перші кучугури снігу, які виблискують і переливаються на сонці. Однак сніг – це не тільки краса, а й велика користь для садів і городів, яку потрібно правильно використати.

Ось і виходить, що грудень для дачників – це не просто місяць відпочинку від важкої праці біля землі. У дбайливого господаря знайдуться справи і в цей час, адже доводиться доглядати за садом, планувати майбутні грядки, перевіряти стан овочів, закладених на зберігання, та виконувати інші важливі роботи.

Терези 30.11 (14:17) – 2.12 (16:45)

Щоб захистити кореневу систему рослин, садівники продовжують накопичувати сніг у плодовому саду, особливо в тих місцях, які дуже продуваються. Дехто з цією метою розставляє на садовій ділянці щити з дощок або розкидає великі гілки, що залишилися після обрізування дерев і кущів восени. У міру випадання снігу його підгрібають до штамбів та основ скелетних гілок плодових дерев і ретельно ущільнюють.

Квітникарі перевіряють стан троянд, які зимують під укриттям, влаштованим наприкінці листопада. З настанням стійких морозів ретельно закривають щілини в укритті з руберойду або плівки, які залишали для провітрювання.

Скорпіон 2 (16:45) – 4 (20:01)

Господарі перевіряють стан коренеплодів – моркви, буряків, селери, редьки, ріпи, хрону тощо, які зберігають у підвалах або погребах у ящиках, пересипаючи чистим піском (торфом, тирсою) шаром 2–3 см. Температура зберігання має бути 0–2°С, відносна вологість повітря – 95%.

Добре зберігається морква, якщо перед закладанням на зберігання змочити її сметаноподібним розчином глини. Коли він підсохне, коренеплоди укладають в ящики.

Інколи буряки й моркву зберігають у поліетиленових пакетах, попередньо засипавши коренеплоди піском або тирсою.

Картоплю можна зберігати в тих самих сховищах, що й моркву та буряки, але в спеціально відгороджених засіках за температури 2–4°С і відносної вологості повітря 90–95%. Зверху бульби можна притрусити соломою.

Стрілець 4 (20:01) – 7 (1:17)
Новий Місяць – 5 (19:36)

На Молодик не рекомендується виконувати будь-які роботи з садовими та городніми рослинами. Однак ці дні можна використати для вирішення інших нагальних потреб. Зокрема, виноградарі у теплі дні впорядковують свої виноградники – закладають нові й реконструюють старі захисні смуги, встановлюють та ремонтують шпалери, приводять до ладу зрошувальну систему, розрівнюють ґрунт, засипаючи заглиблення, розмиті водою, і виконують заходи щодо боротьби з ерозією ґрунтів.

Козеріг 7 (1:17) – 9 (9:32)

Господарі продовжують упорядковувати свої земельні ділянки – розчищають доріжки, прибирають з них сніг, підкидаючи його на молоді кущі й квітники, особливо на ті рослини, які потребують ретельного укриття на зиму: троянди, лілії, нарциси, гіацинти тощо. Між грядками із цибулинними культурами втоптують сніг, пошкоджуючи мишачі ходи.

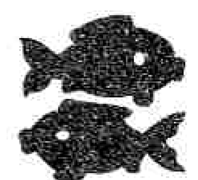
Садівники для захисту молодих насаджень від зайців, особливо на ділянках, розташованих неподалік від лісу, обмотують стовбури молодих дерев щільною тканиною у кілька шарів або обгортають їх пластиковими чи металевими сітками з дрібними чарунками.

Водолій 9 (9:32) – 11 (20:42)

Виноградарі заготовляють органічні та мінеральні добрива, а також отрутохімікати для боротьби з хворобами й шкідниками винограду наступного сільськогосподарського сезону, ремонтують реманент. Перевіряють, як зберігаються саджанці й чубуки, заготовлені для весняного садіння. На неукривних виноградниках за сприятливих умов продовжують обприскувати кущі проти збудників хвороб.

Дбайливі господарі не забувають про птахів, що зимують у садах: розвішують для них годівниці й регулярно насипають туди корм.

Риби 11 (20:42) – 14 (9:16)
Перша чверть Місяця – 13 (15:59)

Квітникарі періодично перевіряють стан садивного матеріалу квіткових культур, оглядаючи кожні 1,5–2 тижні закладені на зберігання кореневища канн, бульби бегоній і бульбоцибулини гладіолусів тощо. За виявлення ознак гнилі або появи шкідників уражений матеріал вибраковують і знищують, а той, що знаходився поряд, обробляють спеціальними препаратами.

У сховищі слід обов'язково підтримувати оптимальний режим зберігання садивного матеріалу, зокрема температуру у межах 4–8°С.

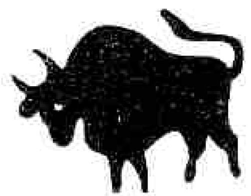

Овен 14 (9:16) – 16 (20:50)

Щоб овочі у підвалах і погребах тривалий час не втрачали своїх поживних якостей, варто подбати про належні умови для їхнього зберігання. Раз на 10–14 днів їх переглядають, вибраковуючи хворі коренеплоди.

Сховище має бути сухим, прохолодним і темним. Однак навіть за таких умов верхній шар картоплі під час зберігання в засіках може запотівати, що спричинює захворювання бульб. Аби уникнути цього, картоплю вкривають рогожею, мішками або ставлять зверху кошики, набиті стружкою. Ці матеріали гігроскопічні, тому вони добре вбирають зайву вологу, сприяючи зберіганню врожаю. Щойно укривний матеріал зволожиться, його міняють на сухий.

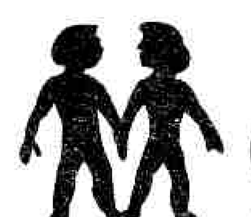
Крім того, дехто з господарів поверх картоплі розкладає шар буряків, що сприяє ефективному збереженню овочів.

Тілець 16 (20:50) – 19 (5:39)

Досвідчені квітникарі знають, що в грудні більшість кімнатних рослин слід поливати дуже помірно, особливо ті, які перебувають у стані спокою, стежачи лише, щоб земля в їхніх горщиках не пересихала. На відміну від декоративно-листяних рослин, які поливають так, щоб земляна грудка встигала підсохнути. Адже перезволоження в цей період може спричинити обпадання або пожовтіння листя, загнивання коріння тощо.

Щодо повітря навколо рослин, то його слід часто зволожувати.

Близнята 19 (5:39) – 21 (11:24)

○ Повний Місяць – 21 (10:13)

У дні, коли Місяць уповні, варто бути дуже уважними та обережними, користуючись ріжучим і садово-городнім реманентом. Краще в цей період перевірити, чи добре вкрите коріння рослин, які зимують у ґрунті. Якщо снігу на них замало, можна підсипати мульчувального матеріалу, особливо до малини й ожини.

Варто також перевірити надійність укриття грядок із суницями, на яких за відсутності снігу розкладають ялинове та соснове гілля для снігозатримання.

Рак 21 (11:24) – 23 (14:52)

Квітникарі виносять у прохолодне приміщення для зберігання бульбоцибулини гладіолусів, які попередньо ретельно очистили й просушили протягом місяця в кімнатних умовах. Зберігають гладіолуси за температури 4–6°С і відносної вологості повітря 75–80%.

Як уже зазначалося, взимку дуже важливо контролювати, як зберігається садивний матеріал. Зокрема, квітникарям слід приділити особливу увагу жоржинам, бульбокорені яких не дуже добре зберігаються. Тому їх оглядають щотижня, а за виявлення ознак гнилі обов'язково вирізають уражені місця, замазавши рани міцним розчином марганцевокислого калію і посипавши товченим деревним вугіллям. Субстрат, в якому зберігалися хворі бульбокорені жоржин, викидають і замінюють на свіжий та сухий.

Якщо ж ви помітили, що бульбокорені почали всихати й зморщуватися, то субстрат злегка зволожують. Оптимальна температура зберігання жоржин 4–8°С.

Лев 23 (14:52) – 25 (17:16)

У грудні варто подбати про підготовку до наступного сільськогосподарського сезону. А починається він, як відомо, з аналізу запасів насіння й складання списку культур, яких не вистачає. При цьому слід враховувати, що якість насіння значною мірою залежить від умов його зберігання й продажу. Крім того, не варто забувати про терміни зберігання насіння, адже серед овочевих і декоративних культур є такі, насіння яких не втрачає схожості близько 7–10 років, а в деяких культур воно зберігається не більше року. Отже, щоб не виникло проблем із схожістю насіння, заздалегідь ретельно перевірте його запаси. При цьому його варто відразу розкласти на різні стопки, залишивши в одній те, що можна відразу посіяти – розсадним способом або безпосередньо у ґрунт, а до іншої покладіть насіння, яке потребує попередньої стратифікації, застосування біостимуляторів росту тощо.

Діва 25 (17:16) – 27 (19:39)

Садівники перевіряють стан обв'язування штамбів, що запобігає пошкодженню плодових дерев гризунами. У разі необхідності поправляють і поновлюють обв'язку. Систематично обтрушують сніг з дерев і чагарників. Виконують снігозатримання й утоптування снігу навколо стовбурів дерев і біля прикопів із садивним матеріалом.

Чистять, змащують і ремонтують садовий реманент та інше господарське обладнання, підгодовують птахів.

Якщо не зробили цього раніше, то варто тепер за сприятливої погоди побілити або обмазати штамби й основи скелетних гілок, зібрати й спалити муміфіковані плоди та скручені листочки, що залишилися висіти на деревах.

Терези 27 (19:39) – 29 (22:51)

☾ Остання чверть Місяця – 28 (6:18)

Контролюють стан фруктів, закладених на зберігання. Місце для їхнього зберігання має бути сухим, без цвілі й сторонніх запахів. У ньому повинна підтримуватися постійна температура близько 1–2°С, але не вище 5°С. Крім того, дуже важлива наявність вентиляції: повітря у сховищі завжди має бути чистим.

Якщо є можливість, розкладіть плоди так, щоб вони не торкалися один одного й не більше, ніж у три шари. За зберігання в ящиках плоди в кожному з них мають бути однакової стиглості.

Довго зберігають свіжість яблука, загорнуті в спеціальний тонкий промаслений папір. Також вони добре лежать, якщо перекласти їх чистою тирсою або дрібною стружкою. Крім того, ретельно відібрані яблука можна скласти в тонкі поліетиленові мішечки місткістю до 3 кг, які щільно зав'язують і підвішують у прохолодному приміщенні.

Скорпіон 29 (22:51) – 1.01 (3:20)

Квітникарі для захисту рослин від гарячого сухого повітря, що надходить від радіаторів центрального опалення, часто прикріплюють до підвіконня з боку кімнати щитки з фанери або пластику. При цьому враховують, що папороті й циперус при пересушуванні ґрунту втрачають свою декоративність, тому їх необхідно тримати у вологому стані, але воду, що стікає в піддони після поливу, відразу зливати, аби не підгнили корені.

Цикламени ставлять у найкраще за освітленістю місце. Оптимальна температура для них у цей період – 16–18°С. Поливають їх відстояною водою кімнатної температури.

І, звичайно ж, усі рослини взимку слід утримувати в чистоті: гладке листя протирають вологою серветкою, періодично влаштовуючи таким рослинам душ, а з опушеного здувають пил або знімають його м'якою щіточкою.

До уваги читачів журналу "Дім, сад, город"!

Найактивніші учасники спеціалізованої виставки-ярмарку "Сад, город, урожай – 2010", яка відбулася з 14 по 16 жовтня 2010 року на території НК "Експоцентр України".

Організатор:
Національний комплекс "Експоцентр України"
м. Київ МСП 03680, пр-т Академіка Глушкова, 1
Тел.: (044) 596-98-01, тел/факс: (044) 596-91-08
E-mail: agro@expocenter.com.ua

Національний комплекс "Експоцентр України" – єдина державна виставкова установа України – організатор міжнародних та національних виставок і ярмарків, потужний демонстраційний центр досягнень України в економічній, науковій, виробничій, гуманітарній та інших галузях.

Співорганізатор:
Колективне підприємство "Редакція журналу "Дім, сад, город"
м.Київ, МСП 03680, вул. Заболотного, 19
Тел.:(044) 223-22-58, факс (044) 223-22-59
e-mail: dsg@dimsadgorod.com, www. dimsadgorod.com

Журнал "Дім, сад, город" – найпопулярніше в Україні видання для всіх, чиє життя та праця пов'язані із землею. Видається українською та російською мовою. Має розділи: "Щедра грядка", "Ходімте в сад", "Домашня ферма", а також безкоштовну вкладку "Господар". Для читачів пропонуються юридичні консультації, служба взаємодопомоги та знайомств тощо. Передплатний індекс журналу 74142 (український варіант); 22429 (російський варіант).

Каталог учасників

"Агрофірма-Елітсортнасіння", ТОВ
03680, м. Київ, вулиця Народного Ополчення, 15
тел.:(044) 249-09-74, 249-09-75, 249-09-76,
факс:(044) 249-93-09
e-mail: elitsort@ln.ua, www.elitsort.com.ua
ТОВ "Агрофірма-Елітсортнасіння" виробляє і реалізує репродукційне насіння понад 1000 сортів і гібридів квіткових, овочевих та баштанних культур вітчизняної і зарубіжної селекції. Високоякісне насіння найвідоміших вітчизняних районованих сортів, що відрізняються своєю високою урожайністю та пластичністю. Наш багаторічний досвід дає змогу постійно розширювати та оновлювати асортимент продукції.

Агрофірма "Вісар"
Лускало Віктор Андрійович
Моб.: (067) 72 66 192
Виробництво і реалізація саджанців фруктових дерев і ягідників.

Бахтіна Людмила Іванівна
Моб.:(068) 12 00 449. Косметика та парфуми: "Дольче габана", "Версаче", "Ескада", "Мостино", "Живаєш", "Буржуа", "Кельвін", "Кмейн", "Еклад".

"Безпека ЛТД", ТОВ, Координаційний центр
м. Київ, 03058, вул. Гарматна, 57/30
Тел.: (044) 408-74-15, моб.: (095) 931-35-74
Багатоярусні теплиці типу "Суперклiматрон".

Бердиш Сергій Володимирович
Моб.: (099) 043-43-95. Саджанці.

Білоцерківський плодовий розсадник "Чечіль-Сад", ФГ
Київська область, Білоцерківський район, с. Матюші, вул. Левицького, 22. Моб.: (096) 359-04-90
Саджанці плодово-ягідні.

"Будком", ТОВ ТД
Київська область, м. Біла Церква,
тел.: (04563) 4-95-73 09113, вул. Гетьманська, 3/2
Тел./факс: (04563) 5-51-71
e-mail: budkom@magnus.kiev.ua,
www.td-budkom.com.ua
Проектування, виробництво і монтаж теплиць та парників, оранжерей та зимових садів.
Художнє лиття: лавки садово-паркові, урни, ліхтарі, балясини, елементи сходів.

Васільцов В.В., СПД
Київська область, с. Жорнівка. Моб.: (067) 250-70-91
Ландшафтний дизайн. Посадковий матеріал, фрукти.

Гарань Віктор Іванович
Черкаська область, Городищенський район, с. Мліїв, вул. Леніна, 160. Моб.:(097) 926 09 62
Саджанці дерев, кущів, суниця.

Гребенюк В.А.
Вінницька область, м. Гайсин, вул. Леніна, 35/39
Моб.: (096) 348-65-05
Продукція бджільництва.

Державна науково-технічна бібліотека України
м. Київ, 03680, вул. Горького, 180
Тел.: (044) 528-21-85, факс: (044) 529-43-92
e-mail: gntb@gntb.gov.ua, http://gntb.gov.ua
ДНТБ України – одна з найбільших бібліотек країни з унікальним багатогалузевим фондом науково-технічної літератури і документації, що нараховує майже 21 мільйон примірників документальних джерел інформації. В ньому представлені: найбільший фонд патентних документів в Україні, унікальні фонди промислової та нормативно-технічної документації, дисертацій, звітів про НДДКР, депонованих наукових робіт, фонд вітчизняних та зарубіжних книг та періодичних видань науково-технічного спрямування.

Дикун М.А., СПД
Полтавська область, Семенівський район, с. Горошине. Моб.: (067) 530-99-36
Елітні сорти малини, суниці, чорної смородини.

"Добрий господар", ТОВ
Магазин "Все для саду та городу"
м. Київ, вул. Північна, 2г (ст. м. "Героїв Дніпра")
режим роботи 9:00 – 19:00, без обіду та вихідних
тел.: (044) 467-88-42, 467-88-43
e-mail: dobr_gosp@ukr.net,
www.dobry-gospodar.com.ua
Найкраще насіння українських дослідних станцій та відомих світових виробників у магазині "Добрий Господар". Цибулинні квіти, агроволокно, плівка поліетиленова, торфові стаканчики, палети для розсади, таблетки Джіффі та добрива Осмокот, засоби захисту рослин, садово-городній і пасічний інвентар.

Заречний Ігор Юрійович
м.Київ, вул. Жукова 22 кв. 50
тел. (044) 518-18-92, моб.:(050) 649-73-62
Саджанці винограду.

Зелений світ, ТКЦ
м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
Тел.: (044) 507-12-48
e-mail: smilera@ukr.net,
http://www.green-plant.com.ua
Насіння овочевих культур, квітів, газонних трав.
Засоби захисту рослин "Bayer".

Інститут оздоровлення і відродження народів України,
Інститут молекулярної біології і генетики НАН України,
Благодійний фонд А.Потопальського "Небодарний цілитель"
м. Київ, 03143, вул. Заболотного, 150
Тел.: (044) 526-96-21, тел./факс: (044) 526-07-59
e-mail: potopalsky@imbg.org.ua,
www.potopalsky.kiev.ua
Колективом науковців під керівництвом заслуженого винахідника України, номінанта Нобелівської премії А.Потопальського, розроблена молекулярно-генетична технологія прискореного одержання нових сортів рослин з високою врожайністю і біологічною цінністю, стійких до екстремальних факторів. Сорти овочів затверджені Держсортоінспекцією України: гарбуз "Кавбуз Здоров'яга", помідори сорту "Українські". Вивчаються: гібриди квасолі і капусти – "Квагіста"; пасльону і фізалісу – "Фізаліс солегінний", огірки "Мультіформ".

Клуб Органічного Землеробства
м. Київ, 01001, вул. Попудренка, 54, оф. 303, 304, 308,
Тел.: (044) 331-27-55, тел/факс: (044) 499-19-24
e-mail: info@cluboz.net
Втілення в життя ідеї органічного землеробства, пропагування здорового способу життя, створення родових маєтків (екологічних поселень). Основні види продукції: література з органічного землеробства, інструмент для обробки землі, біопрепарати, засоби біологічного захисту рослин, парники, теплиці, матеріали для покриття, товари для здоров'я, органічні (екологічно чисті) продукти харчування, товари для утилізації побутових відходів.

Конюшенко Василь Михайлович
Черкаська область, Смілянський район, с.Будки, вул.Ворошилова, 51.
тел.(04733) 48-370, моб.:(095) 178 13 88
Мед, віск та прополіс.

Корчага Олена Вікторівна
Київська область, Броварський район, с.Княжичі, вул.Лагунова, 21. Моб.: (063) 610 43 48
Малина, рослини.

Лановенко М.В., СПД
Черкаська область, Жашківський район, с. Побійна
Тел/факс: (04747) 91-4-36, моб.: (096) 810-60-89
e-mail: lanovenko@ck.ukrtel.net
Вирощування саджанців плодових культур: яблуня, груша, абрикос, черешня, персик, слива.

Ляшенко Людмила Іванівна
Хмельницька область, м.Полонне, вул.Поліська, 33
Тел/факс (03843) 328-44, моб.:(096) 477 89 76, (097) 251 28 02
Насіння, цибулинні, декоративні кущі та дерева, засоби захисту рослин, садово-городній інвентар.

Мальцев Павло Олексійович
м.Київ, моб:. (099) 79 77 208
Найкращі районовані сорти винограду в асортименті: Преображення, Довгоочікуваний (кишмиш), Знахідка (кишмиш), Румба, Граф Монте Крісто, Супер Екстра, Лівія, Софія, Забава.

Матюшенко В.В.
Дніпропетровська область, м. Нікополь, вул. Криворізька, 19. Моб.: (063) 417-57-77
Продукція бджільництва.

Мельник В.М.
Чернівецька область, Кельменецький район, с. Нелипівці. Моб. (097) 375-02-40
Саджанці плодово-ягідні.

Нейчур-Трейд
м. Київ, 03005, вул. Смоленська, 31-33, 4 поверх, оф. 400. Тел./факс: (044) 585-85-55
E-mail: office@nature-trade.com.ua,
www.nature-trade.com.ua
Компанія Nature Trade вирощує і постачає декоративні рослини з розплідників Європи. Володіє власним розплідником в Київській області, в якій представлений широкий асортимент рослин – листяних дерев і чагарників, хвойних рослин, багаторічників та плодових дерев. Рослинний ма-

теріал пристосований до кліматичних умов України і відрізняється високою морозостійкістю. Співробітники офісу із задоволенням організують Вам поїздку в розплідник, нададуть консультацію при виборі рослин і всі необхідні рекомендації щодо подальшого догляду.

Павлюк Михайло Федорович
Чернівецька область, Сокирянський район, с. Шишківці, вул. Садова.
Моб.: (097) 71 91 208, (099) 47 74 317.
Саджанці декоративних, плодових дерев і кущів. Приймаємо замовлення.

Плева Володимир Олександрович
Сумська область, м. Лебедин, вул. Пушкіна, 115
Моб.: (066) 103-80-41. Продукція бджільництва.

Резніков В.О.
Київська область, Києво-Святошинський район, с. Хотів. Моб. (066) 847-25-41
Саджанці плодово-ягідні.

Сакал В.М.
Чернівецька область, Кельменецький район, с. Нелипівці. Моб.: (067) 367-02-70
Саджанці плодово-ягідні.

Скалига Л.М.
Черкаська область, Городищенський район, с. Мліїв. Моб.: (098) 831-19-73
Саджанці плодові.

"Сельская Жизнь в Украине", газета.
(ООО Издательство "Магнат")
м. Київ, 04205, пр-т Оболонський, 16-е, оф. 472
тел.: (044) 464-58-85, 426-72-30, факс: (044) 419-34-45; e-mail: pr@magnat-office.kiev.ua
Наклад видання складає 41 000 прим., передплата – 29%, формат А3, 16–20 полос (обкладинка та внутрішній розворот – колір), є ТВ-програма, видається з 2004 року. Має стійкий сільгоспнапрямок. Забезпечує залучення регіональних підприємств та сільських мешканців. Розповсюджується на цільових сільськогосподарських виставках, за передплатою, через мережу приватних розповсюджувачів та Укрпошту.

СФГ Кулаковських
51253, Дніпропетровська область, Новомосковський район, с. Євецько-Миколаївка
Моб.:(099) 925-61-99; e-mail: kluvik54@mail.ru
Червоний каліфорнійський черв'як, виробництво біогумусу, семінари з переробки органічного сміття в умовах присадибних ділянок та фермерських господарств, розсадник декоративних квітів та кущів.

Троценко Валерій Іванович
тел. (044) 504-03-50, моб.:(050) 303-31-27
e-mail : tv-8@mail.ru
Розпушувачі-культиватори "КРОТ". Модифікації: КРОТ-3 з 3-ма широкими зубами під довгу ручку, КРОТ-3У з 3-ма вузькими, КРОТ-2 з 2-ма широкими, КРОТ-2У з 2-ма вузькими, КРОТ- 1 з одним широким, КРОТ-Садовод з одним зубом, полегшений з ручкою 110 см., КРОТ-квітникар з ручкою 80 см. Режим роботи – протяжка (культивація). Результат – розпушування грунту зі зрізанням стовбурових коренів бур'янів і зачепом пирію та берізки на глибині до 15 см. та з одночасною виїмкою їх на поверхню разом з каменем, склом, цвяхами та іншим сміттям. Підгортання і викопування картоплі, нарізка борозен під посадку, обробка дерев і чагарників, згрібання листя, косіння великих бур'янів і т.д. Замінює сапку і плоскоріз, граблі, лопату, косу, вила, очищає город від бур'янів за 2–3 обробки, скорочує час обробки ділянки в 7–15 разів.

Харабара Михайло Миколайович
Чернівецька область, Сокирянський район, смт. Сокиряни, Тел.: (03739) 41-3-24
Саджанці фруктових дерев, декоративні кущі, різні квіти, в тому числі троянди.

Ярош Микола Петрович, СПД
Моб.: (067) 366-78-55
Насіння овочевих культур та трав.

Інформаційна підтримка

"Аграрний Тиждень", всеукраїнський діловий тижневик
Україна, 01001, м. Київ-1, а/с 304
тел.: (044) 223-13-01, 278-32-34
E-mail: info@a7d.com.ua
Це 16 кольорових сторінок достовірної, своєчасної, стислої і змістовної інформації про реальний стан АПК. Розрахований на фахівців аграрного сектору – людей, які приймають рішення. Виходить за інформаційної підтримки Мінагрополітики України як передплатне видання. Зміст складають фахові рубрики: аналітика галузевих ринків, рослинництво, тваринництво і ветеринарія, передові і адаптовані технології агровиробництва, техніка АПК, державні цільові програми, законотворення, фінансово-кредитна політика, біржові торги, новини агробізнесу, думки і поради фахівців-практиків, іміджеві матеріали тощо. Передплата через редакцію триває постійно. Передплатний індекс – 96287.

"Агросвіт України", повнокольоровий, всеукраїнський науково-практичний журнал сільськогосподарських дорадчих служб України.
Передплатний індекс 74572
Передплатна ціна на рік 66 грн. 60 коп.
вул. Курська, 13-В, кім. 158, м. Київ, 03049
тел.: (044) 243-26-18, мб.: (067)-656-59-39, (093)-322-45-40.
E-mail: auv@voliacable.com,
www.auv.com.ua, www.beekeeping.com.ua
Головні рубрики журналу – школа органічного землеробства і агротуризму європейського рівня, школа ландшафтного дизайну і облаштування водойм в саду, які об'єднують: органічне вирощування та збереження овочів і фруктів, екзотичне і сільськогосподарське тваринництво, птахівництво, рибництво, бджільництво, догляд за сільськогосподарськими і декоративними рослинами, системи поливу, зрошення, вирощування органічної екологічно чистої продукції, облаштування агротуристичної садиби (будинку), покрівля, господарські приміщення, системи опалення і енергозбереження, каміни, альтанки, малі і великі архітектурні форми, басейни, присадибні ставки, фонтани, садівництво і зимові сади та організація відпочинку відпочиваючих.

"Агроснаб Черноземья", міжнародна аграрна газета-довідник для керівників та фахівців підприємств АПК
Тел..:(0542) 788-411, 770-322, 615-222
E-mail: red_agrosnab@ukr.net, www.asnab.ru
Тут ви знайдете інформацію, де можна купити-продати техніку та обладнання, насіння, запчастини, засоби захисту рослин, добрива, комбікорми та інш. для сільського господарства і переробної промисловості. Весь тираж газети розсилається по господарствам та підприємствам АПК, агроснабам, Управлінням с/г, елеваторам, заводам с/г машинобудування, птахофабрикам і тд. адресно, безкоштовно для їх керівників. Розповсюджується на центральних та регіональних аграрних виставках. Виходить в трьох випусках: Україна-Молдова, Росія-Білорусь, Казахстан-Узбекистан. Підписка на "Агроснаб Черноземья": з будь-якого місяця на Укрпошті. Підписний індекс – 23435.

"Бізнес-пропозиція", всеукраїнський рекламний журнал
м. Львів, вул. Зелена, 105, 79035
Тел./факс: (032) 241-84-66, 241-84-54, 241-84-60, 241-84-64
e-mail: reklama@biznes-pro.com,
http://www.biznes-pro.com
"Бізнес-пропозиція" – це рекламний бізнес-проект, який орієнтований на ділову аудиторію і включає друковане видання та Інтернет-сайт. Періодичність виходу: 1 раз на місяць. Обсяг журналу: від 100 сторінок. Розповсюджується журнал "Бізнес-пропозиція" по всій території України виключно за адресами бізнес-організацій. Наповнення: кольорова блочна реклама, прайс-рядки, прайс-блоки, рекламні та інформаційні статті. За 8 років діяльності більше 10 000 організацій довірили нам проведення рекламних кампаній. Нашими читачами є керівники вищої та середньої ланки, які приймають рішення щодо придбання товарів чи послуг та зацікавлені у пошуку нових підрядників та ділових партнерів.

"Виноград. Вино", журнал.
Передплатний індекс – 40305.
м. Київ, 03680, вул. Заболотного, 19,
тел. (044) 223 22 58, факс (044) 223 22 59
e-mail: kvity@ukr.net, www.dimsadgorod.com
На сторінках журналу друкують свої статті провідні виноградарі і винороби України. Інформація про наукові дослідження та винаходи, нові сорти винограду, конкурси, виставки, фестивалі, ювілеї. Виноградарі-аматори діляться своїми здобутками під рубриками "Домашній виноградник, "З власного досвіду", "Вино з власного підвалу.

"Дім і сім`я", журнал, ТОВ "Шанс"
02140, м.Київ, вул. Ревуцького 44, 1-й поверх, 1 під'їзд з двору
тел. (044) 501-48-22, факс. (044) 501-48-22
e-mail: mail@dds.com.ua, www.dds.com.ua
Журнал "Дім і сім'я" розповідає про зірок естради та кіно, здоров'я та красу, корисні поради по домогосподарству, кулінарію, психологію відносин, виховання дітей. Конкурси, викройки, рукоділля.

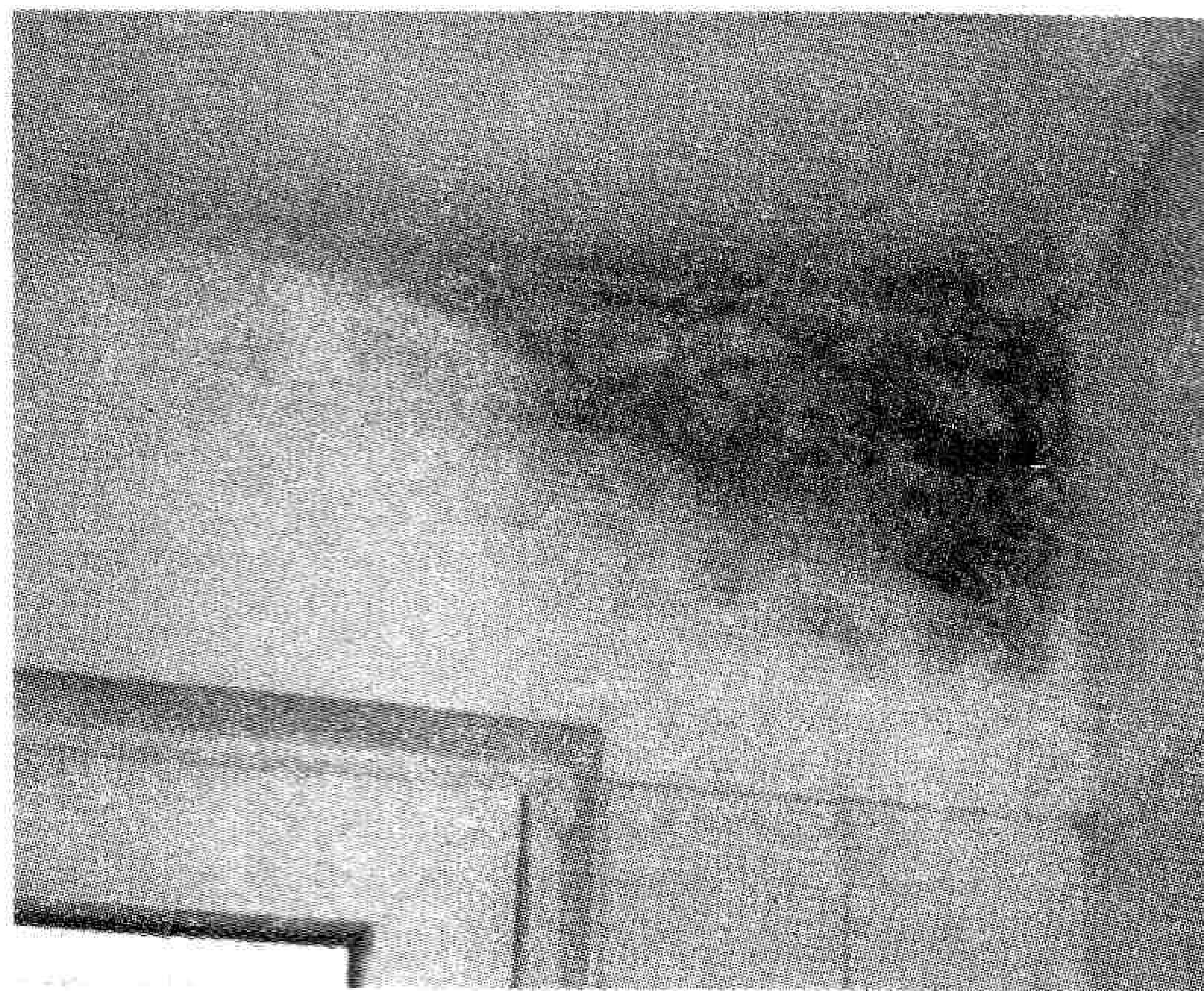
"Календар садівника і городника", журнал. Передплатний індекс: 30203.
м. Київ, МСП 680, вул. А. Заболотного, 19, 03680, МСП 680. тел.: (044) 228-74-82, моб.: (050) 9681103
e-mail: calendar-sig@ukr.net, www. dimsadgorod.com
"Календар садівника і городника" – повнокольоровий всеукраїнський науково-виробничий журнал, який видає КП "Редакція журналу "Дім, сад, город".
Основна мета видання – ознайомити всіх, хто працює біля землі та цікавиться агрономією, з досягненнями науковців та новими технологіями у галузях рослинництва, насінництва, захисту рослин, агротехніки та зберігання сільгосппродукції, що обов'язково стануть у пригоді нашим читачам. На сторінках журналу кожний садівник, городник, виноградар, квітникар і народний умілець знайдуть для себе чимало корисних порад до часу та різноманітної цікавої інформації.
Розповсюджується за передплатою та на центральних і регіональних аграрних виставках.
Передплатний індекс – 30203.

"Квіти України", журнал.
03680, м.Київ, вул.Заболотного, 19,
адреса для листування та "Книга поштою":
02002, м.Київ-2, п/с 208, ж-л "Квіти України"
Гаряча лінія 8-800 -501 16 10, тел/факс (044) 517 60 32
e-mail: kvity_ukraine@mail.ru
"Квіти України" – найкращий всеукраїнський, повнокольоровий двомісячник. На сторінках журналу поради, інформація про найрізноманітніші квіти, агротехніку вирощування у відкритому та закритому ґрунті, новинки вітчизняної і зарубіжної селекції, фоторепортажі з виставок квітів і конкурсів флористів, відповіді фахівців на листи читачів, поради ландшафтних архітекторів. Передплатний індекс 74275

"Пасіка", журнал. Передплатний індекс 74429.
03680, м. Київ, вул. Заболотного,19,
тел. (044)223-69-12, факс (044) 223-22-59
Поради фахівців та спеціалістів з лікування недуг продуктами бджільництва. Пасічники-початківці знайдуть креслення потрібного вулика чи відповідь на запитання, як лікувати бджіл від тієї чи іншої хвороби. як вивести племінну плідну бджоломатку, створити кормовий конвеєр в період сезону, нагадаємо про новинки та застережемо від помилок.

"Реклама на село", всеукраїнський тижневик
тел.: (057) 712-0135, факс: 751-1345, (067) 391-04-44, моб.:(050) 844-60-20
e-mail: reknas@ukr.net, www.reknas.com.ua
Розповсюджується з 2001 року через Укрпошту серед спеціалістів АПК України та по всіх великих агровиставках, нарадах, конференціях. Тематика газети: аналітика: законодавчі акти, НОВІ технології та продукти, реклама. Передплатний індекс – 23071. Передплатний тираж 26000 прим.

І знову про грибок

У журналі "ДСГ" № 12 за 2009 рік ми друкували поради фахівців, як позбутися грибка на стінах та інших конструкціях житлового будинку. Однак ця тема турбує чимало наших читачів, тому ми вирішили до неї повернутися. Тим більше, що досить багато людей майже щодня стикаються з цією серйозною проблемою.

Отже, про темні плями, які інколи з'являються на стінах будинку, а також у підвалах, ванних та житлових кімнатах, і які в майбутньому можуть завдати значної шкоди здоров'ю й благополуччю мешканців таких осель.

Насамперед, слід сказати, що темні плями – це цвілеві грибки, які свідчать про підвищену вологість і погану вентиляцію в приміщенні. Взагалі, цвіль, тобто колонія одноклітинного грибка, що розвивається зі спор, у величезних кількостях постійно присутня в повітрі. Але спори "прокидаються" для інтенсивного розмноження лише тоді, коли для цього з'являються сприятливі умови – підвищена вологість і тепло.

То як же боротися з грибком у житловому будинку? Перш за все слід мати на увазі, що в будинку, який давно не ремонтувався, а також у вологому приміщенні ймовірніша поява грибка. Крім того, необхідно враховувати, що деякі будівельні матеріали, а здебільшого це обшивка на основі целюлози, можуть містити речовини, що сприяють росту грибка. Отже, за таких обставин дехто може прийти до висновку, що позбутися його практично неможливо. Однак це не зовсім так. Головне – усунути причини появи грибка, а для цього слід зменшити у будинку вологість, максимально позбавитися від інфікованих матеріалів, провести ретельну дезінфекцію приміщення й місця появи грибка тощо. А в якості першочергової допомоги необхідно маленькі плями, які ви помітили у своїй оселі, обробити перекисом водню або столовим оцтом.

КІЛЬКА КОНКРЕТНИХ ПОРАД

◈ Усі будматеріали з деревини під час будівництва необхідно обробляти антисептиками.

◈ Встановлюючи найпоширеніші нині пластикові вікна, віддавайте перевагу лише тим, у яких відкривається хоча б одна рама. І не забувайте провітрювати приміщення, повністю відкриваючи вікна на деякий час.

◈ Не закривайте надто щільно двері ванної кімнати, особливо після миття або прання, що сприятиме вирівнюванню температури й вологості у цьому й прилеглих приміщеннях.

◈ У разі виявлення грибка обробіть заражені поверхні спеціальними засобами, які нині можна придбати у торговельній мережі. За необхідності обробку заражених поверхонь слід виконати до рівня бетонної або цегляної поверхні.

◈ При появі грибка у підвалі насамперед слід виконати комплекс робіт з осушення й гідроізоляції приміщення, аби захистити його від негативного впливу талих і ґрунтових вод.

◈ Появу цвілі на стіні з балконом також може спричинити погана гідроізоляція або неправильно встановлені водостоки. Тож необхідно стежити, щоб зовнішній водостік не забивався – у ньому не повинна застоюватися вода. Адже, замерзнувши взимку, він може розірватися по шву, а навесні в стіні біля нього з'явиться грибок.

Слід також подбати про встановлення водостічних труб таким чином, щоб їхні вертикальні шви знаходилися осторонь від стіни і на відстані не менше 3 см.

Окрім тих порад, про які вже йшла мова, варто зробити наступне:

◈ у санвузлі й на кухні перевірте труби на витік і конденсат, за необхідності виконайте відповідний ремонт;

◈ підтримуйте якісну вентиляцію кімнат, особливо тих, де ймовірна поява цвілі;

◈ придбайте вологопоглиначі й налаштуйте добру витяжну вентиляцію у вологих приміщеннях;

◈ позбавтеся від рослинності або коротко підстрижіть чагарники, надто близько розташовані до фундаменту вашого будинку;

◈ якщо поява грибка високоймовірна, відсуньте від стін меблі та відкрийте двері в кімнатах, аби забезпечити кращу циркуляцію повітря в приміщенні;

◈ винесіть з оселі всі вологі речі та меблі, щоб добре просушити їх;

◈ якщо надходження вологи відбувається з даху або верхнього поверху, варто розібрати підвісну стелю, обшивку стін тощо, звичайно, за умови, що вони були в приміщенні;

◈ у торцевих кімнатах розмістіть опалювальні прилади.

Щодо обробки уражених поверхонь, то варто вимити всю столярку слабким розчином відбілювача, а за ураження штукатурки зняти весь пошкоджений шар. Якщо здається, що якісь місця не уражені грибком, але вони розташовані надто близько до його "епіцентру", варто також зачистити їх від шкідливого нашарування.

Чимало господарів для боротьби з грибком застосовують суміш мідного купоросу з вапном (на 1 л вапна 10 г купоросу), яким білять попередньо зачищену поверхню.

Коли вона просохне, її білять вдруге і залишають на певний час, аби знищити спори грибка. Через 1–2 дні після висихання повторної побілки можна починати ремонт.

Насамкінець варто нагадати, що всі роботи з видалення грибка та обробки уражених ним поверхонь слід виконувати у масці з сухим високоефективним повітряним фільтром та гумових рукавицях, особливо за використання гашеного вапна й мідного купоросу.

"СИНДРОМ ХВОРОГО ПРИМІЩЕННЯ"

Варто зазначити, що цвіль небезпечна не лише для будівельних конструкцій, вона надзвичайно шкідлива для здоров'я людини. Потрапляючи в дихальну і кровоносну систему, її спори можуть спричинити різні захворювання. Крім того, при розмноженні цвіль виділяє леткі органічні сполуки, що мають специфічний запах, і, головне, дуже шкідливі для здоров'я.

Про це не можна забувати, особливо мешканцям міст, які, зазвичай, проводять у своїх квартирах 50–70% свого часу, а враховуючи їхнє перебування на робочих місцях у закритих приміщеннях, цей показник інколи збільшується до 80–90%. Протягом усього часу через їхні дихальні шляхи фільтрується повітря, що знаходиться в приміщенні. Зазвичай, у ньому міститься багато мікроорганізмів, які можуть осідати на легенях, глибоко проникаючи в легеневу тканину. Це спричинює різні захворювання.

До речі, такі хворобливі стани в зарубіжній медичній літературі інколи позначають терміном "sick building syndrome", тобто "синдром хворого приміщення".

Варто зауважити, що не завжди розмноження плісняви супроводжується її помітним зростанням, але за будь-яких обставин уражений матеріал слугує джерелом поширення спор цвілі, яка невидимо впливає на організм людини, її здоров'я та житло.

З-поміж захворювань, пов'язаних із цвіллю, насамперед варто назвати бронхіт, риніт, отит, бронхіальну астму, мігрень, нежить, серцево-судинні порушення, захворювання шкіри (дерматози, мікози), кон'юнктивіт, головні болі та інші проблеми зі здоров'ям. Як правило, ці захворювання мають хронічний характер перебігу і лікувати їх досить складно. До груп ризику належать, перш за все, діти, а також літні люди й ті, хто має ослаблений імунітет.

Насамкінець нагадаємо: щоб уникнути захворювання, за виявлення найменших ознак росту грибка або запаху цвілі слід відразу вжити заходів, бо спори грибка розмножуються дуже швидко і проникають глибоко всередину стін, стелі, підлоги. І не забувайте про те, що насамперед необхідно усунути всі причини високої вологості в приміщеннях оселі.

Р. Овсієнко

Як уникнути сезонних загострень хвороб

Пізня осінь – це складний перехідний період, коли відбуваються сезонні загострення деяких захворювань. Однак їх здебільшого можна уникнути, якщо вжити заходів безпеки заздалегідь. Як кажуть лікарі, хворобі легше й дешевше запобігти, аніж потім лікувати її.

Восени в організмі людини відбуваються адаптаційні процеси – ми намагаємося пристосуватися до кліматичних змін, різких перепадів температури й мінливих погодних умов. Наш організм на сезонні зміни реагує по-своєму: загостренням хронічних запальних процесів незалежно від їхньої локалізації. Це – захворювання шлунково-кишкового тракту, дихальних шляхів, суглобів. Восени нагадують про себе, насамперед, ті зони, які ослаблені найбільше. Серед лідерів сезонних захворювань – застуди, загострення виразки шлунку та психічних захворювань, депресії тощо.

ЗАСТУДА

Основні причини застуди – зміна кліматичних умов, переохолодження, протяги, ослаблення імунної системи, внаслідок чого до нас так легко "чіпляються" кашель, нежить, підвищується температура, а інколи ще й "прикрашає" така ознака застуди, як герпес на губах. Окрім того, часті застуди спричинюють розвиток інших хвороб, що "дрімали" в організмі – хронічні бронхіти, синусити тощо.

Що робити? Аби підтримати імунну систему на належному рівні, приймайте адаптогени – настоянки лимоннику, елеутерококу, женьшеню. Але призначити їх має лікар з огляду на стан пацієнта. Це пов'язане з тим, що, скажімо, настоянка елеутерококу – ефективний тонізуючий засіб, який, зазвичай, приймають лише в першій половині дня. Проте він зовсім не підходить хворим на гіпертонію, бо підвищує тиск.

Також треба уникати протягів та переохолодження організму, одягатися залежно від погодних умов. І не забувайте про вітаміни! Нехай на вашому столі в цей період будуть часник, цибуля, мед, горіхи, овочі та фрукти, відвар шипшини.

ШЛУНКОВІ ХВОРОБИ

Виразки й гастрити – гострі сезонні захворювання, що мають дуже підступний перебіг: вони можуть довго не проявлятися, а потім дають про себе знати у повну міру. Загострення цих хвороб припадає на осінь і весну, коли даються взнаки перехід на новий режим часу, необхідність пристосування до погодних умов і незбалансоване харчування.

Що робити? Насамперед, необхідно дотримуватися дієти, уникаючи тих продуктів, які можуть спричинити загострення. Слід також приймати антирецидивні препарати, щойно відчуєте, що почав турбувати хворий орган.

ДЕПРЕСІЇ

Лікарі не радять називати депресією не притаманні їй стани. Тобто, інколи цим словом називають звичайну сезонну апатію, перепади настрою тощо. Справжню депресію лікують у психіатра, бо це складний психічний розлад, якому, окрім іншого, властиве порушення мислення. Хоча класичний час для депресій – усе ж таки осінь.

Що робити? Існує чимало способів підняти настрій: гуляйте на свіжому повітрі, займайтеся улюбленими справами, не відмовляйте собі в корисній і смачній їжі. Словом, насолоджуйтесь тим, що зветься радощами життя. Якщо ж маєте підозри, що ваша безпросвітна нудьга – це не тимчасова хандра, а насправді депресія, тоді не зволікайте з візитом до лікаря, бо тільки спеціаліст зможе правильно визначити ваш стан.

О. Кіян*, Закарпатська обл.*

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця,
тел. (097) 308-20-95

...молодняк порід курей: кохінхіни – чорний, голубий; брама – темна, світла, золотиста, куріпчаста; орпінгтон – чорний, жовтий, віандот срібний; юрловські – голосисті, італійські – срібні; цесарки; лебеді – чорні, чорноші; декоративні качки – мандаринки, каролінки, огарі, казарки; павичі – індійські, білі, чорнокрилі; фазани; кролі – фландр, каліфорнійські і новозеландські.

Сергій Миколайович Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. (050) 38-38-288

...квіти. Подробиці на www.Kvity.at.ua

...оптом та вроздріб саджанці великоплідних ягідних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Гулівер, Ядрьона, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Голіаф...), малину (Ізобільна, Гордість Росії, Поляна, Феномен, Брусвяна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета ІІ, Морський пейзаж, Ольвія...), жимолость, гумі, актинідію, виноград (Лідія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...). Фундук (10 сортів). Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. (098) 245-08-70,
E-mail:agrokg@yahoo.com

...недорогі декоративні саджанці з доставкою. Каталог з фото на сайті www.miroslav.vn.ua.

Мирослав Степанович Гуменюк,
а/с 1858, м. Вінниця, 21021

...високоякісну насіннєву картоплю. Найкращі новинки.

Вільгельм Адольфович Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв. 39,
м. Київ, 03065,
тел. (044) 408-26-32, (050) 551-23-82

...дворічні саджанці аґрусу (понад 20 сортів) від 10 грн. Тільки опт.

Андрій,
тел. (066) 354-01-54

...поросят, свиней породи мангал.

Волинська обл.,
тел. (03352) 96-3-35, (097) 640-73-15

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних, безкісточкових сортів винограду. Шедеври вітчизняної та іноземної селекції суниці: ремонтантної, шпалерної, надранньої, з рожевими та червоними квітками. Найкращі сорти великоплідної малини. Ожина безколючкова, жимолость, фундук, калина, лимонник, актинідія, чорниця канадська, смородина, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38
E-mail:o-naslada@mail.ru

...саджанці морозостійкого винограду, актинідії, жимолості, кизилу, аґрусу, малини, смородини, ожини, гумі, барбарису, суниці садової, суниці лісової та ін. Декоративні кущі та ліани. Підписаний конверт – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Загорулько та ін. Конверт – каталог.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42
E-mail:shpakvino@mail.ru

...виноград: саджанці столових сортів, можливий опт. Маю новинки. Конверт – каталог. Дзвоніть – домовимося.

В'ячеслав Шабельник,
с. Василівка, Полтавський р-н,
Полтавська обл., 38743
тел. (099) 90-31-311,
E-mail: shabelnyk-vino@meta.ua

...післяплатою гофровані гладіолуси 300 сортів. Багато новинок із Росії. Осінні знижки. Конверт – каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка,
Чернігівська обл, 17200

...саджанці декоративних кущів, ліан, хвойних, плодових (чорниця, брусниця, клюква, ківі), цитрусові, іриси, лілійники, бругмаксія, водяні лілії та ін.

С.В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, м. Севастополь, 99018

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11, кв. 80, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (066) 935-23-80

...свині травоїдні, молодняк та порісні свиноматки.

Анна,
с. Кобижча, Чернігівська обл.,
тел. (093) 648-86-57

...табернемонтана, суниця Ананасна, чайний кущ, лимон Павловський, мурайя, фейхоа, банан, мирт, гранат, гарденія, каліфорнійський черв'як. Міцелій грибів (каталог).

Б.А. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...насіння суперурожайних іспанських і кращих сортів зарубіжної та вітчизняної селекції помідорів, перцю, стевії медової, лікарських рослин з рецептами та ін. Конверт – каталог.

П.М. Олексюк,
вул. Київська, 12/188, м. Тернопіль, 46023

...саджанці, живці винограду. Недорого. Опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84,
м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89

...підщепи яблуні карликових порід. Різних осінніх та зимових сортів.

Тел. (097) 46-11-466

...у великих кількостях та в широкому асортименті саджанці і чубуки винограду від перевірених сортів до останніх новинок.

Сергій Григорович Батиченко,
м. Нікополь,
тел. (050) 241-20-82, (098) 212-44-63,
e-mail: bat_sg@ukr.net

...найкращу картоплю понад 150 сортів світової селекції. Конверт – каталог.

Сергій Анатолійович Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н,
Сумська обл., 41122,
тел. (05449) 33-4-39, (095) 932-27-47,
(096) 884-66-81

...500 сортів жоржин. Конверт – каталог.

Лариса Іванівна Хрущ,
вул. Лотиківська, 4,
м. Перевальськ, Луганська обл.,
тел. (050) 819-44-39

...насіння цінної кормової культури – амаранту. Мінімальні замовлення – 100 грам – 25 грн. + поштові послуги, післяплатою.

Ю.М. Євтушенко,
с. Мар'янівка, Карлівський р-н,
Полтавська обл., 39522,
тел. (099) 301-81-21

...чубуки та саджанці кращих сортів винограду. Конверт – каталог.

Г.В. Теслюк,
вул. Комсомольська, 35,
м. Карлівка, Полтавська обл., 39500,
тел. (050) 630-93-74

...високоякісне сортове насіння найприбутковіших овочів: солодких томатів, великоплідного перцю, новинок. Післяплата. Конверт – каталог.

Лариса Георгіївна Рудницька,
с. Березівка, Устинівський р-н,
Кіровоградська обл., 28625,
тел. (05239) 34-134

...опис і схему опалення вітром (безкоштовно).

п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. (097) 140-36-53

...насіння і саджанці високоврожайних: помідорів (336 сортів); перцю (61); кавунів (23); динь (18); квасолі (31); гарбузів (34); кабачків (23); огірків (38); баклажанів (11); нових рідкісних (180); квітів (197); плодоягідних (55) та ін. Каталог – великий конверт з марками на 2,2 грн.

В.М. Головатенко,
с.Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...насіння помідорів (багато новинок), перцю, однорічних квітів та ін. Конверт з марками на 2 грн. – каталог.

В.В. Паранчук,
пл. Меліораторів, 4, кв. 36,
смт Брилівка,
Херсонська обл., 75143

...одні з найвеликоплідніших сортів малини: Краса Росії, Патриція, Оранжеве чудо та інші. Аґрус, порічки, суниця Альбіон та інші.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка,
Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. (099) 654-55-31

...багаторічні садові, кімнатні рослини, хризантеми, гладіолуси. Конверт за 2,2 грн. – фотокаталог.

Володимир Іванович Пилипенко,
вул. Молодіжна, 14,
Калайдинці, Лубенський р-н,
Полтавська обл., 37525

...високоякісний міцелій гливи + технологія вирощування. Конверт – каталог.

С.Ю. Рябов,
а/с 9, м. Пирятин,
Полтавська обл., 37000,
тел. (063) 306-37-38

...насіння урожайних овочів (856 сортів). Цікаві екзотичні сорти. Конверт з марками на 2 грн. – кольоровий каталог.

Лідія Василівна Смирнова,
с. Пронозівка, Глобинський р-н,
Полтавська обл., 39040

...продам декоративні вічнозелені рослини.

Тел. (066) 488-15-72

...саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду, є новинки.

Анатолій Петрович Савран,
вул. Спортивна, 64, м. Карлівка-1,
Полтавська обл., 39501,
тел. (095) 753-72-49

...н/п і п/о насіння томатів, перцю, гарбузів і всякої городини. Каталог (вересень – березень) – ваш заадресований конверт.

Валентина Іванівна Чебаненко,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150,
тел. 0534298119, (067) 300-61-48

...саджанці та чубуки неукривних кишмишних і столових сортів винограду; суницю постійного плодоношення: Диво світу, Єлизавета 1, 2 та інші; сортову ліщину.

М.Ф. Туркоман,
вул. Краматорська, 24, м. Костянтинівка,
Донецька обл., 85106,
тел. (066) 942-88-86, (098) 235-13-87, 0627245362

...романівські вівцематки кітні великі. Племінні барани.

м. Київ, тел. (095) 672-95-33

...травоїдні поросята породи мангалиця угорська пухова. Кучеряві, зимують на вулиці. Маса до 200 кг.

Сергій,
м. Золоте, Луганська обл.,
тел. (050) 107-78-63, (067) 195-25-20

...чистопородні мангали, королівські кармали.

П.М. Коломієць,
с. Журавка, тел. (096) 338-45-43, (099) 047-77-37

...поросята мангали.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл.,
тел. (097) 235-35-84

...травоїдних поросят пухової мангалиці.

Михайло,
м. Житомир, тел. (067) 878-57-76

...жоржини, флокси. Для відповіді – конверт.

Н.І. Соколова,
с. Копитів, Корецький р-н, Рівненська обл., 34745

...насіння помідорів, перевірених, без хімзахисту. Знижка 25%.

Ліна Михайлівна Сахарнова,
тел. (057) 321-03-66, (067) 993-56-07,
(066) 298-02-86, (063) 889-88-32

...недорого гладіолуси, клематиси. Безкоштовні інструкції, консультації, каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 75, м. Кременчук-25, Полтавська обл.,
39625, тел. (05366) 68951

...насіння і саджанці найурожайніших овочевих, плодоягідних, нових, екзотичних, лікарських культур та прекрасних квітів з власної колекції. Об`ємистий каталог – великоформатний конверт з марками на 2,2 грн.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...вроздріб і оптом бульбоцибулини гофрованих і супергофрованих сортів гладіолусів. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби,
Ковельський р-н, Волинська обл., 45070,
тел (096) 796-69-62

...високоякісну насіннєву картоплю (70); саджанці смородини (40); порічок (30); аґрусу (25); малини (15). Конверт – каталог.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського, 8,
м. Прилуки, 17502

...поросята, підсвинки – породи кармали. Не хворіють, ростуть великі.

м. Сквира, Київська обл.,
тел. (097) 835-55-11

...вроздріб та оптом. Саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення; малини, ожини, смородини, аґрусу. Насіння айстр та городніх культур.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н, Полтавська обл.,
39112, тел. (096) 771-24-75

...продам корейських поросят різного віку.

О.М. Марченко,
с. Великополовецьке, Сквирський р-н,
Київська обл.,
тел. (067) 234-50-42

...розсадник плодових та декоративних культур пропонує на осінь 2010 і весну 2011 рр. саджанці: яблунь, груш, слив, персика, нектарина, абрикоса, черешні, вишні, малини, троянди. Підщепи: М9, ММ106, Д1071, ІС-2-10, ІС-4-6, 54-118, сіянці шипшини. Потрібні реалізатори – торгові представники по містах України.

Олександр Володимирович Живов,
вул. Підгірна, 42, с. Артемівське-2,
Артемівський р-н,
Донецька обл., 84510,
тел. (050) 627-54-05, (050) 627-54-03,
Zhivovsad@mail.ru

Придбати журнали "Дім, сад, город" за поточний та минулі роки, а також іншу літературу нашого видавництва можна на "Книжковому ринку" (станція метро "Петрівка", м.Київ). Ряд 100, місце 3.

Працюємо з 10 до 16 години щодня, крім понеділка.

Мікроклональне розмноження рослин in vitro

У постіндустріальній економіці головним товаром на ринку стають технології "ноу - хау", патенти, ліцензії тощо. Саме за допомогою нових технологій можна підвищити якість продукції та знизити її собівартість. Розвиток сучасних агротехнологій знаходиться в прямій залежності від системи живлення рослин. Як писав відомий вчений Тімірязєв: "Вся творчість землероба знаходиться в одній точці – точці живлення рослин". Дійсно, всі операції по вирощуванню рослин зводяться до одного – до покращення їхнього живлення.

Фото 1. Виноград, сорт Лора.

На ринок агробізнесу досить вдало виходить нова агротехнологія – технологія мікроклонального розмноження рослин *in vitro*. Не слід плутати її з технологіями ГМО. Вона з ними не має нічого спільного. *In vitro* – означає в склі, тобто розмноження рослин ведуть в ізольованому просторі в скляній або пластиковій посудині (банках). (*Фото 1, 2, 3*). Це дає змогу уникнути різних захворювань.

Фото 2. Мікроклони калерії.

Розмноження здійснюють протягом усього року. Промислова технологія розмноження рослин in vitro включає чотири взаємопов'язані етапи.

Перший. Введення в культуру *in vitro*. На цьому етапі виділяють експлантанти, саджають їх на поживні середовища, проводять детекцію на захворювання. Якщо рослинний матеріал хворий, його оздоровлюють. Ця операція досить трудомістка і потребує певного часу.

Другий. Власне, мікроклональне розмноження. На цьому етапі проводять масове розмноження. Іноді цей етап називають "розгін культури". Розмноження проводять до визначеної кількості мікроклонів.

Третій. Адаптація. Цей етап характеризується тим, що мікроклони, вирощені в умовах *in vitro*, потрібно пристосувати до умов зовнішнього середовища. Така операція триває від одного до трьох тижнів.

Четвертий. Адаптовані рослини пересаджують у касети, контейнери тощо і дорощують до відповідних кондицій способом гідропоніки. Залежно від виду з однієї рослини отримують від 10 до 40 млн. мікроклонів – саджанців, готових до садіння у відкритий ґрунт за один рік. Саджанці мають найвищу якість (*фото 4, 5, 6, 7*). Оздоровлений від хвороб садивний матеріал має підвищену посухостійкість, стійкість до інсоляції, хвороб, змін температури. Промислові плантації дають високі врожаї найвищої якості.

Собівартість одного саджанця становить від 1,5 до 2,5 грн. залежно від об'ємів розмноження садивного матеріалу. Чим більша їх кількість, тим менша собівартість.

Основою успіху мікроклонального розмноження рослин *in vitro* є правильно приготоване живильне середовище. Воно, як зовнішній фактор, підтримує гомеостаз

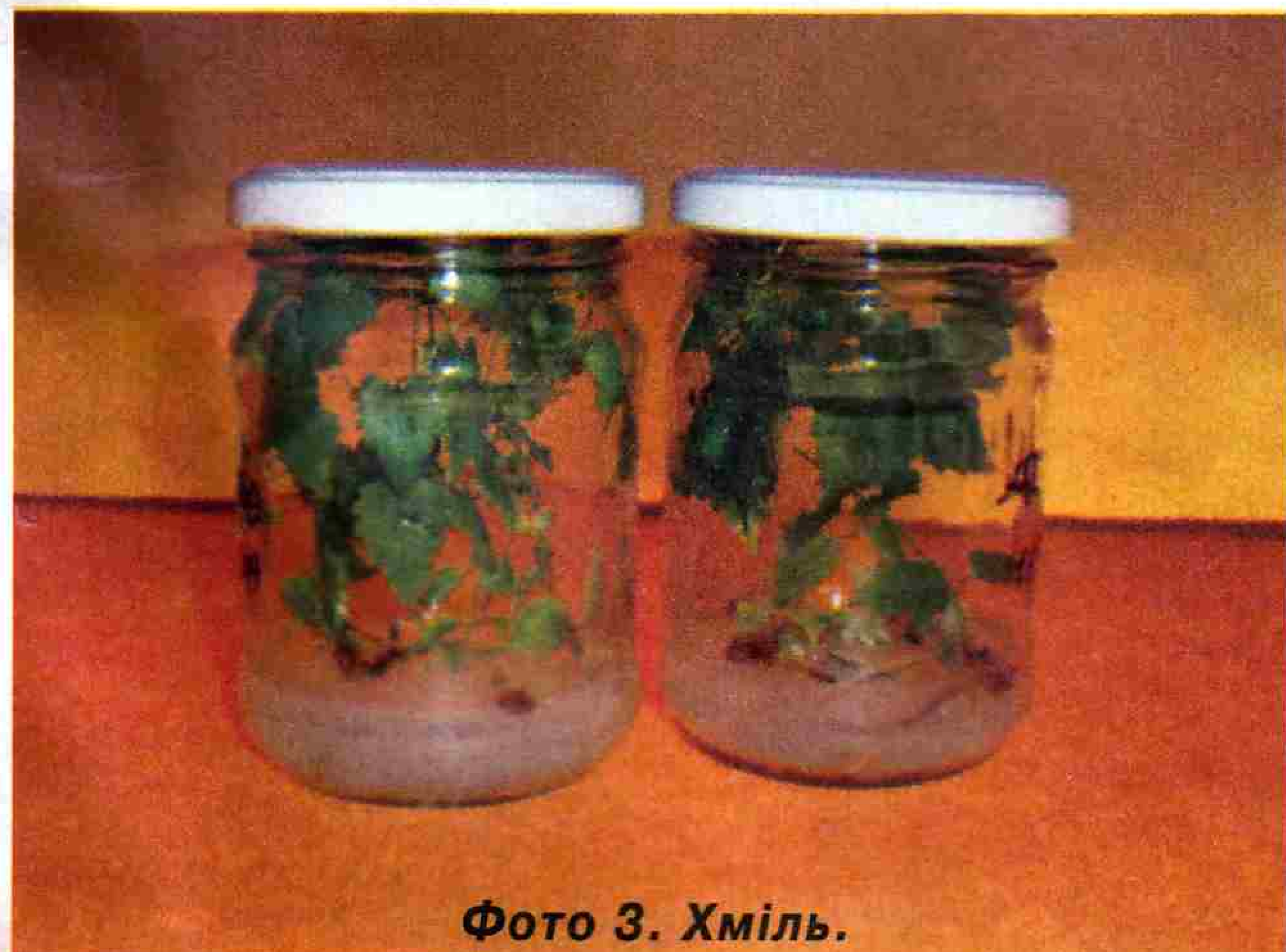

Фото 3. Хміль.

Фото 4. Розсада суниці, сорт Женева. Вік – два місяці.

Фото 5. Хміль. Вік мікроклона – 40 днів.

Фото. 6. Мікроклони папороті. Вік – 40 днів.

рослинного організму. Саме від нього залежить проходження морфогенетичних та метаболічних реакцій у рослинному організмі.

Традиційні базові середовища, різні модифікації їх – мало придатні для успішного розмноження *in vitro*. Якщо розглянути їхні фізико-хімічні властивості (наприклад, середовище – MS) то в ньому є недоступними три мікроелементи. Два із них через окисно-відновні реакції вступають у хімічний зв'язок, випадаючи в осад. Третій елемент вступає в іонообмінні реакції і теж стає малодоступним. А ряд необхідних елементів взагалі відсутні у таких середовищах. Тому при першому пасажі, за рахунок реутилізації необхідних елементів, які знаходилися в материнському організмі, можна отримати певний рослинний матеріал. Але в подальшому розмноженні такі елементи закінчуються і це призводить до мікроелементозних захворювань та неконтрольованих наслідків. Все це добре проявляється на третьому – четвертому пасажах, залежно від виду рослини.

Фото 7. Розсада суниці, готова до садіння. Вік – два місяці.

Живильне середовище – досить складна фізико-хімічна система. Тут повинно бути все, що необхідне, рослині, а не те, що ми можемо їй дати. Тому нами було синтезовано нову органо-мінеральну сполуку (активатор), яка балансує метаболізм клітини. За її допомогою стають більш доступними фосфор, калій, магній, і особливо кальцій та інші елементи. Рослини перестають хворіти хлорозами. У них підвищується стійкість до температурного стресу. Завдяки цьому відбувається нормальне розмноження рослин *in vitro*. Зараз ми проводимо подальші дослідження.

Для успішного мікроклонального розмноження рослин in vitro ми рекомендуємо використовувати наші живильні середовища. Всі вони позбавлені вищезгаданих недоліків. Вони допомагають здійснювати розмноження будь-якої вегетативно розмножуваної рослини, що раніше було нездійсненним. Нова технологія доведена до такої простоти, що дозволяє гарантовано розмножувати рослини у необхідній кількості та якості квітникарям-аматорам, фермерам, малим підприємствам, фірмам і всім бажаючим, хто захоче освоїти нову технологію.

Все геніальне – просте. Це стосується і технології розмноження рослин *in vitro*. Саме вона максимально контролюється тими факторами, які важко або взагалі неможливо контролювати при використанні традиційних способів розмноження рослин. Її досить легко освоїти.

Якщо у вас з'явиться бажання оволодіти такою технологією, ми готові навчити. Майже все обладнання та матеріали є на ринку України. Без сумніву, ця технологія найближчим часом займе гідне місце на ринку агротехнологій розмноження рослин.

М.С. Приставський,
agrnom@mail.ru
т. 067 490 99 22

Служба взаємодопомоги

Як вирощувати імбир?

Мене цікавить питання: як вирощувати імбир? Читала, що його достатньо посадити в горщик, і все. Декілька разів так робила, але з 10 насінин сходить одна, та й та росте, а через деякий час гине.

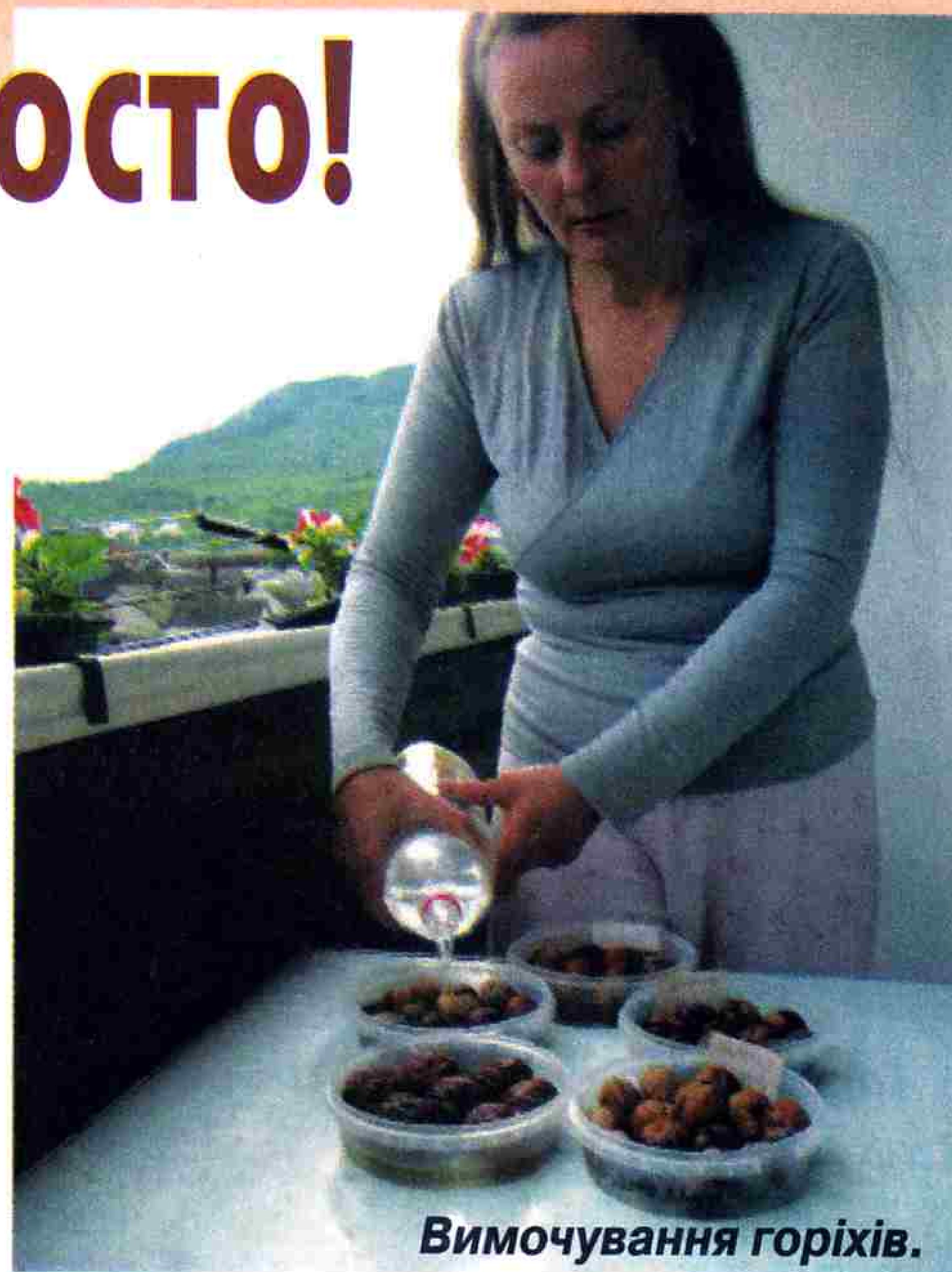
Нещодавно прочитала, що імбир потребує дуже високої температури. Тож чи можна за спеки, як була минулого літа, висаджувати його на городі? А, найголовніше, який потрібний ґрунт, бо це ж – основа життя. Який саме у горщику, в кімнаті і який на городі?

Можливо, хтось із читачів має досвід вирощування імбиру, то поділіться, будь-ласка, ним через журнал.

І.А. Ткаченко,
м. Черкаси

Горіховий сад? Це просто!

Вимочування горіхів.

Волоський горіх (його також називають грецьким) – унікальне дерево, усі частини якого від листя до коренів використовуються людством, не кажучи вже про цінні плоди та деревину. Але садять його мало, бо довго чекати віддачі, адже перший відчутний урожай горіхів буде лише через 10–15 років, та й знайти йому місце на невеликій присадибній ділянці складно. Тому особливий інтерес представляє вирощування швидкоплідних сортів, невисокі дерева яких починають плодоносити на третій рік життя. Вони досить урожайні, бо в них продуктивні не тільки верхівкові бруньки, а й частина бічних, в результаті врожайність з дерева збільшується. Зростає і урожайність з одиниці площі, позаяк малий розмір крони дає змогу розміщувати дерева густіше (рекомендована щільність насаджень 4 х 6 м, тобто на 1 га треба 416 саджанців). Крім цього, невеликі розміри крони полегшують збирання врожаю.

Горіхи у швидкоплідних сортів середньої величини (маса 6–9 г), тонкокорі, легко розколюються, мають високий вміст ядра (49–65%). Такі рослини вступають у період товарного плодоношення вдвічі раніше, ніж типові високорослі горіхові дерева, і за правильної агротехніки дорослі дерева дають до 40 кг плодів. Ця особливість добре наслідується і за насіннєвого розмноження, бо щеплення у горіха вдається гірше, ніж у інших плодових рослин, тому для закладання саду можна використовувати сіянці, одержані від перезапилення найкращих форм між собою. Крім того, у щеплених дерев погіршений сокорух через місце щеплення, утворюється підщепна поросль. Дерева-сіянці довговічніші, у них менше недородів.

Пророщені горіхи.

Висаджування горіхів.

Як же виростити швидкоплідне горіхове дерево із насіння?

Плоди я заготовляю із найкращих дерев восени в період їхнього достигання, очищаю від зеленого навколоплідника і промиваю в солоній воді, потім просушую їх у сухому приміщенні. На початку квітня вимочую горіхи у талій воді кімнатної температури 6 діб (розтоплюю лід із морозильної камери, бо, як правило, снігу на Закарпатті в цей час вже немає). Можна вимочувати і в джерельній, річковій, дощовій воді. Горіхи розміщую на дні посуду боком на ребро і заливаю водою так, щоб вони виглядали з води на третину, бо інакше задихнуться. Воду міняю щоденно. Потім кладу горіхи на 12–15 діб у вологий (не мокрий) пісок або пропарену тирсу – у старі відра з дірками у дні та бічних стінках. Відра тримаю в кімнаті. За цей час майже всі горіхи проростають і дають корінці 5–10, іноді – 20 мм. Допускати утворення бічних корінців не бажано, бо вони легко відламуються під час сівби. Посуд з пророщеним насінням у зволоженій тирсі виношу в холодний підвал і зберігаю до моменту садіння за температури не вище +9°С.

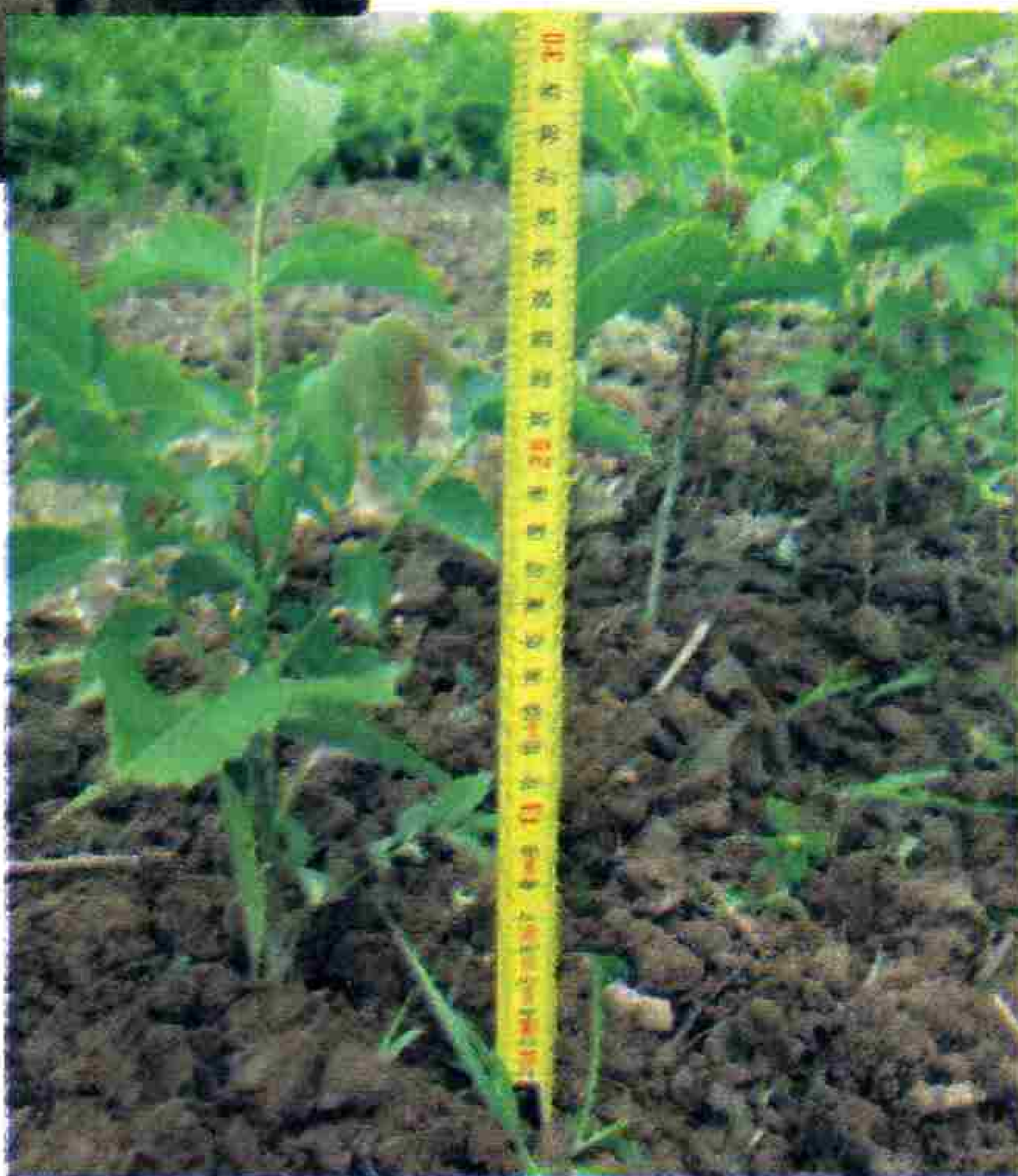
Наприкінці квітня, а можна й пізніше (бо кращою вважається пізня сівба, так, щоб сходи одержати наприкінці першої декади червня), саджаю горіхи корінням донизу у лунки на глибину 7 см (між горіхами 20–25 см). Землю нічим не удобрюю. Сходи горіхів з'являються через 1–2 тижні, виростаючи до осені до 10–20 см. Коли горіхи припиняють свій ріст угору, починають товстішати стовбурчики. Якщо в липні–серпні їх рясно поливати, то вони продовжують рос-

ти, але в цьому випадку погано зимують або вимерзають.

При пересаджуванні сіянці горіхів викопую із грудкою землі й поміщаю в яму 60 х 60 х 60 см, на дно якої кладу верхній шар землі та ставлю кілок. Строки садіння горіхів – пізня осінь або рання весна. Висаджую одно- або дворічні саджанці у попередньо викопані ями на таку глибину, щоб коренева шийка знаходилася на рівні поверхні ґрунту. Сіянці орієнтую тим же боком на південь, яким вони росли раніше. Коріння засипаю землею, прив'язую сіянці до кілка й рясно поливаю. За весняного садіння саджанці поливаю 2–3 рази з розрахунку 30–40 л води на кожне дерево. У пересаджених сіянців формую крону через рік після пересаджування. Залишаю для майбутньої крони три бічні гілочки й центральний пагін і чекаю на урожай.

Горіхові сходи.

Однорічний сіянець.

Авторка статті біля дворічного сіянця з плодами.

Л.В. Марущак,
м. Виноградів,
Закарпатська обл.

Захисні заходи щодо зменшення втрат плодів при зберіганні

Загальний комплекс заходів, спрямованих на зниження втрат плодів від хвороб, що виявляються в період зберігання, передбачає: дотримання оптимальної технології вирощування зерняткових плодових культур; своєчасне збирання врожаю; дбайливе поводження з продукцією, що не допускає травмування на всіх етапах, починаючи із збирання і закінчуючи закладанням плодів на постійне зберігання; дотримання оптимальних умов транспортування і зберігання.

Слід враховувати, що лежкість плодів значною мірою залежить від умов вирощування. На стійкості плодів до гнилей позначаються: кількість і терміни випадання опадів або поливів під час вегетації плодових дерев, норми внесення добрив, забезпеченість ґрунту мікроелементами, якість і ступінь зрілості при закладанні на зберігання, вік дерева і навантаження врожаєм, комплекс хімічних та інших захисних заходів, природно-кліматичні і погодні умови району вирощування тощо.

Високі дози азотних добрив часто бувають причиною високої сприйнятливості плодів яблук до ураження джонатановою і підшкірною плямистостями, а також іншими – не тільки фізіологічними, але й інфекційними захворюваннями.

Велике значення у виникненні і подальшому розвитку хвороб плодів під час зберігання мають умови транспортування. Перевезення в неохолоджуваних вагонах, недотримання температурного режиму в рефрижераторах, продавлювання і удари від трясіння або неправильного затарювання є основними причинами поганої лежкості багатьох видів плодів.

Запотівання під час розвантаження або перевантажень на транспорті з охолоджених в неохолоджені приміщення майже неминуче призводить до проростання спор грибів, що знаходяться на поверхні плодів, а відтак і до їхнього зараження.

Велике значення, звичайно, мають і особливості сорту. Зокрема, сорт Голден делішес, як і інші сорти яблук, що мають відкриту чашечку, схильний до зараження гнилизною сердечка. До підшкірної плямистості (гіркої ямчатості) більшою мірою схильні великі плоди сортів Ренет шампанський, Бойкен. Загаром частіше уражуються Розмарин білий, Сари синап, Вагнера призове. Такі сорти, як Пармен зимовий золотий, Кальвіль сніговий, нестійкі до побуріння м'якоті, спричиненого низькими температурами. Не випадково дедалі більше підкреслюється важливість диференційованих режимів зберігання не тільки по видах плодів, але й стосовно помологічного сорту, з урахуванням умов вирощування, термінів збирання тощо.

Щодо інфекційних захворювань, важливе значення

мають заходи, які зменшують запас інфекції в саду. Відомо, що значна кількість збудників гнилей інфікує плоди ще в період вегетації рослин, а проявлення хвороб відбувається під час зберігання. У зв'язку з цим важливе значення мають фізико-механічні (збирання в саду уражених плодів, опалого листя і знищення їх, вирізування уражених пагонів, ретельне відбраковування хворих і пошкоджених плодів при сортуванні і запаковуванні; обережне поводження з плодами, що унеможливлює пошкодження шкірки, дотримання оптимального режиму під час перевезення і зберігання) та хімічні профілактичні захисні заходи.

Проти гнилей плодів яблуні і груші рекомендується застосовувати ще в саду під час вегетації фунгіциди: Світч 62,5 WG, в.г. (75–10 г/10 л води); Хорус 75 WG, в.г. 2,5–3,0 г/10 л води. Обприскування дерев у період вегетації рекомендується проводити до повного змочування листя з нормою витрати робочої рідини: молоді дерева – 2 л/дерево, дерева середнього віку – 2–5 л/дерево, старі дерева – 5 л /дерево. Проти моніліозу, а також проти парші і борошнистої роси можна використати препарат Топсин М, з.п. (10 г/10 л води на 1 плодоносне дерево або 2 л – на молоде дерево до 6 років).

Гірка ямчаста гниль плодів (неінфекційна хвороба).

Слід зазначити, що такі фунгіциди, як: Купроксат, к.с. (50 мл/10 л води/1 сотку); Скор, 250 ЕС, к.е. (1.5–2 мл/10 л води/1 дерево); Стробі, 50%, в.г. (2 г /10 л води); Флінт, 50% в.г. (1,5–2 г/10 л води на 6–8 дерев до 5 років або 3–4 дерева понад 5 років); Джек Пот, к.е. (2–4 мл/10 л води/1 сотку); Блу Бордо, в.г. (110 г/10 л води/ на 5–2 дерев, залежно від віку); Спліт, к.е. (2 мл/10 л води), Медян Екстра 350 SC, к.с. (20–30 мл/10 л води/ на 5–2 дерев, залежно від віку); Сапроль, к.е. (10–20 мл/10 л води / на 5–2 дерев, залежно від віку), які рекомендовані для використання у приватному секторі в 2010 році на яблуні і груші проти парші, також суттєво знижують в саду запас інфекції різних гнилей плодів.

Важливий профілактичний захід – дезінфекція сховищ і тари. Дезінфекцію холодильних камер проводять не пізніш як за 15 днів до завантаження продукції. Для цього застосовують 1%-ний розчин формаліну (1 частина 40%-ного формаліну на 40 частин води). Розчином обприскують стелю, стіни, підлогу, витрачаючи на 1 м² не менше 300 мл рідини. Температура в камері під час дезінфекції повинна бути не нижча 18–20°С, оптимальна відносна вологість повітря – 95–97%. Дезінфікувати слід і тару, яку використовували раніше у сховищах. Обробку виконують у протигазах і спецодягу, з дотриманням правил техніки безпеки. Стіни й стелі камер після дезінфекції білять вапняним розчином за допомогою розпилювача (1,5 кг свіжогашеного вапна з додаванням 200 г мідного купоросу на 10 л води). Обробку проводять тракторним обприскувачем з виносною розбризкуючою насадкою на довгому шлангу, а в невеликих приміщеннях – за допомогою ранцевого обприскувача.

При аерозольному, найбільш ефективному способі дезінфекції використовують аерозольні генератори, що дають дрібний туманоподібний розпил. Для обробки застосовують нерозведений 40%-ний формалін з розрахунку 20–40 мл на 1 м² поверхні. Аерозолі рівномірніше розподіляють дезінфікуючий засіб. Осідаючи на поверхню стін, стелі, легко проникаючи в щілини приміщення, тару, устаткування, вони забезпечують вищу якість дезінфекції.

Зручний спосіб дезінфекції приміщень – обкурювання сірчистим газом. Для цього комову сірку або спеціальні сірчані шашки спалюють у герметично закупореному сховищі з розрахунку 30–80 г на 1 м³ приміщення. Проте цим способом можна дезінфікувати тільки ті сховища, в яких немає металевого устаткування –електровентиляторів, вантажних і сортувальних машин, контейнерів з металевими частинами, що зазнають сильної корозії під впливом сірчистого газу.

Після обробки дезінфікуючим розчином або обкурювання сіркою сховище наглухо закривають на 1–2 дні, а потім ретельно провітрюють.

І.Л. Марков,
кандидат біологічних наук,
професор кафедри фітопатології
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

І знову про пропорції

Ви вирішили розпочати будівництво власного будинку? Тоді вам необхідно знати, що починають роботу з організації та облаштування під'їзних шляхів. А взагалі, плануванню присадибної ділянки слід приділити належну увагу. І зробити це необхідно ще до початку зведення будинку. Найоптимальніший варіант – коли заздалегідь сплановують розташування всіх будівель на ділянці, а також доріжок, садової та городньої ділянок тощо.

Такі заходи сприятимуть прийняттю правильних рішень щодо визначення місцезнаходження будівельних матеріалів, обладнання каналізації та інших важливих об'єктів будівництва.

Отже, чимало важливих питань доведеться вирішувати майбутньому забудовнику. Однак чи не найголовніше з них – обов'язкове врахування методів пропорціонування під час створення гармонійного й зручного для людини житла. А в основі будь-якої гармонії, як відомо, лежить вдала пропорція. Тому ми вирішили продовжити тему щодо використання методів пропорціонування та врахування певних закономірностей, яких слід дотримуватися в індивідуальному житловому будівництві, розпочату в журналі "ДСГ" №9 за 2010 р.

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗОНИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИМІЩЕНЬ

Функціонально-структурна організація приміщень – основна складова архітектурно-просторової організації помешкання, що "відповідає" за один або кілька побутових процесів. Тому функціональні зони об'єднують з урахуванням специфіки виконання різних процесів життєдіяльності. Зокрема, для одних зон необхідна ізоляція, інші ж, навпаки, можна розташовувати в загальних приміщеннях, незалежно від конфігурації плану будинку.

Майбутнім забудовникам потрібно знати, що пропорційно-структурна сітка фасаду так само, як пропорційно-структурна сітка плану житлового будинку, може бути: квадратною (прямокутною), трикутною, радіально-кільцевою, комбінованою.

Слід також враховувати, що пропорційна структура будинку з його загальним абрис-контуром і повторюваними елементами, які визначають певні стильові приналежності архітектури, мають бути чітко пов'язані з функціонально-планувальною структурою будинку та його функціональними зонами. Тобто, функція повністю визначає форму. Інакше кажучи, кожному об'єму на фасаді відповідає певна внутрішня площа (зона), що забезпечує реалізацію специфічних функціональних процесів.

За характером використання всі приміщення в будинку поділяють на дві принципово відмінні групи:

- житлові приміщення (загальні кімнати, спальні, особисті житлові й загальносімейні кімнати);
- підсобні приміщення (для особистої гігієни, господарські, комунікаційні, а також приміщення для зберігання речей і продуктів харчування тощо).

ЗАГАЛЬНА ЖИТЛОВА КІМНАТА

Загальна житлова кімната для відпочинку всієї родини може бути найрізноманітнішого функціонального змісту, що залежить від ступеню пропорційної системи і розмежування процесів сімейного відпочинку та спілкування. Зокрема, вона може мати у своїй структурі зону відпочинку, спілкування, перегляду телепередач. Тут може бути й зона розташування речей культурно-побутового призначення, загального використання (у деяких випадках може об'єднуватися із зоною індивідуальних занять). В окремих випадках та за певних обставин у цій кімнаті влаштовують зону сну й відпочинку (часто вони поєднуються із зоною пасивного відпочинку або розташовуються в спеціальній ніші).

У разі, коли кімнату використовуватимуть для відпочинку й споживання їжі (вітальня-їдальня), у ній слід передбачити зону споживання їжі для всієї родини та зону розташування столового й чайного посуду.

В окремих випадках у загальних кімнатах житлових будинків, що мають кілька рівнів, влаштовують внутрішньоквартирні сходи.

ТАКА ЗВИЧНА СПАЛЬНЯ...

Особисті житлові приміщення (спальні та ін.) призначені для розміщення в них зон індивідуального використання. Слід зазначити, що така звична для нас назва, як спальня, не в повній мірі відповідає власному функціональному призначенню. У сучасних помешканнях особисті кімнати найчастіше проектують кількох типів:

- спальня для подружньої пари;
- житлова кімната (спальня) на одну особу;
- дитяча житлова кімната (спальня на 1–3 дітей однієї статі);
- житлова кімната на двох членів родини однієї статі (спальня звичайна);
- спальня гостьова (житлова кімната, розрахована на гостя або гувернанта) тощо.

Основні зони у вказаних типах приміщень такі: зона сну та індивідуального відпочинку; зона зберігання одягу й білизни; зона індивідуальних занять (навчання, робота, гра, творчість тощо) та зона розташування особистих речей культурно-побутового призначення.

Якщо це дитяча кімната, то тут можна влаштувати ігрову зону та зону фізичного розвитку (вмонтований турнік, тренажер, шведська стінка тощо).

Слід зазначити, що специфіка функціональних вимог

зобов'язує проектувати всі типи особистих кімнат непрохідними. Під час проектування будинку, спорудженого в умовах помірного й холодного клімату, не рекомендується розміщувати ліжка біля зовнішніх стін. Якщо ж іншого виходу немає й доведеться встановити їх біля зовнішньої стіни, то необхідно враховувати, що відстань від зовнішньої стіни до торця ліжка має бути не менше 45 см, до поздовжньої площини ліжка – не менше 85 см.

Надзвичайно важливим є також правильне розташування двох ліжок – одноярусних і двоярусних: для дітей (братів і сестер), гостей або друзів.

Зони інтелектуально-розумових занять (парти, секретери, робочі столи під комп'ютери й оргтехніку) слід розміщувати біля вікон на відстані не далі 1,5 м від них. І головне, щоб сонячні промені падали на робочу поверхню з лівого боку.

ЛІТНІ ПРИМІЩЕННЯ

Літні приміщення – це відкриті майданчики, що слугують додатковим місцем для виконання побутових процесів, активного й пасивного відпочинку, святкування сімейних свят, споживання їжі, господарських робіт тощо. Їхня площа нормується так: за державними будівельними нормами (ДБН) вона має становити не більше 15% загальної площі помешкання. Площа веранди у сільських будинках може бути в межах 20% площі помешкання.

До групи літніх приміщень індивідуального житлового будинку входять: звичайні балкони; французькі балкони; відкриті консольні балкони; кутові балкони; балкони-лоджії; лоджії, еркери (частково), криті тераси (якщо засклені, то веранди).

Такий відкритий простір, зазвичай, використовують за певним призначенням. Приміром, якщо він при загальній кімнаті, то, як правило, слугує для відпочинку, а якщо при спальні – тут можна влаштувати невелику спортивну зону або використати цей простір з іншою метою.

ДЕЩО ПРО ПОВЕРХИ

Внутрішній простір житлових будинків формує окремі пропорційно-структурні моделі приміщень, які визначені необхідними функціональними зонами. Сукупність таких приміщень, підлоги яких розташовані на одному рівні, створюють поверх будівлі. Кожен із таких поверхів має свою назву й певне використання, зокрема:

❖ підвальний – підлога його приміщень нижча за планувальну відмітку землі (рівень землі на відмітці мощення) більше, ніж на половину висоти приміщення (підвальний, тобто той, що розташований у підвалі);

❖ цокольний – підлога його приміщень нижча за планувальну відмітку землі не більше, ніж на половину висоти цього поверху (цокольний, тобто той, що розташований у цоколі будинку);

❖ наземний – поверх, підлога якого не нижча за планувальну відмітку землі біля будівлі; бажано навіть, щоб вона була вищою від неї на 0,45–0,9 м (нижні наземні поверхи висотних будинків часто називають стілобатними); відмітку підлоги першого наземного поверху завжди приймають за нульову відмітку розрахунку висот у будинку (на розрізі);

❖ мансардний – поверх, утворений похилим дахом та обмежений усередині простором горища верхнього поверху; прийнятний для проектування житлових приміщень, що опалюються, та підсобних приміщень;

❖ технічний – поверх, призначений для розміщення інженерного устаткування й прокладання комунікацій; може розміщуватися у підземній (технічний підвал), верхній (технічне горище) або середній частині будівлі, а також над проїздами;

❖ горище – простір, обмежений конструкціями даху, розташований у верхній частині будинку, між поверхнею даху, зовнішніми стінами й перекриттям верхнього житлового поверху будинку; утворює над горищним перекриттям нежитлову обслуговуючу частину приміщень будинку.

Слід зазначити, що всі ці поверхи та їхню пропорційну структуру можна добре роздивитися на розрізах будинку, де, зазвичай, чітко видно пропорційну систему побудови даного об'єкту. Вона дуже тісно пов'язана із пропорціонуванням і параметрами людини. Оскільки зріст середньостатистичного європейця прийнято вважати 1,75 м, то висота поверху житлового приміщення, зокрема в Україні, приймається не менше 2,7 м (від підлоги до стелі), з урахуванням товщини перекриття – 3 м.

Зазвичай, висоту житлових приміщень збільшувати не рекомендується, однак за деяких випадків збільшення до 3,3 м може бути зумовлене пропорційно-масштабними та об'ємно-просторовими ідеями будинку, що проектується, – наприклад, другим світлом, перепадом висот між поверхами з перепадом у півповерху, атріумом у будинку тощо.

С.В. Сьомка,
кандидат архітектури,
викладач Київського національного університету будівництва і архітектури

Благоустрій дачної або присадибної ділянки – це зручне розташування всіх складових заміської садиби на даній території. Адже на ній мають бути раціонально розташовані не лише будинок, а й численні господарські споруди – теплиця, гараж, котельня, басейн, лазня, колодязь, літня кухня, майстерня, навіс для дров, сарай для птиці тощо.

Господарські будівлі: чи варто заощаджувати?

Дуже шкода, що чимало власників через брак коштів або часу відкладають проектування та будівництво господарських будівель "на потім", вважаючи першочерговою справою зведення житлового будинку або котеджу. Згодом багатьом із них доводиться про це жалкувати.

Чому саме? Навіть не торкаючись тих прикрих помилок, яких інколи припускаються приватні забудовники під час проектування господарських споруд на власній ділянці (у повній мірі вони стають відчутними дещо пізніше), більшість із вас погодиться, що справжньою "ложкою дьогтю" новозбудованої садиби може стати лазня, споруджена за принципом "чим швидше, тим краще", басейн, що підтікає, або гараж із незадовільною ізоляцією. Не кажучи вже про нашестя комах, антисанітарію та поширення неприємного запаху від сараю, де утримують сільськогосподарських тварин і птицю, який, знову ж таки через помилку під час проектування, розташували надто близько від житлового будинку та садових "точок харчування" (місць прийому їжі).

Пропонуємо кілька важливих правил, які обов'язково стануть вам у пригоді на етапі спорудження житлового будинку та в недалекому майбутньому, коли розпочнете будівництво лазні, гаража, сараю або інших господарських будівель.

- Розміщення будь-яких споруд на території земельної ділянки залежить від їхнього призначення, розмірів самої ділянки, а також від загальної архітектурно-планувальної ідеї забудови.
- Окремі споруди господарської зони, зокрема теплицю, сарай, погріб, навіс для дров, літній душ, туалет тощо, зазвичай, розташовують у глибині ділянки, в зоні, протилежній проїжджій частині. Їх можна побудувати окремо або зблокувати між собою. Інколи за домовленістю із сусідами та з метою заощадження площі ділянки такі будівлі блокують із господарськими будівлями сусідніх ділянок.
- Дехто з господарів надає перевагу проектам, де окремі господарські приміщення прибудовані до садового будинку. Однак за таких умов входи до них бажано розташовувати із протилежного боку від входу до житла та від зони відпочинку.
- До дачного будинку або господарського блоку може бути прибудована теплиця, але розташувати її слід з південного або південно-східного боку.
- Господарський блок розміщують від житлового будинку на відстані не ближче 7 м (протипожежні вимоги), від меж сусідньої ділянки – 1–2 м. Санітарна відстань від дачного будинку до туалету – 12 м.
- Якщо в майбутньому господарі збираються розводити свійську птицю або кроликів, то бажано передбачити для них на подвір'ї вигульний майданчик, який слід обов'язково обгородити.

Отже, питання, де і як розташувати господарські будівлі на ділянці, не таке вже й просте, як здається. Однак, якщо підійти до нього виважено, проконсультувавшись із фахівцями з будівництва, то вам обов'язково вдасться не лише правильно та якісно облаштувати земельну ділянку, а й зберегти індивідуальність власного житла та збільшити корисну площу без шкоди для естетичного вигляду своєї ділянки.

К. Василенко

У наш час власникам дачних і присадибних ділянок інколи доводиться утримувати свійську птицю у непристосованих для цього приміщеннях. А це не тільки створює певні незручності під час догляду за пернатими вихованцями, а й шкодить здоров'ю птахів та інших тварин, яких утримують поряд.

Позбутися таких недоліків, звичайно ж, можна, але для цього слід побудувати добротний утеплений сарай. Матеріали для його спорудження застосовують різноманітні, однак чи не найдоступніші, на нашу думку, – різні пиломатеріали та шифер (плаский і хвилястий).

Підготовка ділянки. Перед початком будівництва слід підготувати ділянку, зрізавши верхній рослинний шар ґрунту завтовшки 15–20 см і засипавши її піском вище рівня ділянки на 10 см.

Фундамент. Якщо фундамент викладатимете із цегли, то по периметру між стовпчиками потрібно залишити відстань 2 м, а якщо з азбоцементних труб діаметром 100–150 мм – 1 м.

Для фундаменту із цегли копають ямки завглибшки 50х60 см. На дно кожної ямки вкладають шар щебеню завтовшки 10 см, який ущільнюють трамбуванням, до-

Сарай для птиці

даючи воду. Готують цементний розчин, додаючи пісок 1:6. Потім у цей розчин насипають щебінь шаром 10 см й утрамбовують, доки ямки повністю не закриються. Тепер на них можна викладати стовпчики із цегли заввишки до 15 см.

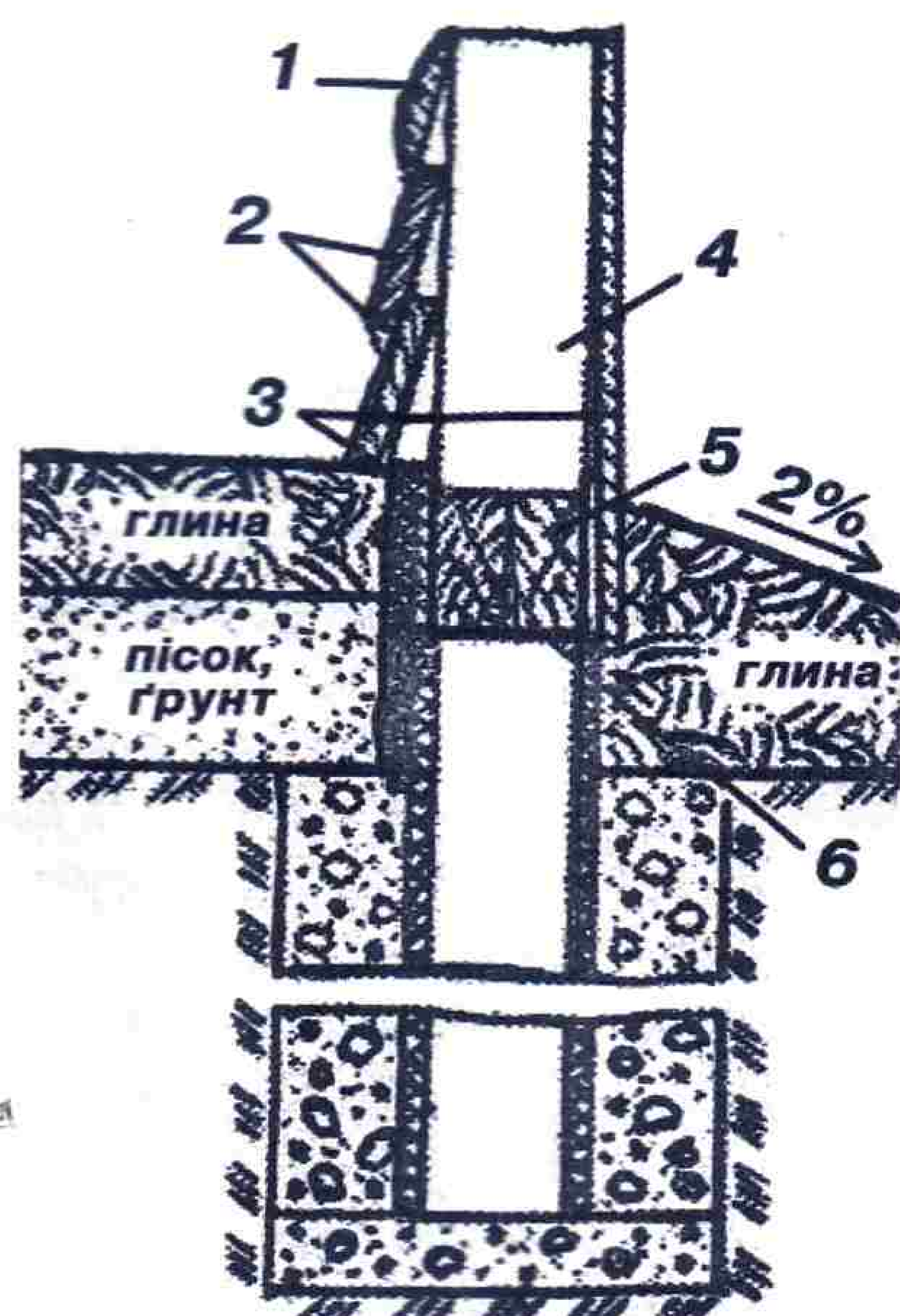

Рис. 1. Кут сараю:
1 – обапіл; 2 – дошки (20–25 мм); 3 – шифер; 4 – стійка; 5 – нижня обв'язка; 6 – прокладка з руберойду.

Фундамент з азбоцементних труб роблять так. Викопують ямки розміром 20х20 см і глибиною 50 см. Заливають їх розчином на 10 см й утрамбовують із щебенем. Висоту труб вирівнюють по шнуру, а потім засипають піском або землею. Труби нижче рівня землі заповнюють щебенем, заливають розчином, а потім утрамбовують.

Для виготовлення нижньої та верхньої обв'язок і каркаса можна використати підтоварник діаметром 10–14 см, дошки завтовшки 25–50 мм тощо.

Нижню обв'язку необхідно обов'язково обробити антисептичним розчином. Укладають її на стовпчики, підклавши руберойд у три шари (рис. 1). У кутах вона з'єднується "упівдерева": половинку з одного боку накладають на половинку з іншого.

На нижню обв'язку ставлять стійки, а на них – верхню обв'язку з нахилом 10° до задньої стінки. Після з'єднання нижньої та верхньої обв'язки зі стійкою "в шип" встановлюють крокви (рис. 2).

Каркас і обшивка. Встановивши каркас, його обшивають зовні шифером або дошками нахлистом (щілину між двома дошками закривають третьою). Щоб у сараї не завівся курячий кліщ, ребра й краї дощок слід змастити гарячим солідолом.

Обшивку шифером виконують так само, як і на даху. А якщо є можливість оббити сарай дошками або обаполом, то необхідно спочатку поставити понизу, вище обв'язки, шматки шиферу, а вже після цього оббивати зсередини (нахлистом).

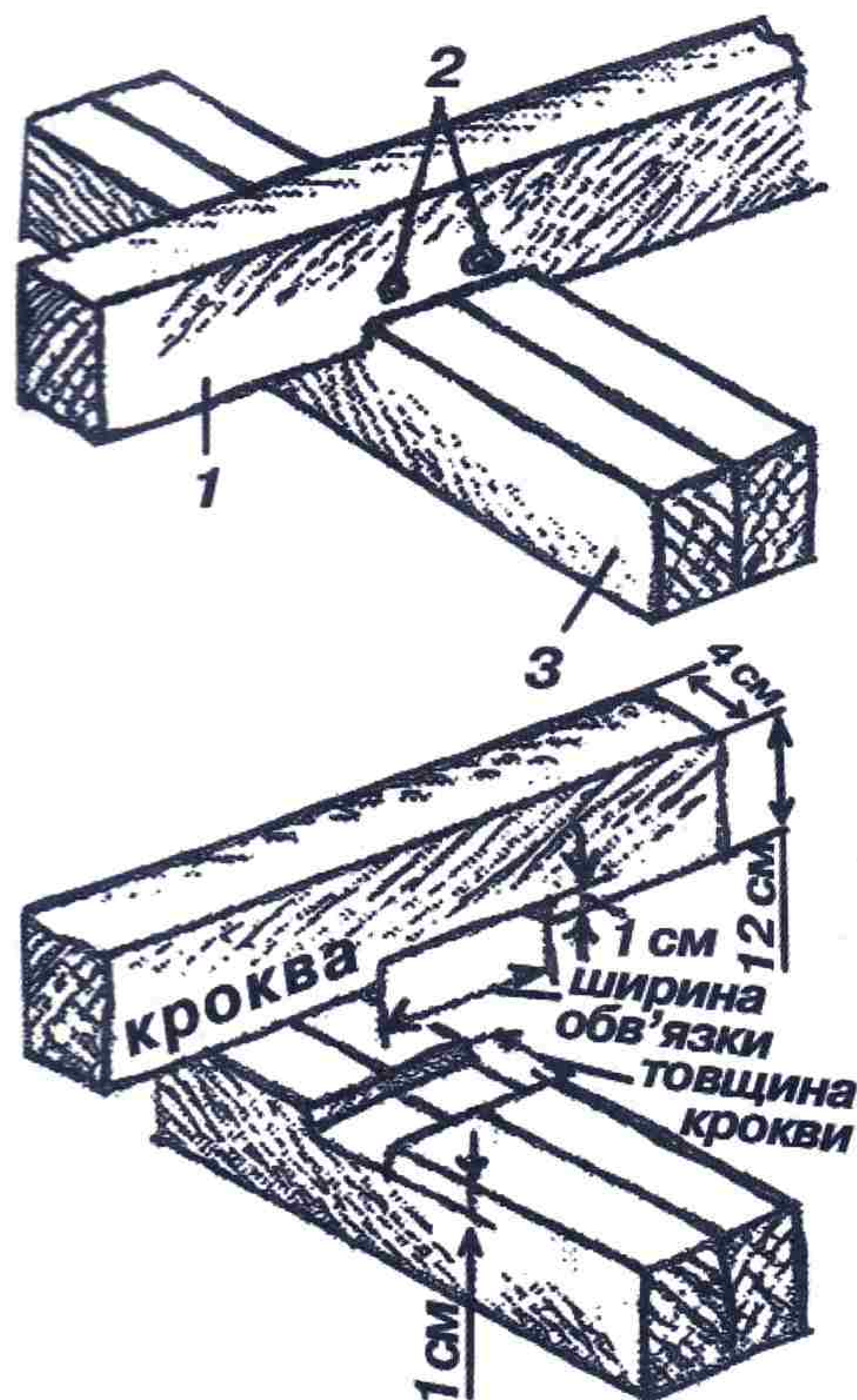

Рис. 2. Встановлення кроков:
1 – стропи; 2 – цвяхи; 3 – верхня обв'язка (варіант із двох дощок).

У міру нарощування обшивки між стінками засипають утеплювач і утрамбовують його палицею або трамбівкою. Як утеплювач використовують, зазвичай, тирсу або соснові голки, але їх слід перемішати з вапном-пушонкою у співвідношенні 1:25, щоб запобігти пошкодженню гризунами.

Також слід зазначити, що облицювання сараю шифером зовні й встановлення його понизу всередині запобігає проникненню в приміщення гризунів і хижаків.

Споруджуючи сарай для птиці, необхідно передбачити в ньому вентиляційний отвір, який закривають від мишей сіткою з дрібними чарунками.

Стеля й підлога. Після виконання всіх робіт, про які вже йшла мова, розпочинають підшивати стелю, розклавши по кроквах крафт-папір або пергамент і насипавши утеплювач. По верху кроков роблять суцільне обрешетування (лати): набивають дошки і накривають їх трьома шарами руберойду, який прибивають рейками через 0,5 м.

Стелю й стіни сараю зсередини бажано зробити дуже рівними й гладенькими, тоді вони менше забруднюватимуться, а після закінчення будівництва їх можна буде побілити вапном.

Підлогу в сараї слід зробити на рівні верху нижньої обв'язки, щоб було зручно її прибирати. Зазвичай, не доходячи до "чистої" підлоги на 8–10 см, насипають ґрунт або пісок, а потім укладають глиняний розчин й ущільнюють його трамбівкою.

По периметру сараю потрібно зробити вимощення з такого самого глиняного розчину на ширину 60–70 см. Для цього слід замочити глину в дерев'яному ящику приблизно на дві доби.

Двері можна збити з дощок, зшитих по діагоналі. Між двома шарами цих дощок закладають шар руберойду.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Вівці у стаді та на подвір'ї

ВІВЦІ – СТАДНІ ТВАРИНИ

Думаючи про овець, уявляємо собі стада в кілька сотень голів: адже вівці – типово стадні тварини. У природному середовищі дрібні жуйні, предки сучасних овець (муфлони або аркали), жили невеликими групами від 10 до 30 особин, оптимальними для виживання і захисту від хижаків – вовків і рисі. Навіть домашня вівця за небезпеки інстинктивно прямує до центру стада, де знаходять захист перш за все ягнята.

За вільного й відгонного випасання овечих отар – теж застосовують таку практику: сторожові собаки своїм "вовчим авторитетом", підкріплюваним гавкотом і використанням зубів, примушують овець слухняно збиватися у щільний гурт.

У результаті багаторічного цілеспрямованого відбору тварин й утримання їх у великих стадах виникло й розвинулося відгонне пасовищне утримання мериносових овець. Щодо тексельських овець, то за останні сторіччя склався інший метод їхнього утримання – у великих загорожах. На великих площах у тварин формується характер індивідуалістів, вони пасуться на більшій відстані одна від одної, ніж мериноси.

За небезпеки в овець усіх порід спрацьовує інстинкт, і вони кидаються тікати. Почувши незвичне шарудіння або помітивши (відчувши) якесь подразнююче явище, вівці відразу перестають пастися і піднімають голову, щоб "усвідомити" небезпеку та відповідно відреагувати на неї.

Уся отара за небезпеки приходить в рух і рятується втечею. Відтак тварини часто роблять величезні стрибки і приземляються на всі чотири ноги. Пробігши деяку відстань, отара зупиняється, щоб оцінити ступінь небезпеки.

У природних умовах вовки, зазвичай, відокремлюють свою жертву від стада і переслідують її, отож збиток буває невеликий. Але, якщо до отари проникають мисливські собаки, жертвами стають багато овець, оскільки вони не можуть врятуватися втечею.

АГРЕСИВНІСТЬ БАРАНІВ

З газет:

- Баран завдав 70-річній жінці, яка збирала фрукти, небезпечних для життя травм.
- Два барани, що втекли із загорожі, переслідували любителя ранкового бігу підтюпцем і завдали йому важких травм.

Подібні випадки, хоч і не часто, але все ж трапляються, до того ж травми іноді завдають безрогі барани. Звичайно, це не означає, що всі барани агресивні та небезпечні. Злість проявляється у небагатьох баранів-плідників. Причини можуть бути найрізноманітніші.

Особливою агресивністю відрізняються барани, яких вигодували штучно, "з пляшки", і які звикли до контакту з людиною. Ігри з баранчиком поволі переростають у боротьбу за першість дорослого самця з людиною. Тварини не можуть відрізнити гру від дійсності, і під час тічки в овець сприймають людину за суперника, тому ігри з баранами, їхнє погладжування й обмацування бувають небезпечними.

Агресивність не виникає раптово. Ця якість розвивається поступово. Придбаний на аукціоні баран спочатку поводиться обережно і навіть боязко.

З віком він стає зовсім довірливим і ручним, але поступово йому набридають ласкаві погладжування, він починає буцатися. Що робити? Порада не дуже приваблива, але за таких ознак агресивності потрібно бити барана долонею по очах і вухах. Ударів по голові баран не відчуває, вони тільки дратують його ще більше. Добре діє відро холодної води, вилитої на голову забіяки. Після кількох подібних операцій баран, зазвичай, стає смирніший. Але в будь-якому випадку будьте обережні!

Особливо уважним потрібно бути в період тічки у самок. Обрізаючи ратиці вівцям у цей період, ізолюйте барана до замкнутого приміщення, оскільки він може завдати великої шкоди.

Втім, ці прояви інстинкту захисту стада іноді навіть бажані, наприклад, під час нападу агресивних собак. Не всяку поведінку барана, що відхиляється від норми, потрібно відразу сприймати за агресивність. Якщо баран усе ж таки схильний до буйства, потрібно бути напоготові. На таку тварину надягають шкіряну вуздечку, щоб у будь-яку мить схопити і прив'язати його. Пам'ятайте, що нападає баран найчастіше тоді, коли ви відвертаєтеся від нього і стоїте до нього спиною, або коли він роздратований вашими різкими рухами. Якщо баран надмірно злий, його рекомендується забити.

Отож, коли баранів виганяють на пасовище, потрібні обережність і постійна настороженість. Нормально поводьтеся з бараном, не гладьте його по голові, а за необхідності коригуйте його поведінку твердою рукою, і проблем не буде. Обачність необхідна не тільки у поводженні з биками, жеребцями та кабанами, але й з баранами.

ПОВОДЖЕННЯ З ВІВЦЯМИ

Всім відомі "покірливі овечки", але насправді не завжди вони мають лагідність і терпіння, а можуть завдати багато клопоту, особливо, якщо їхній господар погано знає особливості поведінки тварин і правильні прийоми поводження з ними. Багато недосвідчених тваринників не беруть до уваги той чинник, що тварини у своїй поведінці керуються інстинктом, а людина – в першу чергу розумом.

Вівці не думають, а діють згідно з рефлексами та природженою манерою поведінки. Вони не можуть "знати", що їх ловлять для підрізання ратиць, аби їм було краще жити, й інстинктивно рятуються втечею. Під час поводження з вівцями, як і з іншими тваринами, потрібні спокій, терпіння та обдумані дії.

ЯК ЛОВИТИ ОВЕЦЬ

В оборі не так уже й легко зловити вівцю, особливо, якщо вовна ще не відросла після стриження. Людина, до якої вівці звикли, може відловлювати окремих тварин за допомогою ловецького гака або лопатки з гачком. Перша спроба обов'язково має бути вдалою. Вівці швидко помічають дії ловця і дуже вправно вивертаються.

Набагато краще привчити овець заздалегідь до підгодівлі улюбленими концентратами, щоб легко під час їди відлов-

лювати окремих тварин. У цей час відчуття втечі у них дуже ослаблене.

Якщо треба зловити відразу кілька овець, це роблять у кошарі або в тісній оборі з металевої сітки, дерев'яних тичок або металевої огорожі. В цьому разі безнадійні спроби впіймати не викликають роздратування і неспокою всієї отари. Електромережі для цієї мети не годяться.

Основні принципи:

- Для вилову тварин зганяють на невеликий обгороджений майданчик, де вони не зможуть розбігтися для стрибка й утекти.
- Ручних тварин можна легко принадити шматком хліба.

ЯК УТРИМАТИ СПІЙМАНИХ ОВЕЦЬ

Спіймана тварина прагне вирватися на волю. Не кожній людині під силу утримати вівцю масою 90 кг, якщо вона не оволоділа навичками правильного, такого, що не вимагає великої фізичної сили, поводження з тваринами.

Однією рукою тримають вівцю за шию або голову, іншою – під корінь хвоста або під пах, а коліном злегка натискають знизу біля паху. Ніколи не потрібно тримати овець за вуха: це може травмувати ділянку середнього вуха. Уперту вівцю можна поставити до стіни задньою частиною тулуба.

Потрібний великий досвід, щоб ловити овець за допомогою пастухового гака і пастухової лопатки. Широким кінцем гака вівцю утримують за шию. Лопаткою з гострими краями слід користуватися обережно, щоб уникнути травмування кінцівок. Лопатку застосовують також для того, щоб підчепити трохи землі на пасовищі й кинути в певному напрямі.

Виводка овець (три варіанти): на простому мотузку (вгорі), на саморобній вуздечці з мотузка (в центрі), на спеціальній вуздечці (внизу).

ПЕРЕВЕРТАННЯ ОВЕЦЬ

За необхідності проведення заходів щодо обробки або лікування овець саджають на задню частину тулуба. Це називають "перевертанням". Тільки таким чином можна виконати необхідні операції.

ПЕРЕМІЩЕННЯ

Якщо ви спробуєте перегнати овець через поля й орні угіддя, це, ймовірно, швидко відіб'є у вас бажання до вівчарства. Вівці не слухаються пастуха, для них привабливіші запах цукрових буряків або якоїсь іншої культури, вони вже не звертають уваги на відро з концентратами. В цьому випадку вся надія на собаку-пастуха. Проте собака з посереднім вишкілом тут мало чим допоможе, навпаки, вона ще додасть нервовості отарі. У господарствах з невеликою кількістю овець можна повністю обійтися без собаки.

В умовах загонного утримання маленьких отар рекомендується під час основного періоду вегетації та за значного віддалення пасовищ перевозити овець у спеціальних причепах, навіть, якщо для цього потрібно зробити кілька поїздок. Таким чином можна уникнути неприємностей і для овець, і для господарів.

ПЕРЕВЕЗЕННЯ ОВЕЦЬ

Якщо овець перевозять часто, вони звикають до цього й самі заходять до причепа. Особливо, коли знаходять там трохи комбікорму. В цьому разі вівці інколи біжать просто із обори до причепа. Коли ж перевозять зрідка, то овець доводиться вантажити, зібравши їх на тирлі.

ПРОЦЕС ВАНТАЖЕННЯ

Годівницю з концентратами, яку добре знають вівці, ставлять у передній частині транспортера. Потім підманюють овець. Якщо вони не реагують, можна помістити в причіп вівцю, яка користується довірою отари, або ягня, чи прив'язати там барана або авторитетну вівцю, яка, зазвичай, і довірливіша, й цікавіша за інших.

Основні принципи:

- Навіть тоді, коли всі вівці вже зайшли до причепа, але перед тим, як зачинити борт, раптово втекли, будьте спокійні й почніть усе спочатку.
- Окремих тварин для перевезення потрібно зв'язувати, щоб під час їзди вони не почали нервувати й не виплигнули з причепа.
- Тракторний причіп.

Причіп для перевезення овець має відповідати таким вимогам:

- площа на 100 кг живої маси = 0,5 м^2.
- висота: бічні борти щонайменше 1,20 до 1,30 м.
- Дах (тент): за достатньої висоти бортів та нормальних умов не потрібний.
- Підлога: з дерева або рифленої бляхи (завжди з підстилкою).
- Рампа: задні дверцята, що відкидаються вгору, не дуже крута (45°), з поперечними планками для входу тварин. Між підлогою причепа та опущеною рампою не повинно бути щілини, щоб вівці не пошкодили ратиці або путові суглоби.
- Дверцята: окрім задніх відкидних, рекомендуються додаткові бічні дверцята в передній частині причепа. Вузькі бічні дверцята кращі для вантаження овець, ніж широкі задні. Заманюючи овець до причепа і, перебуваючи в передній його частині, можна легко з нього вийти, а не пробиратися до задніх дверей поміж овець.

ЯК ЗАСПОКОЇТИ ОВЕЦЬ

Трапляються ситуації, коли вівці "напружені" і реагують на все незвичайним чином. Так буває, коли, наприклад, до обори проникають собаки або вівці. У цих випадках на овець діє заспокійливо звичний заклик пастуха або знайоме побрязкування відра з комбікормом, і тварини знову збираються до гурту.

У виняткових ситуаціях велике значення мають належні стосунки між людиною та вівцями. Якщо в щоденному житті ви розмовляєте з вівцями і обов'язково сповіщаєте якимись словами про свій прихід, вони звикають до вас і стають менш полохливими.

Пастух, який ніколи не розмовляє з вівцями, – справжній лиходій. Коли-небудь вони втечуть від нього й не відгукнуться на його заклик. Розмовляйте з ними про те, про се, і вони слухатимуться вас.

ДІТИ В ДОГЛЯДІ ЗА ВІВЦЯМИ

Діти дуже люблять доглядати за вівцями, особливо на випасі разом з ягнятами. У маленьких дітей і ягнят так багато спільного: вони люблять грати й ще не розуміють, що таке небезпека.

Проте, утримуючи овець, слід пам'ятати, що тварина – не цяцька, пасовище – не стадіон, а кошара – не майданчик для ігор. Навіть смирний баран для дітей небезпечний, а ручні перелякані овечки, тікаючи, мимоволі можуть стати причиною нещасних випадків. Тому не можна допускати присутність маленьких дітей на пасовищі або в кошарі без нагляду дорослих.

Діти у віці восьми–десяти років, які вже добре знають, як поводитися з вівцями, можуть самостійно за ними доглядати й це слід заохочувати.

Багато дітей проявляють до овець постійну любов, а не просто зацікавлення. Таких дітей потрібно заохочувати, доручивши їм "власне" ягня або вівцю. Але якщо діти не виявляють цікавості до щоденного догляду за вівцями, не потрібно їх примушувати. Іноді, за необхідності, у відсутність господаря, підліткам можна доручати виконання певних завдань. Але не слід зацікавлення перетворювати в постійну роботу: радість швидко минає і діти втрачають своє захоплення тваринами.

Як і деякі дорослі, діти, зазвичай, відмовляються їсти м'ясо вирощених ними ягнят. Їх можна зрозуміти, і примус тут неприпустимий. Але, якщо діти з раннього віку бачать, що батьки їдять м'ясо власних ягнят, вони сприймають це, як належне, і проблем у більшості випадків не виникає.

Потрібно пояснити дітям необхідність забою домашніх тварин з метою отримання продуктів харчування для людей. Але маленькі діти не повинні бути свідками забою, зняття шкури та розчленовування туші.

Обробка й ручна переробка вовни власних овець приносить радість і хлопчикам, і дівчаткам.

Для дітей вівці – домашні тварини, на прикладі яких вони пізнають природні життєві процеси, вчаться турботі й догляду, знайомляться з різноманітним використанням тварин. У наше століття високих технологій усе це має неабияке значення.

РОЛЬ СОБАКИ ПІД ЧАС ЗАГОННОГО УТРИМАННЯ ОВЕЦЬ

До собаки-пастуха під час випасання пред'являються вищі вимоги, ніж до собаки, якого тримають для загонного утримання овець.

Чи потрібний взагалі собака в останньому випадку, чи під час перегону овець на пасовища можна обійтися іншими засобами? Овець, які звикли до регулярної підгодівлі концентратами, можна вести, принаджуючи відром з кормами. Проте влітку, якщо дорога йде через поля, засіяні сільськогосподарськими культурами, краще перевозити тварин у причепі, як було сказано вище. Отож, собака не потрібний.

Собака з середнім або поганим вишкілом може більше нашкодити, ніж допомогти у поводженні з вівцями. Якщо купити вже видресируваного і, звичайно, дуже дорогого собаку, потрібно самому вміти віддавати відповідні команди, до яких він звик. Проте має сенс придбати щеня певної породи, яка відповідає конкретним умовам та вимогам, і виховати його за наявності часу, терпіння і певних знань. Як собакупастуха беруть, зазвичай, старонімецьку або німецьку вівчарку або їхні помісі. Охоче купують і англійських пастухових собак. Для загонного утримання овець можна завести собаку якої-небудь іншої породи.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИХОВАННЯ СОБАКИ

Якщо ви хочете виховати собаку для загонного вівчарства, її можна вже з тримісячного віку брати з собою до овець, щоб вона звикала до них. Водити її потрібно на повідку, щоб захистити у разі переляку або небезпеки. Вівці теж мають звикнути до собаки. Але, перш ніж залучити собаку до роботи, її потрібно навчити підкорятися потрібним командам. Для цього рекомендується звернутися до місцевого відділення клубу собаківників.

До однорічного віку, коли собаку можна вже використовувати для роботи з вівцями, вона має твердо засвоїти такі навики покори:

Навчаючи собаку підкорюватися командам, не можна бити її повідком, палицею і тому подібне. Кращі методи виховання – правильне використання осуду та заохочення. Багато собак володіють справжнім талантом і швидко освоюють "науку", інші менш сприйнятливі й не так швидко розуміють, що від них чекають. Навчання собаки вимагає терпіння. Часто невдачі залежать від самого тренера.

Навики покори пастухових собак

Навик	Команда
Бігти вільно (зліва від господаря без повідка)	"Поряд"
Стояти	"Стояти"
Підійти до господаря	"До мене"
Лягти	"Лежати"
Сісти	"Сидіти"
Бігти вперед	"Вперед"

ВІВЦІ РАЗОМ З ІНШИМИ ТВАРИНАМИ

Раніше овець тримали, як корисних домашніх тварин на селянських обійстях. Пасли їх, зазвичай, разом з іншою худобою на загальному пасовищі. Відтак, потрібно було враховувати різні обставини, щоб уникнути неприємностей.

Вівці та велика рогата худоба

У багатьох країнах спільний випас овець та великої рогатої худоби є давньою традицією. Обидва види тварин – жуйні, у них однакові вимоги до пасовища, вони добре ладнають одні з одними.

Вівці скушують траву нижче, ніж корови, й тому сумісне випасання сприятливе для стану дернового покриву. У разі появи на пасовищі бродячих собак корови відганяють їх і таким чином захищають овець.

Вівці й коні

Колись і коні, і вівці були мешканцями степів, тому вони добре уживаються і на дворі, на якому утримується худоба, й на пасовищі, якщо навантаження на його площу (тобто загальне поголів'я) не дуже велике. Скушування трави кіньми ще глибше, ніж у овець, тому випас великої кількості коней міг би завдати шкоди пасовищу. Крім того, за вологої погоди коні сколупують копитами дерен. У такий час їх краще тримати в стійлі.

Вівці й кози

Кіз часто використовують як годувальниць для ягнят. Вони іноді проявляють самостійність, але загалом добре уживаються з вівцями.

Ці два види дрібних жуйних домашніх тварин схожі один на одного уже за величиною, але відрізняються манерами поведінки. В овець яскраво виражений стадний інстинкт, і ними легко "керувати", тоді як кози доволі вперті та примхливі. З іншого боку, кози багато в чому перевершують овець, і в боротьбі за існування перемагають, пускаючи в хід зуби. Кози цікавіші й рухливіші, ніж вівці. За сумісного випасання овець та кіз огорожі мають бути міцнішими.

Рогаті кози представляють для овець серйозну небезпеку в бійках, тому до загального стада можна пускати тільки безрогих кіз.

Якщо пасовище для овець заростає чагарником, треба

ввести до отари кілька кіз: вони дуже люблять гілки й швидко звільнять ділянку від кущів.

Козяче молоко – чудовий замінник овечого для ягнят, які залишилися без материнського молока. Кози охоче годують осиротілих малюків. Тому пастухи в овечій отарі завжди тримають кількох кіз.

Санітарно-гігієнічних протипоказань для сумісного утримання овець і кіз не існує.

Вівці та качки

Хоча вівці й качки – зовсім не схожі домашні тварини, вони добре уживаються на пасовищі й навіть взаємно допомагають одне одному. На постійному пасовищі або під час спасування окремих загонок ідеальним є одночасне утримання качок і овець. На тих ділянках, де вівці довго паслися і залишили багато посліду, вони не їдять траву. На пасовищі утворюються окремі острівці з переудобреним грунтом і густою рослинністю. Качки в пошуках равликів розгрібають овечий послід, який відтак швидше висихає, рівномірніше розподіляється по ділянці і зменшується запах від нього. За оптимальної кількості овець і качок не виникає "острівців", порослих високою травою. На одну вівцю потрібно тримати одну качку.

Качки дуже люблять молюсків і за день знаходять та з'їдають від 20 до 50 равликів, з-поміж яких може опинитися і ставновик малий, проміжний господар фасциоли печінкової, яка спричиняє захворювання в овець (фасциольоз печінки).

На пасовищі качки не є конкурентами овець, оскільки споживають мало трави, вони шукають насіння і зерно, а качки породи "індійський бігун" особливо швидко знищують равликів. Для цієї мети можна використовувати й качок інших порід.

Якщо качок спеціально заводять для винищування равликів на пасовищі, їхній вік не повинен бути менше чотирьох тижнів, інакше вони не впораються з поставленим завданням.

Розводячи пекінських або мускусних качок, можна заощадити на кормах, отримати невеликий додатковий прибуток і утримувати пасовище в чистоті.

Качки розвиваються найкраще, якщо поряд є водоймище. Але потрібно дотримуватися обережності й не допускати до нього овець, особливо молодняк, оскільки воду з такого ставка не можна використовувати, як питну: вона буває дуже брудною й містить багато мікроорганізмів, небезпечних для життя овець, а особливо ягнят.

Вівці й гуси

Гуси – менш бажані супутники овець на пасовищі. Їх можна використовувати для спасування отави в загінці для овець. Гуси люблять конюшину і тому є конкурентами овець. Крім того, вівці дуже чутливі до запаху гусячого посліду. Перевага гусей у тому, що вони швидко з'їдають буйну траву на переудобрених "острівцях", а разом з нею знищують равликів. Для досягнення найкращого результату гусей потрібно пускати на пасовище після овець, оскільки гусяче пір'я може перешкодити вівцям пастися на такій траві.

Вівці та кури

Згідно з санітарно-гігієнічними нормами, овець та курей не можна утримувати разом. Крім того, кури руйнують трав'яний покрив, якщо їх тримають на невеликій площі (менше 30 м² на одну курку).

Поради німецьких вівчарів записала ***Галина Коваленко***

Аскаридози птиці

Аскаридози (гельмінтози) – це хвороби, збудниками яких здебільшого є нематода аскаридія галлі (довжина самця 26–70 мм, самки 65–110 мм). В індиків зареєстрована аскаридія діссіміліс, параметри якої майже однакові.

Гельмінтози паразитують у тонкому кишківнику домашньої птиці та мають тіло білуватого кольору. Перші ознаки захворювання проявляються уже на 7–10-тий день після зараження. За інтенсивної інвазії (нападу) молодняк втрачає апетит, стає млявий, малорухливий, відстає у рості. Смертність може сягати 30–40%. Шкірний покрив та слизові оболонки бліді, з'являється пронос і посилюється виснаження. Доросла птиця пригнічена, в неї зменшується несучість.

Захворювання реєструється за утримання птиці на долівці. Хвороба проявляється протягом року, але найдужче – у теплий період. Під час розтину кишківника загиблих птахів можна побачити, що в місцях зосередження паразитів слизова оболонка кишок набрякла й почервоніла, іноді з крововиливами, у кишках багато аскаридій.

Діагноз встановлюють за виявлення аскаридій на розтині. Для встановлення діагнозу на аскаридоз, збудником якого є личинки гельмінтів, досліджують зішкреби із слизової оболонки дванадцятипалої кишки та передньої частини тонкого відділу кишківника. Зішкреб кладуть між двома предметними скельцями і розглядають під лупою.

Важливим запобіжним заходом профілактики аскаридозу є відокремлене вирощування молодняку від дорослої птиці на вигулах, де в попередньому році не утримувалася заражена гельмінтами птиця. Перед переселенням молодняку до пташника його ретельно очищають від посліду та обробляють антигельмінтними препаратами. За утримання птиці на глибокій підстилці суворо дотримуються правил настилання. Після її видалення, ретельного очищення та вологої дезінфекції приміщень через 24 години посипають вапном-пушонкою з розрахунку 0,5 кг на 1м², після чого завозять нову підстилку.

Спостереження свідчать про значне зниження захворювання птиці за використання з кормом борошна з хвої та гарбузів. З профілактичною метою до раціону індиченят вводять цибулю, подрібнену хвою.

З лікувальною метою краще застосовувати піперазин у формі гексагідрату або його солей. Препарат старанно розмішують з концентрованими кормами, які згодовують натще, вранці, в одноразових дозах: курчатам 1–3-місячного віку 0,1 г, молодняку з 4-місячного віку та курям – 0,25 г два дні підряд; індикам та гусям – 0,5–0,7 г/кг маси птиці одноразово.

Однак, перед лікуванням обов'язково слід проконсультуватися з лікарем ветеринарної медицини.

Л.К. Волинець,
доктор ветеринарних наук

Конкурс "Віртуози української кухні"

Уся наша сім'я із задоволенням читає журнал "Дім, сад, город". Я найбільше полюбляю читати про город та сторінки з кулінарними рецептами. Тому й вирішила взяти участь у конкурсі, хоча віртуозом української кухні себе не вважаю. Дуже хочу, аби мої рецепти стали людям у пригоді.

З повагою Наталя Музиченко, смт Маньківка, Черкаська обл.

Грибний шашлик

Треба мати: шампіньйони, сало, цибулю, сіль, перець, олію.

Свіжі шампіньйони середнього розміру вимити і нанизати на дерев'яні шпажки, чергуючи шматочки сала, кільця цибулі та гриби. Зверху шашлик треба посолити, поперчити й обсмажити на сковороді або на відкритому вогні до рум'яної шкоринки, поливаючи рафінованою олією.

Паштет із квасолі

Треба мати: 1 склянку квасолі, 1 цибулину, 3 столових ложки олії, 1 чайну ложечку оцту, сіль, чорний мелений перець кладемо за смаком.

Очищену цибулю дрібно посікти й обсмажити. Квасолю заздалегідь замочити, а потім відварити, протерти через металеве сито або пропустити через м'ясорубку, з'єднати із смаженою цибулею. Влити оцет і олію, ретельно вимішати, скласти в салатницю, охолодити і намащувати на хліб на сніданок або на вечерю.

Телятина у медовому соусі

Треба мати: 50 г філе телятини, 500 г моркви, 1 апельсин або яблуко, 4 столових ложки олії, 2 столових ложки меду, вершкове масло, сіль, перець за смаком.

Філе телятини нарізуємо порційними шматочками, очищену моркву нарізуємо кружальцями, моркву тушкуємо на сковороді з вершковим маслом 5 хв. під закритою кришкою. Солимо, перчимо і продовжуємо тушкувати без кришки 5–7 хв. Із апельсина або яблука (хто що любить) вичавлюємо сік, змішуємо його з медом і виливаємо на сковороду до моркви. Тушкуємо ще 5 хв. на малому вогні. На окремій сковороді на розігрітій олії обсмажуємо шматочки телятини до готовності. Потім телятину перекладаємо на деко, заливаємо рівномірно морквяно-медовою сумішшю і ставимо у гарячу духовку (180°С) на 7–10 хв. До телятини в медовому соусі смакуватиме гаряча варена картопля або гречана каша.

Картопляне печиво

Треба мати: 250 г картоплі, 100 г вершкового масла, склянку борошна, 1 яйце, сіль, перець за смаком.

Картоплю треба почистити, вимити, зварити і розім'яти в пюре, дати охолонути. Жовток відділити від білка, а білок збити. У ледь тепле пюре додати борошно, м'яке вершкове масло (заздалегідь вийняти його з холодильника) і замісити однорідне круте тісто. Картопляне тісто розділити на 10 шматків. Кожний шматок розкачати у пласт. Всі шари скласти один на одного і знову розкачати до товщини 5–6 мм. Картопляний пласт змастити збитим білком, посипати сіллю і перцем за смаком, викласти на деко і випікати за температури 180°С до рум'яної шкоринки.

Сирне печиво

Треба мати: 2 склянки борошна, 400 г сиру, 200 г маргарину, дрібку соди, 0,5 чайної ложечки розпушувача, цукор за смаком.

Сир протерти або ретельно розтерти ложкою, додати соду, маргарин і перемішати. Розпушувач додаємо в одну склянку борошна. Це борошно з'єднуємо з сиром. Вимішуємо і, поступово продовжуючи вимішувати, всипаємо решту борошна. Це тісто ставимо в холодильник на 1,5–2 год. У глибоку тарілку насипаємо цукор. Виймаємо тісто з холодильника і відриваємо невеличкий шматочок. Скачуємо кульку, розплескуємо її на долоні і обмакуємо у цукор одним боком. Складаємо навпіл і знову однією стороною втискуємо у цукор. В результаті маємо отримати трикутне печиво. Викладаємо печиво на деко і випікаємо 20–25 хв. у духовці за температури 200°С до золотистого кольору.

Млинці на кислому молоці або кефірі

Якщо молоко прокисло, його ні в якому разі не можна викидати, а краще приготувати смачні млинці.

Треба мати: 500 г борошна, 250 г кефіру, 250 г солодкого молока (якщо молока немає, можна використати звичайну воду), 1–2 сирих яйця, 3 столових ложки олії, 3 столових ложки меду, 1 чайну ложечку соди, сіль.

Кефір змішати з молоком або з водою, додати яйце, сіль, мед, соду, борошно і замісити однорідне тісто. Додати в тісто олію, ще раз вимішати і випікати тоненькі млинці на розпеченій сковороді.

Перед тим, як випікати млинці, чисту гарячу сковороду треба натерти двома столовими ложками солі. Сіль зняти зі сковороди чистою серветкою і приступати до випікання. Сковороду натираємо сіллю для того, щоб млинці не залипали.

Торт "Книга"

Цей торт – чудовий подарунок для школярів та вчителів.

Для тіста треба мати: борошно, 3 столових ложки горілки (в процесі приготування алкоголь випарується), 90 г маргарину або масла, 3 яйця, 1,5 склянки цукру, 2 чайних ложечки соди, погашеної оцтом.

Для крему треба мати: 1,5 склянки цукру, 3 столових ложки борошна, 1,5 літра молока, 3 яйця, 300 г вершкового масла, пакетик ваніліну.

Для глазурі треба мати: 5 г желатину, чверть склянки води, 250 г цукрової пудри, дрібку лимонної кислоти на кінчику ножа, фруктові барвники із різних сортів варення.

Тісто замішуємо з усіх складових ("для тіста"), крім борошна, і ставимо на водяну баню на 20 хв. Потім додаємо борошно і вимішуємо еластичне тісто. Розділяємо його на 14 частин і розкачуємо 14 прямокутних коржів. Випікаємо у духовці кожний корж по 5 хвилин.

Щоб приготувати крем, кип'ятимо молоко, охолоджуємо і вливаємо яйця, збиті з цукром і борошном. Варимо, безперервно помішуючи, аж поки крем не загусне. Знімаємо з вогню, додаємо вершкове масло і ретельно вимішуємо. Крем готовий. Коржі викладаємо у вигляді книги, змащуючи кожний кремом і при бажанні перекладаючи шматочками фруктів. Прикрашаємо масляним кремом і глазур'ю так, щоб торт якомога більше нагадував розкриту книгу. Кремом або глазур'ю робимо відповідні написи "З днем народження" тощо.

Для глазурі желатин розчиняємо у теплій воді і підігріваємо на слабкому вогні, додаємо лимонну кислоту. Цукрову пудру (250 г) просіяти, насипати гіркою, у середину влити розчинений желатин і вимісити до однорідного стану. Тоненько розкачати і вирізати формою або ножем різні фігурки, силуети тварин, квітів. Щоб маса не прилипала до рук, їх треба змастити цукровою пудрою. Аби отримати різні кольори, глазур підфарбовуємо буряковим, морквяним, малиновим соками, соком ківі тощо. Для прикрашання можна використати цукати – куплені або власного приготування. Тут творчість кожної господині невичерпна.

Цукати із шкоринки кавуна

Треба мати: 1 кг шкоринок кавуна, 1 кг цукру, 1 лимон.

З кавунових шкоринок треба зрізати і викинути товстий зелений шар і тільки м'якоть, що залишилася, нарізати кубиками й зважити. Цедру лимона тоненько зрізати, а з самого лимона віджати сік. У каструлю влити 0,5 склянки води, додати цукор і перемішати. Додати шкоринки кавуна, лимонний сік, варити 5 хв. Потім додати подрібнену цедру і варити ще 2 хв. Зняти з вогню і дати в прохолодному місці настоятися не менше доби. Потім доварити цукати годину або півтори до прозорості шкоринок. Розкласти у підготовлені стерильні банки, закатати кришками.

Смачного всім!

У номері:

„ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал

№ 11, листопад, 2010 р.

Головний редактор
М. І. Халимоненко

Головний художник
Т. П. Колодницька

Заступники головного редактора
Б. К. Донгаш, І. Ф. Куштенко

Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко

Літературний редактор
А.М.Капітульська

Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**

Комерційний директор **Г.А.Донець**,

Реклама **Н.В.Васильєва**,
тел.: (044) 222-93-17,
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt@i.com.ua

Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com

Розповсюдження, маркетинг
Т. І. Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98

Підписано до друку 20.10.2010 р.

Загальний тираж 141 035 прим.

Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12,
факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні Видавничий Дім "Високий замок".
м. Львів, вул. Вол. Великого, 2.
Тел.: (032) 237-47-02